

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія: Філологія
Збірник наукових праць

Випуск 6

Одеса
2013

Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету

Редакційна колегія серії «Філологія»:

Н.В. Бардіна, д-р філол. наук, проф.; Ш.Р. Басиров, д-р філол. наук, проф.; О.А. Жаборюк, д-р філол. наук, проф.; К.Б. Зайцева, канд. філол. наук, доц.; М.І. Зубов, д-р філол. наук, проф.; Е. Пирву, канд.філол. наук, проф.; В. Д. Каліущенко, д-р філол. наук, проф.; Т.М. Корольова, д-р філол. наук, проф.; В.А. Кухаренко, д-р філол. наук, проф.; В.Я. Мізецька, д-р філол. наук, проф.; Л.І. Морошану (Демьянова), канд. філол. наук, доц.; О.М. Образцова, д-р. філол. наук, проф.; Н.В. Петлюченко, д-р. філол. наук, проф.; Т.П. Сазикіна, канд. філол. наук, доц.; І.В. Ступак, д-р філол. наук, проф.; І.Г. Таранець, д-р філол. наук, проф.

Відповідальний редактор серії – д-р філол. наук, проф. І.В. Ступак.

Відповідальний секретар серії – канд. філол. наук, доц. Л.І. Морошану (Демьянова)

© Науковий вісник Міжнародний гуманітарний університет.

Серія: «Філологія», 2013

© Міжнародний гуманітарний університет, 2013

Серію засновано у 2010 р.

Засновник — Міжнародний гуманітарний університет

Друкується за рішенням Вченої ради Міжнародного гуманітарного університету протокол №1 від 30.08.2013 р.

Видавнича рада:

С.В. Ківалов, д-р юрид. наук, проф., акад. АПН і НАПрН України – голова Ради; М.П. Коваленко, д-р фіз.-мат. наук, проф. – заступник голови Ради; А.Ф. Крижановський, д-р юрид. наук, проф. – заступник голови Ради; С.А. Андронаті, акад. НАН України; В.Д. Берназ, д-р юрид. наук, проф.; О.М. Головченко, д-р екон. наук, проф.; Д.А. Зайцев, д-р техн. наук, проф.; В.М. Запорожан, акад. АМН України; М.З. Згуровський, акад. НАН України; О.О. Костусев, д-р екон. наук, проф.; В.А. Кухаренко, д-р філол. наук, проф.; О.М. Образцова, д-р філол. наук, проф.; Г.П. Пекліна, д-р мед. наук, проф.; О.В. Токарев, засл. діяч мистецтв України; В.О. Туляков, д-р юрид. наук, проф.

Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у журналі «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету», допускається лише з письмового дозволу редакції.

При передрукуванні матеріалів посилання на «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 16819-5491Р від 01.06.2010

Адреса редакції:

Міжнародний гуманітарний університет, офіс 202,

вул. Фонтанська дорога 33, м. Одеса, 65009, Україна,

тел. (048) 719-88-48, факс (048) 715-38-28, e-mail: mgu@ukr.net

Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія:

філологіях: зб. наук. праць. – Одеса: ФОП Попова Н.М. – Вип. № 6. – 146 с.

МОВОЗНАВСТВО

УДК 81.373.611:525:162.2

Ступак І.В.
(м.Одеса)

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОХІДНИХ КАУЗАТИВНИХ ДІЄСЛІВ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ «КАУЗУВАТИ БУТИ В МІСЦІ»

Анотація. Синтаксична семантика похідних каузативних дієслів зі значенням «каузіровать бути в місці» розглядається в аспекті системного підходу до вивчення лексики. Визначається специфіка даних дериватів, а також способи реалізації локативного компонента. Будучи частиною дієслівної системи, похідні каузативні дієслова зі значенням локативності мають як загальносистемні, так і специфічні ознаки, зумовлені особливостями німецької та української мов.

Ключові слова: похідні каузативні дієслова, каузативна конструкція, способи вираження локативного актанта.

Семантико-синтаксичний аналіз конструкцій із похідними каузативними дієсловами (далі ПКД) встановлює співвідношення між семантичними та синтаксичними актантами ПКД – кожному семантичному компоненти може відповідати або не відповідати синтаксичний актант [2 :304]. Залежно від відповідності/невідповідності реалізації компонентів семантичного і синтаксичного рівнів розрізняють повну і еліптичну каузативну конструкцію.

Реалізація семантичних компонентів локативних конструкцій із похідними каузативними дієсловами на синтаксичному рівні у зіставному аспекті на матеріалі німецької та української мов не вивчалася, що й зумовлює **актуальність** даної роботи.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей реалізації локативного компонента у німецькій та українській мовах.

Матеріалом дослідження є речення із ПКД, відібрані шляхом суцільної вибірки текстів художньої літератури німецької та української мов.

Об'єктом дослідження виступають речення із ПКД зі значенням «каузувати бути в місці» у німецькій та українській мовах.

Способи вираження компонента Loc. Локативні ПКД зі значенням “каузувати бути в місці” описуються загальною ФТ “X дією Vcause казує Y бути в місці Loc”, де суб'єкту каузації X відповідає семантичний Ag, Vcause представлено відіменниковим або віддієслівним ПКД, об'єкту каузації Y відповідають семантичні ролі Pat або Ob, семантична роль Loc представлена мотиваційним іменником або окремою лексемою. Базова семантична модель цієї групи локативних ПКД має такий вигляд Ag-Vcause-Pat/Ob-Loc [2 : 238]. У разі реалізації локативними ПКД додаткової ознаки “спосіб” базова модель має варіант Ag-Mode-Vcause-Pat/Ob-Loc.

Семантичні моделі вживання локативних ПКД зі значенням “каузувати бути в місці” в мовах дослідження є схематизованими зразками, що виявляють особливість репрезентації локативних відношень. Так, для німецької мови притаманні суб'єктно-об'єктні локативні відношення [2 :238], а семантична роль Loc збігається з позицією агенса .

Для української мови, на відміну від німецької, характерні суб'єктно-суб'єктні відношення, що відображені в семантичних моделях Ag-Vcause-Pat-Loc. Семантична роль Loc репрезентована сполученням прийменника з іменником.

Група локативних ПКД описується загальною ФТ “X дією Vcause казує Y бути в місці Loc”. У межах цієї групи виявлено такі способи презентації Loc: 1) Loc; 2) LocØEx; 3) LocØInc; 4) LocØImp; 5) LocØDeik (тільки у німецькій мові); 6) LocØAx (тільки в українській мові) (див. табл.).

**Способи вираження компонента Loc у групі ПКД зі значенням “каузувати
бути в місці” в німецькій та українській мовах**

Способи вираження локативного компонента Loc	ПКД за частиномовною належністю				Всього	
	Віддієслівні		Відіменникові		Німецька	Українська
	Німецька	Українська	Німецька	Українська		
Loc	188 (41,5%)	437 (68,5%)	-	-	188 (41,5%)	437 (68,5%)
LocØEx	120 (26,5%)	118 (18,5%)	-	-	120 (26,5%)	118 (18,5%)
LocØDeik	57 (12,6%)	-	-	-	57 (12,6%)	-
LocØInc	-	-	88 (19,4%)	74 (11,6%)	88 (19,4%)	74 (11,6%)
LocØAx	-	9 (1,4%)	-	-	-	9 (1,0%)
Разом	365 (80,6%)	564 (88,4%)	88 (19,4%)	74 (11,6%)	453 (100%)	638 (100%)

Реалізації повної локативної КК у межах цієї групи ПКД притаманна обом мовам дослідження, пор.: у німецькій мові вона становить 41,5%, в українській – 68,5% (див. табл.):

(1) *Auch Frank stellte sein Glas auf dem Tischchen ab ...* (Berger 1982: 54)
‘Франк також поставив келих на стілець ...’.

Локативне ПКД *abstellen* ‘(eine Last, die man trägt) niedersetzen, an einen sich gerade anbietenden Platz stellen’ (DUW: 71) ‘(те, що людина несе) опустити на запропоноване місце’ утворено від непохідного КД *stellen* ‘ставити, класти’ за допомогою префікса *ab-*. Словникове значення локативного ПКД *abstellen* передбачає валентність на позначення місця розташування Loc, яке виражено в реченні (1) іменником з прийменником *auf dem Tischchen* ‘на стілець’. Речення (1) описано ФТ “Ag дією Vcause каузує Ob бути в місці Loc”, де семантична роль Ag заповнена власним іменем *Frank* ‘Франк’, який дією МД *stellen* ‘ставити’, від якого утворено Vcause *abstellen*, каузує Ob, виражений іменником *Glas*, бути у місці Loc, яке виражено іменником з прийменником *auf dem Tischchen*. Семантична модель речення (1) виявляє співвіднесеність семантичних і синтаксичних актантів цієї локативної КК: Ag-Vcause-Ob-Loc.

В українській мові ядерну позицію серед локативних КК займають комітативні КК, що виражають значення каузації сумісної діяльності й описуються ФТ “Ag пересувається до місця Loc, каузуючи Pat за допомогою способу дії, на яку вказує Vcause, пересуватися разом із ним у напрямку до місця Loc”, наприклад:

(2) *Vin привів Присю до палацу* .. (Земляк 2002: 53). Значення локативного ПКД *приводити* ‘супроводжуючи, примушувати йти з собою куди-небудь’ (ВТС: 1111) передбачає валентність на позначення місця Loc, яке в реченні (2) виражено іменником *палац*. Також тлумачення цього ПКД вказує на спільний рух до місця Loc-*палац*. Речення (2) описано ФТ “Ag пересувається до місця Loc, каузуючи Pat за допомогою дії Vcause, пересуватися разом із ним у напрямку до місця Loc”, де Ag *він* виступає ініціатором і пересувається до місця Loc-*палац*, каузуючи Pat *Присю* за допомогою дії Vcause, на яку вказує мотиваційне дієслово *вести*, тобто *ведучи*, пересуватися разом із ним у напрямку до місця Loc *палац*. Повна модель речення (2) має таке вираження: Ag-Vcause-Pat-Loc.

У німецькій мові превалюють КК, що позначають конкретні фізичні дії, в результаті яких суб’єкт розташовує об’єкт у місці або вербально казує Pat бути в місці, наприклад:

(3) *Ich ... lud Marie nach Paris ein* (Böll 1985: 138) “Я запросив Марію до Парижу”. ПКД *einladen* у реченні (160) має значення ‘höflich zu einem Besuch, Aufenthalt bei sich auffordern’ (DUW: 403) ‘запрошувати у гості’. ФТ наведеного речення “Ag вербально дією Vcause казує Pat бути в місці Loc”, де Ag – *ich* ‘я’ вербально дією Vcause *einladen* ‘запрошувати’ казує Pat-*Marie* ‘Марію’ бути у місці Loc-*Paris* ‘у Парижу’. Повна модель речення (3) представлена так: Ag-Vcause-Pat-Loc.

В українській мові в межах повної локативної КК відмічено ПКД із додатковою ознакою “дистрибутивність”, яка відноситься як до Pat, так і до Loc залежно від контексту і префікса, за допомогою якого утворено віддієслівні ПКД. Так, у разі множинності Pat, Локативне ПКД утворено за допомогою

префіксів *по-*, *поза-* і має значання “каузувати певну кількість Pat бути у визначеному місці”, наприклад:

(4) Він позаганяє у загороду худобу (Мирний 2005: 8). Значення локативного ПКД *позаганяти* ‘примусити всіх чи багатьох увійти куди-небудь’ (ВТС: 1014) передбачає множинність Pat і валентність на визначене місце Loc, яке представлено в реченні (4) іменником *загорода*. Речення (4) описано ФТ “Ag дією Vcause каузує множинність Pat бути в місці Loc”, де позиція Ag заповнена особовим займенником *він*, який дією мотиваційного дієслова *заганяти*, від якого утворено Vcause *позаганяти*, каузує множинність Pat-худобу, на що вказує значення префікса *роз-*, бути в місці Loc, яке виражено іменником *загорода*. Семантична модель речення (4) включає обов’язкові компоненти повної КК: Ag-Vcause-Pat-Loc.

Відмічено, що в разі творення віддієслівних ПКД за допомогою префікса *пороз-* він набуває значення “каузувати множинність Pat бути в різних місцях”, наприклад:

(5) От порозводили їх офіцери по квартирах (Мирний 2005: 115). Значення локативного ПКД *порозводити* ‘розвести по одному в різні місця всіх чи багатьох’ (ВТС: 1068) передбачає множинність Pat та Loc, яку він набуває за допомогою префікса *пороз-* із значенням дистрибутивності. Речення (5) описано ФТ “Ag дією Vcause каузує множинність Pat бути в різних місцях Loc”, де позиція Ag заповнена іменником *офіцери*, який дією Vcause *розводити*, каузує множинність Pat-їх бути в різних місцях Loc – *по квартирах*. Семантична модель речення (10) включає обов’язкові компоненти повної КК: Ag-Vcause-Pat-Loc.

Компонент Loc у ПКД зі значенням “каузувати множинність Pat бути в різних місцях”, утворених за допомогою префіксів зі значенням дистрибутивності, у низці випадків невиражений, він має загальний характер LocØАх (див. табл.), наприклад:

(6) Співчуття розносить заразу страждання – ... (Роздобудько 2008: 64).

Значення локативного ПКД *розносити* ‘розповсюджувати (хвороби і т. ін.)’ (ВТС: 1253) припускає валентність на позначення множинності *Loc*, але в реченні (6) його не виражено. Еліптичний актант *Loc*Ø*Ax* речення (6) слід розуміти, як *у різні місця, повсюди*. Речення (6) описується ФТ “Cause дією *Vcause* каузує *Ob* бути у різних місцях *Loc*”, де позиція *Cause* заповнена абстрактним іменником *співчуття*, наслідок якого каузує *Ob*, виражений абстрактним іменником *заразу*, бути у *Loc*Ø*Ax* – повсюду. Семантична модель речення (6) реалізує всі обов’язкові компоненти цієї КС: *Cause-Vcause-Ob-Loc*Ø*Ax*.

Наступним за кількісними показниками виступає пропуск компонента *Loc*, який можна ідентифікувати на основі попереднього або наступного контексту, що позначається знаком Ø*Ex*. Такий спосіб вираження *Loc* має місце у німецькій мові у 26,5%, в українській – 18,5% (див. табл.):

(7) ... *мама привезла Ліку ближче до вечора* ... (Роздобудько 2008: 40).

Локативне ПКД речення (7) *привозити* має значення *везучи, доставляти кого-, що-небудь кудись* (ВТС: 1111). КК, яка виражає значення каузації сумісної діяльності, одержало назву комітативної або “соціативного каузативу” [1: 20-21; 3: 88; 4]. Комітативна каузативна конструкція характеризуються наявністю двох учасників КС із агентивними властивостями, тобто *Ag* виступає ініціатором і учасником дії, яку каузує, а *Pat* безпосередньо виконує каузовану дію. ФТ наведеної комітативної КС речення (7) може бути представлено так “*Ag* пересувається до місця *Loc*, каузуючи *Pat* у спосіб *Mode* дії *Vcause*, пересуватися разом із ним у напрямку до місця *Loc*”, де *Ag* – *мама* у спосіб *Mode* дії *Vcause*, *везучи*, каузує *Pat*– *Ліку* бути в місці *Loc*Ø*Ex*, яке стає відомим з попереднього контексту – *у кімнату (У кімнаті пахло пилом, як це буває завжди, коли господарів довго немає вдома)*. При цьому сам *Ag* – *мама* також прибуває до місця *Loc*Ø*Ex*, куди привозить *Pat*– *Ліку*, тобто у цьому разі має місце комітативна КК. Семантична модель речення (12) включає обов’язкові компоненти цієї КС: *Ag-Vcause-Pat-Loc*Ø*Ex*.

Інкорпороване вираження $Loc\emptyset Inc$ відмічено в обох мовах дослідження в реченнях із локативними відіменниковими ПКД, які означають “каузувати бути в місці, названому мотиваційним іменником” (див. табл.). Такий спосіб репрезентації компонента на позначення місця відмічено в німецькій мові в 19,4%, в українській – 11,6% (див. табл.3.):

(8) ... *Авель припаркував мобіля перед тим як перейти Кордон* (Забужко 2008: 19). У лексичному значенні ПКД *припаркувати* ‘поставити (автомобіль) на стоянку’ (ВТС: 888), утвореного від мотиваційного іменника *парк*, міститься інкорпорований компонент Loc ‘*парк, стоянка*’, який позначає місце Об-предмета – *мобіля*. Семантика речення (8) представлена ФТ “Ag дією V_{cause} каузує Об бути в місці $Loc\emptyset Inc$ ”, де позиція Ag заповнена власним іменем *Авель*, який дією V_{cause} -*паркувати* каузує Об-предмет – *мобіль* бути в місці $Loc\emptyset Inc$, на яке вказує мотиваційний іменник *парк*. Семантична модель речення (8) включає обов’язкові компоненти цієї КС: Ag- V_{cause} -Об- $Loc\emptyset Inc$.

У німецькій мові, на відміну від української, виявлено дійктичне $Loc\emptyset Deik$ вираження, яке має місце в 12,6% випадків від загальної кількості ПКД цієї групи (див. табл.). Дійктичне вираження актанта на позначення місця $Loc\emptyset Deik$ притаманне ПКД, утвореним за допомогою префікса *her-*, який вказує на напрямок руху вбік мовця (9), наприклад:

(9) *Robert hat Euch umsonst herbemüht* (Hesse 1982: 236) ‘Даремно Роберт запросив Вас прийти’. Вербальне ПКД *herbemühen* ‘jmdn. an den Ort des Sprechenden bemühen’ (DUW: 692) ‘запросити прийти в місце, де знаходиться мовець’ передбачає валентність на позначення місця, яке збігається з місцем знаходження мовця, тобто відповідний актант має дійктичне вираження $Loc\emptyset Deik$ – *her-*. Речення (9) описано ФТ “Ag дією V_{cause} каузує Pat бути у місці Loc ”, де Ag, виражений власним іменем *Robert* ‘Роберт’, дією V_{cause} *bemühen* каузує Pat, виражений особовим займенником *Euch* ‘Вас’, бути в місці $Loc\emptyset Deik$, яке збігається з місцем знаходження Ag *Robert* ‘Роберт’. Семантична модель речення (9) показує співвіднесеність семантичних і синтаксичних компонентів цієї КС: Ag- V_{cause} -Pat- $Loc\emptyset Deik$.

Аналіз способів репрезентації локативного компонента Loc у групі ПКД із значенням “каузувати бути в місці” виявив продуктивність повної моделі цієї локативної КК. Разом з цим, локативні ПКД характеризуються широким набором способів реалізації вокативного компонента: а) інкорпороване вираження LocØInc; б) пропуск, який встановлюється із контексту LocØEx; в) дейктичне вираження LocØDeik (тільки в німецькій мові); г) еліпсис загального характеру LocØAx (тільки в українській мові).

Для української мови у порівнянні з німецькою характерна поширеність комітативної КК.

Література

1. Архипов, А. В. Типология комитативных конструкций : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.20 “Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание” [Текст] / А. В. Архипов. — М., 2004. — 24 с.
2. Ступак, І. В. Структурно-семантичні та функціональні характеристики похідних каузативних дієслів у німецькій та українській мовах [Текст] / І.В.Ступак. — [Монографія]. — Типологічні, зіставні, діахронічні дослідження. — Т.6. — Донецьк : Норд-Прес, 2010. — 470 с.
3. Shibatani, M. The causative continuum / M. Shibatani, P. Pardeshi [Text] // The Grammar of Causation and Interpersonal Manipulation. - Amsterdam : John Benjamins. — 2002. — P. 85–126.
4. Stolz, T. On comitatives and related catagories: a typological study with special focus on the languages of Europe (Empirical approach to the language typology) [Text] / T. Stolz, C. Stroh, A. Urdze. — Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2006. — IV. — 551 p.

Список творів художньої літератури

1. Забужко, О. Книга Буття. Глава четверта [Текст] / О. Забужко. — К. : Факт, 2008. — 164 с.

2. Земляк, В. Лебедина згряя [Текст] / В. Земляк. — К. : «Махаон-Україна», 2002. — 336 с.

3. Мирний, П. Хіба ревуть воли як ясла повні? [Текст] / П. Мирний. — Харків : «Фоліо», 2005. — 350 с.

4. Роздобудько, І. Гудзик [Текст] / І. Роздобудько. — Харків : «Фоліо», 2008. — 222 с.

5. Berger, K. H. Geschäftsrisiko [Text] / K. H. Berger. — Berlin : Verlag das Neue Berlin, 1982. — 239 S.

6. Böll, H. Die Ansichten eines Clowns [Text] / H. Böll. — München : GmbH Co.KG, 1985. — 287 S.

7. Hesse, H. Narziß und Goldmund [Text] / H. Hesse. — Frankfurt am Main : Suhrkamp Taschenbuch Verlag, 1982. — 320 S.

Ступак И.В. Функционирование производных каузативных глаголов со значением «каузировать быть в месте». – Статья.

Аннотация. Синтаксическая семантика производных каузативных глаголов со значением «каузировать быть в месте» рассматривается в аспекте системного подхода к изучению лексики. Определяется специфика данных дериватов, а также способы реализации локативного компонента. Являясь частью глагольной системы, производные каузативные глаголы со значением локативности имеют как общесистемные, так и специфические признаки, обусловленные особенностями немецкого и украинского языков.

Ключевые слова: производные каузативные глаголы, каузативная конструкция, способы выражения локативного актанта.

Stupak I. The function of the derived causative verbs with meaning “cause to be in place”. – Article.

Summary. The author examined the problems of lexical and syntactical structure of derived causative verbs with meaning “cause to be in place” as the part of general theory of linguistic study. The peculiarities of derivatives and modes of expressing the causation of position in space are formed. Derived causative verbs as the members of general verbal system have their properties based on peculiarities of German and Ukrainian languages.

Kew words: derived causative verbs, causative construction, modes of expressing the causation of location.

*Зварич В.Ю.,
Федоренко Л.В.
(м. Запоріжжя)*

ЛІНГВОСЕМІОТИЧНІ КОДИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню семіотичних та комунікаційних кодів соціальної реклами. Автори виявляють і аналізують специфіку взаємодії різних типів лінгвістичних засобів у слоганах соціальної реклами. Автори розглядають проблему знаків та знакових систем.

Ключові слова: реклама, комунікаційний код, семіотика, комунікативна стратегія, вербальні й невербальні засоби комунікації.

На сучасному етапі лінгвістичних досліджень реклами найбільш актуальним є розуміння реклами як певного виду комунікації. Реклама - це процес спілкування між автором реклами та її реципієнтами; це передача певної інформації адресатові реклами і його реакція на неї, незалежно від того, чи є вона позитивною або негативною [1]. Текст, занурений в ситуацію рекламного спілкування, є основою для виділення найзагальнішого значення терміну реклама рекламного дискурсу - особливої сфери мовної діяльності, продуктом якої є рекламний текст [3].

Один з найменш вивчених, але актуальних на сьогоднішній час видів реклами є соціальна реклама. Соціальна реклама - вид некомерційної реклами, спрямований на зміну моделей громадської поведінки і привертання уваги до проблем соціуму [7, 24]. Метою цієї статті є комплексний аналіз лінгвістичних та семіотичних кодів, задіяних для створення російсько-, українсько-німецькомовної реклами. Об'єктом розробки є соціальна реклама, як соціально важлива ідея, що експлікує соціальну проблему суспільства. Проте не варто ототожнювати соціальну рекламу з некомерційною, адже некомерційна реклама - це набагато ширше поняття, що включає в себе також і політичну рекламу (має також некомерційний характер) [5].

Феномен соціальної реклами закономірно пов'язаний з соціокультурним контекстом окремої країни. Не дивлячись на глобальний характер деяких проблем (наприклад, проблема СНІДУ чи безпритульних людей), підходи до створення соціальної реклами специфічні для кожної країни. Перш за все, це залежить від екстралінгвальних факторів (складність тієї чи іншої проблеми в окремій державі). По-друге, слід відзначити важливість мовно-культурних факторів. Тому найповніший аналіз феномену соціальної реклами можливий у порівняльному аспекті.

В Україні та Росії основним замовником соціальної реклами є держава. Німецька соціальна реклама має набагато ширше тематичне наповнення та може виступати за прямо протилежні ідеї, бо замовниками соціальної реклами є різноманітні неурядові та комерційні організації. Як наслідок, на рівних правах поширюється соціальна реклама атеїстичного і клерикального характеру, соціальна реклама проти абортів і реклама толерантного відношення до осіб, що зробили аборт.

Для дослідження були обрані зразки україно-, російсько-, німецькомовної соціальної реклами екологічної спрямованості з мережі Інтернет. Екологічна тематика є актуальною (процес її популяризації поступово відбувається в Україні та Росії) та універсальною (стосується однієї з глобальних проблем 21 сторіччя).

Спостереження дозволяє виділити чотири тематики соціальної реклами: захист флори та фауни, проблема сміття та переробки відходів, збереження природних та енергетичних ресурсів, формування споживацької культури (заклики купувати чи не купувати певні групи товарів). Іноді один рекламний продукт охоплює одразу декілька тем.

Чотири тематичні групи нерівномірно репрезентовані у різних мовах. Найпопулярніша тема німецької екологічної реклами - формування споживацької культури та, одночасно, захист флори і фауни. Саме соціальні кампанії проти хутра об'єднують ці дві цілі.

Це демонструє новий етап розвитку екологічної свідомості у суспільстві. Сортування сміття та збереження ресурсів є аксіомою для кожного свідомого громадянина Німеччини, а тому немає потреби створювати велику кількість рекламної продукції, присвяченій цій темі. Кардинально інша ситуація в Росії та Україні: екологічна свідомість ще не настільки розвинена, щоб громадяни змінювали свої споживацькі звички. Крім того, хутро вважається предметом розкоші, а тому використання хутра диких тварин не носить масовий характер. Але російська соціальна реклама зробила перший крок: з'явилися рекламні кампанії проти хутра з участю зірок.

Натомість найпопулярніша тема української та російської соціальної реклами - збереження довколишнього середовища від засмічення. Ця проблема набула гостроти на сьогоднішній час, що й знаходить відображення у соціальних кампаніях екологічної спрямованості.

Основними стратегіями репрезентації екологічної тематики в соціальній рекламі є, по-перше, стратегія «гуманізації» (перенесення людських рис на тварин, персонажів і неживі предмети), яка впливає на емоції споживача, допомагає ідентифікувати себе з ним, викликає почуття співпереживання і причетності. По-друге, широко використовуються екологічні образи.

Будь-яка рекламна комунікація функціонує на базі рекламних кодів. Кожен з компонентів рекламної комунікації має власний код, що визначає образ нашого мислення [2]. Одна з найважливіших функцій рекламного коду - його здатність впливати на процес пізнання реципієнта, задавати напрямок цього процесу, та одночасно визначати його межі. За класифікацією В.Н. Степанова, існує сім типів кодів: комунікативні, візуальні, культурні, ідеологічні, риторичні, текстові та музичні коди [4]. Шість з них були активно задіяні в аналізі дослідження, а музичний код не є характерним для письмового типу дискурсу та залишається поза увагою дослідження.

До першої групи належать комунікативні коди, що використовуються для інтерперсональної комунікації, комунікації між тваринами, та між людиною і твариною [4]. До цієї групи ми відносимо, наприклад, рекламну кампанію,

присвячену збереженню пролісків. В основі слогану лежить комунікативний акт дарування: «Хлопець дарує проліски - він на тобі економить!». Факт отримання первоцвітів у дарунок буде сприйматися реципієнтом як економія (в даному випадку - синонім нестабільності стосунків). Тут яскраво представлений образ комунікатора-провокатора, який закликає діяти «від зворотнього». Танатизація (або зображення мертвих тварин) також є субкодом комунікативного коду. Цей прийом широко застосовується у шоковій німецькій рекламі проти використання хутра.

Наступним видом кодів, представлених в рамках соціальної реклами, є візуальні коди. Вони стимулюють зорові рецептори та підрозділяються на хроматичні, геометричні та візуально-пластичні субкоди [4]. В екологічній соціальній рекламі на перший план виносяться хроматичні субкоди, що відповідають за світло та колір. Перш за все, слід зазначити роль зеленого кольору, що присутній майже на кожному зразку реклами. Яка присвячена збереженню оточуючого середовища. Зелений є символом безпеки, екологічності, молодості - тобто має позитивну семантику. Найчастіше зелений використовується у слоганах, що позначають позитивну майбутню перспективу.

Другими за частотністю є відтінки синього чи блакитного кольору. Загалом ці кольори також позитивні за значенням, бо символізують чистоту. Тому нерідко їх використовують в рекламних кампаніях за економію або збереження енергетичних ресурсів. Червоний використовується у заголовках провокативного характеру, наприклад, «Das ist der Rest von Ihrem Pelz!». Повсякчас використовується жовтий колір (для привернення уваги).

Третя група кодів включає в себе культурні коди з антиномічними субкодами: елітарна або масова культура, сільська або міська тощо [4]. Яскравим прикладом цієї реклами є українська соціальна кампанія «Признаки быдла» зі слоганом «Признаки быдла: мусор из машины выбросил в окно». Тут представлений поведінковий шаблон безкультурної та неосвіченої людини, що

протиставляється інтелігенту. Реципієнт асоціює себе з цим шаблоном, та заперечує його, приймає чи корегує власні настанови.

Ідеологічні коди, за допомогою яких реконструюються рекламні послання, які передають суть послання та ідентифікують окрему цільову групу, відносяться до четвертої групи рекламних кодів. Ідеологічні коди включають в себе міфологеми (в тому числі казки) та релігіогеми (термін В.Н. Степанова) [4]. Яскравим прикладом ідеологічного коду є зразок української рекламної кампанії «Природа бомжує». На рекламному плакаті зображений їжак, який є персонажем традиційних українських казок та популярним об'єктом мистецтва, який є символом працьовитості та господарності. Стереотипне зображення цієї тварини (яблука на голках) замінене на тварину зі сміттям (що є персоніфікацією - безпритульний їжак).

Риторичні коди - це одні з найбільш розповсюджених кодів в рекламі. Вони включають в себе субкоди емоційно-стилістичних засобів та жанрові субкоди [4]. Риторичні коди можуть бути виражені в провокативних сентенціях, як у випадку російської та української рекламної кампанії: «Кидайте сміття тут - тут все одно брудно, «Бережіть природу - відпочивайте вдома», «Не попал в урну? В семье не без урода». Такі слогани спрямовані на зміну поведінкових шаблонів адресата.

До зразків реклами з риторичним кодом відноситься реклама, до складу якої входять різні тропи та фігури. Найчастіше використовуються перенесення людських властивостей на неживі предмети. Цей прийом міститься в ряді українських та російських рекламних кампаній. Так рекламна кампанія «У мусора есть дом» використовує гру слів та смислу: «підкинь до урни» - «викинь в урну» і «підкинь до найближчого міста», а також «знімемо сміттєвий бак» - «винайmemo квартиру», «чистоту гарантуємо». Тут задіяний стандартний поведінковий шаблон - пошук житла та зупинка попутних автомобілів. В німецькій соціальній рекламі досить розповсюдженим прийомом є гра слів. Досить часто використовуються різні види метафори (синекдоха та метонімія), наприклад, «Сгорают деньги». В даному випадку гроші – це електроенергія,

бездумна витрата якої несе за собою грошові витрати. Широко використовується метафора «невимкнений електроприлад = небезпечна зброя».

До шостої групи кодів відносяться текстові коди, що включають композицію, структуру рекламного тексту, інтертекстуальні алюзії [4]. Особливо часто використовується прийом алюзії. Масштабна німецька екологічна кампанія проти хутра «Lieber nackt als im Pelz», в основі якої лежить порівняльна конструкція. На більшості зображеннях німецьких кампаній проти хутра використовується образ жінки без одягу. Словник символів Д. Тресидера трактує символ оголеного тіла як символ свободи та невинності [6]. «Вільні від хутра» - так звучить імпліцитне повідомлення. Крім того, за нормами поведінки заборонено знаходитись без одягу в публічних місцях. Це викликає сором, а тому сам факт носіння виробів із хутра подається реципієнтові соромнішим за оголеність.

Отже, соціальна реклама є найменш вивченим видом реклами попри великий інтерес дослідників до неї. Вона бере участь в поширенні схвалюваних суспільством цінностей і норм. Замовниками соціальної реклами може бути держава або неурядові організації. Об'єктом соціальної реклами є соціально важлива ідея, що експлікує соціальну проблему суспільства.

Однією з актуальних проблем сучасності, яка відображена у соціальній рекламі, є екологічні проблеми. Екологічна проблема неоднорідно репрезентована у трьох мовних культурах: для німецької реклами характерна стратегія формування правильних споживацьких звичок (реклама проти використання хутра тварин), україно- та російськомовна реклама виступає проти засмічення навколишнього середовища та збереження природних ресурсів.

В соціальній рекламі активно використовуються тропи та стилістичні фігури (у текстах слоганів). Рекламна комунікація функціонує на базі рекламних кодів та кожен її компонент має власний код. Для письмової соціальної реклами характерні наступні види кодів: комунікаційний (інтерперсональна та інтербестіарна комунікація, танатизація та антропоморфізація), візуальний (хроматичний субкод), культурний

(антиномічні субкоди вихованої та безкультурної людини), ідеологічний (використання міфологем та релігіогем), риторичний (стилістичні фігури та жанрові особливості) та текстовий (алюзії на інші тексти).

Література

1. Велика, І. Реклама як інструмент формування масової свідомості суспільства / І. Велика [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/89_5/statti/79.pdf
2. Кафтанджиев, Х. Гармония в рекламной коммуникации [Текст] / Х. Кафтанджиев. – М., 2005. - 355 с.
3. Колышкина, Т. Б. Модель анализа дискурса и рекламного дискурса / Т. Б. Колышкина [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.vestnik.vsu.ru/pdf/phyllolog/2010/01/2010-01-07.pdf>
4. Степанов, В. Н. Семиотические коды в рекламном тексте / В.Н. Степанов [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.culturalnet.ru.
5. Томская, М. В. Гендерный аспект рекламы (на материале социальных рекламных текстов) / М. В. Томская [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.gender-cent.ryazan.ru/tomskaya.htm> . - 2003.
6. Трессидер, Д. Словарь символов / Д. Трессидер [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/JekTresidder/index.php
7. Якуба, Я. Конструирование экообразов в современной социальной рекламе / Я. Якуба [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://discourseanalysis.org/ada6/st48.shtml>

Зварич В.Ю., Федоренко Л.В. Лингвосемиотические коды социальной рекламы. – Статья.

Аннотация. Статья посвящена изучению семиотических и коммуникационных кодов социальной рекламы. Авторы раскрывают и анализируют специфику взаимодействия разных типов лингвистических средств в слоганах социальной рекламы. Авторы поднимают проблему знаков и знаковых систем.

Ключевые слова: реклама, коммуникационный код, семиотика, коммуникативная стратегия, вербальные и невербальные средства коммуникации.

Zvarytch V., Fedorenko L. Linguo-semiotik means of social advertising.- Article.

Summary. The article focuses on researching semiotics and communication codes of advertising. The authors of the paper reveal and analyze the peculiarity of correlation of different linguistic tools in social publicity slogans. The authors of this article expose the problems of signs and sign systems and prove the necessity of their further examination.

Key words: advertising, communication code, semiotics, communicative strategy, *verbal and nonverbal means of communication.*

УДК 81'28

*Морошану (Демьянова) Л. И.
(г. Одесса)*

**ЛЕКСИЧЕСКИЕ МАТЕРИАЛЫ К СЛОВАРЮ ГОВОРА
СЕЛА ЛИПОВЕНЬ (СОКОЛИНЦЫ)
СУЧАВСКОГО ОКРУГА (РУМЫНИЯ) (II)**

Аннотация. Впервые публикуются диалектные лексические материалы, записанные в современном русском старообрядческом говоре румынской части Буковины. Данная публикация представляет собой вторую часть словаря (буквы Д-Ж).

Ключевые слова: говоры, старообрядцы, диалектный словарь, Буковина, Румыния.

В данной статье представлено продолжение материалов диалектного словаря старообрядческого русского говора Буковины, начатое в предыдущем выпуске (№ 5). Материалы словаря нашли свое отражение в публикациях автора [1-8].

Давать, несов. // В выраж.: *Давать телефон*. Никто не давал телефон.

Дак, частица. Так. То есть платки большія, дак клали на спину. Дам телефон Петрике.

Дале, дали, ср. ст. *Дальше*. Далё будет хуже. Паклади туда иголки дали, дали, и тапер трошечки так патяни. Я жила чуть далё ат привату. Паднял каробку, идёт далё. Пашли аны далё.

Далёко, нареч. *Далеко*. Далёка живёт. Далёка живёте? Там манастырь далёка-далёка. Я туды не паеду, бо то далёка. А школа далёка дитям? И кажу – не кладу далёка, кажу, русойка приедет.

Дали, см. *Дале*.

Дамно, нареч. *Давно*.

Дать, 2 л. мн. *дасти*. Вам скажу теперя – капаруши тья дасти мине заутри.

Дверцы, мн. Сижу за двярцами.

Де, нареч. *Где*. Я там пакладу, де тее канначки давнее.

Девка, деука, ж. *Девушка*. Маит хлопца, маит деуку. Ана была деуки.

Девочка, ж. *Дочка*. Эта девачка мая у градыницу ходит. (калька с румынского - fata).

Девчати, деучати, мн. То же, что *Девчаты*. Ды мы асталися, деучати.

Девчаты, деучаты, мн. *Девчата*. Девчаты познакомятся с аднэм. А мяне сорак лет – деучаты найдуща. Усе деучаты, адин хлопец. Прихадили девчаты, а мама с дитями, работает, делаит хату.

Девчина, дяучина, ж. *Девушка*. А дяучина вады бярёт.

Девчонка, дяучонка, ж. 1) *Дочка*. А дяучонка встала с печки: «Мамик, ни разу ты ни сказала, - цыть, батька, бо дети спят». Дяучонка маленькая была, разговорная была. Дяучонка родилася у дичембри, третьева дичембрия. Мая дяучонка называицца Юлиана. Эта дяучонка у школи, делала личеу. Дяучонка. Паклала дяучонку у капотик. Хлопец мой мает два – хлопца и дяучонку. 2) *Девочка*. Как адин салдат держит адну дяучонку на руках.

Девчо́шка, девчу́шка, ж. Ласк. Девочка. Иго́лка така́я персиа́нска, с ди́рачкай, кады́ я была́ девчо́шкай, на пляцу́ купля́ла. Я была́ дячу́шка.

Девчу́шка, см. Девчо́шка.

Девяти́нки, мн. Поминание на 9-й день. Служи́л трети́нки, служи́л девяти́нки.

Девя́тьдеса́т, числит. Девяносто. Есть у нас ади́н стари́к, девя́тьдеса́т ади́н гот, у дваца́там гаду́ ради́лся. Он уже девя́тьдеса́т гадо́у мае́т. Девя́тьдеса́т. Девя́тьдеса́т ади́н. Девя́тьдеса́т лет. Бу́дет спалня́ться двести́ девя́тьдеса́т лет.

Деже́та́р, м. Наперсток. Шукáю деже́та́р той.

Деланны́й, ая, ое. Сделанны́й. У Яссах де́ланая та́я газе́та?

Де́лать арма́ту. Служить в армии. Мой брат де́лал арма́ту.

Де́лать бэ́йу. Купа́ться. Де́лал бэ́йу у ша́нсу.

Де́лать личе́у /шко́лу. Учи́ться в лице́е/шко́ле. Э́та дячу́о́нка у шко́ли, де́лала личе́у. Ана́ уже́ де́лала шко́лу, канчи́ла двена́цатую кла́ссу. Как де́лал шко́лу, ты му́сил зна́ть. Пашо́л зде́лал шко́лу. Ишо́ де́лаит шко́лу на прафе́сара.

Де́лать службу́. Служить. В Аде́си де́лают службу́, как у нас служи́ть?

Де́лать темпери́туру. Темпери́турить. Ана́ де́лала темпери́туру.

Делика́та, ж. Приправа. У борш мо́жеш пакла́сть и барабу́лек, и арэ́зы, кла́деш делика́ту.

Де́нь, мн. род. де́н. Да́ст Бог де́н, да́ст Бог и пи́щи. Де́сять де́н ана́ стая́ла, ма́черала́ся. За ча́тыри чи за пя́ть де́н паме́рла. // *В выраж. Де́нь поко́йников.* Кады́ де́нь пако́йникав – три́ раза у гот служи́м па ме́ртвым.

Де́ньги, мн. род. де́ньго́в. Му́сим зде́лать - не́ма де́ньго́в. Па́ру де́ньго́в ма́ла, а́дну франку́.

Держа́ть ду́шу. Обижа́ться. Не дя́ржа́л ду́шу.

Держа́ть корреспо́нденци́ю. Переписыва́ться. Я дя́ржа́л корреспо́нденци́ю с ни́ми.

Держа́ть серви́чу. Рабо́тать.

Держа́ть. 1) *Быть женатым.* Он таваришку маю держал. 2) *Иметь.* Я держу́ то́е по́ле. 3) *Соблюдать раздичный ритуал.* Новый гот мы дяржали па-сво́ему, а рамы́ни – па-сво́ему.

Десь, дэ́ся, нареч. *Где-то.* Зямля мо́же ещэ десь пад гарбо́чком. Там нашла десь пару агурчи́каф. Э́та нитка десь парва́тая. Атки́два? Десь упала? Завязли́ ево́ дэ́ся у лес. Май дэ́ся ма́ла, але не знаю. Прайдёт дэ́ся ско́ринька. Ещэ дэ́ся найду́. Цыть, он пайдёт дэ́ся. У Сача́ви дэ́ся у лока́ли дэ́лал сва́тбу.

Дэ́ся, см. *Десь.*

Детёнок, дятёнак, м. *Ребенок.* Дитёнка наради́ла – не пайдёш раби́ть. Как дитёнка ма́лаго, три разы́. Дитёнак привязанный. Сухо́та – сох дитёнак. Он крести́л маво́ дитёнка. Те ру́скии ка́жуть: лиш́и, бо то дятёнак. Мама́к, да ты бумбо́нь хо́чеш, как ма́лый дятёнак?

Детёночек, м. *Ласк. к детёнок.* Ужэ ма́ли аднаво́ детёначка. А как вы́шла ат того дитёначка, тады́ он уже не пла́кал.

Де́ти, тв. мн. *дитя́ми.* Прихади́ли девча́ты, а ма́ма с дитя́ми, рабо́тает, дэ́лаит ха́ту. Сидэ́ла с ма́ленькими дитя́ми, да зараби́ла тро́шки гро́шей. Дитя́ми папра́вилась.

Де́ука, см. *Девка.*

Деуча́тки, см. *Девча́тки.*

Деуча́ты, см. *Девча́ты.*

Деч, союз. *То есть.*

Джа́нта, ж. *Сумка.* Не мог узя́ть джа́нту с сабо́й. У джа́нту до́сталь кнй́жки ма́ю. Ни джа́нтов нема́, ни а́ктов.

Джерма́ния, ж. *Германия.* У Евро́пи, у Ту́рчии, у Джерма́нии.

Джи́нгашный, джи́нгушный, ая. *Переборчивый.* Я ищэ́ и джи́нгашная. Вы зна́йтя, кака́я я ста́ла джи́нгушная. Э́та джи́нгушная – э́та дай, да ещэ́ папра́си её.

Джи́нгушный, см. *Джи́нгашный.*

Диво́рц, м. *Развод.* Петра́ка, я дам диво́рц, как ты мяне́ на схо́чеш.

Диворца́ться, сов. Развестись. Взяла́ диворц, диворца́лась. Как па́ехала – так бо́ле не при́ехала. Разлучи́лася. Брат мой диворца́лся. Ма́тка с ба́тькей ми́ж сабо́й диварца́лись. Му́сили диварца́лись. У пе́рвые дни ни диварца́лись.

Ди́рачка, ж. Дыро́чка. Иго́лка така́я персиа́нска, с ди́рачкой, кады́ я бы́ла девчо́шкой, на пляцу́ купля́ла. А ту́татка ма́ла ишо́ адну́ ди́рачку.

Дискурка́ться, несов. Выходить из трудностей. Я сама́ му́сю дискурка́ться. Я знаю́, как дискурка́цца. Ни зна́ю, как ты там дискурка́ешься.

Диспари́ть, сов. Исчезнуть. У ка́меру ана́ прале́зет; куды́ ана́ диспари́ла? (о мухе).

Диспари́цца, сов. Расстаться. Адна́ аддала́ся – да ни жи́ла, диспари́лася, ды па́ехала у Бра́йли на рабо́ту.

Диспенса́р, м. Медпункт. Шука́й каня́, ды вязём у диспенса́р. Хазя́ин и́дёт да диспенса́ру.

Дитя́цкий, ая. Детский. Казали дитя́цкий сто́лик – скаме́ечка. // В выраж: *Дитя́цкая ха́та.* Дом, перешедший детям по наследству. Дитя́цкая ха́та аста́ласа.

Ди́хор, м. Хорек. Ди́хор па́ёл мяни́ цыпля́тачки.

Диче́мбрие, м. Дека́брь. Дяучо́нка роди́лася у диче́мбри, тре́тьева диче́мбры.

До, предл. К. Ещѐ май хо́дю да фарма́чии, у приват. Ку́ццю, хади́ да ба́бы. Хазя́ин и́дёт да диспенса́ру. Шла да до́чки суды́. Я еду да тѐтки Марфы.

Добра́ть, сов. Собрать. Свае́й бяду́ и ума́ не да́бярү.

До́бре, до́бри, до́бры, нареч. Хорошо. До́бре уся́чина знать. До́бре, шо паскида́ла (украшения с шеи). До́бре, што не втякли́, Сталин бы пауби́л. До́бре, што пашла́. Ни стаи́т до́бре. До́бре что е́сть. Э́та на ше́ю не до́бре? Э́та ни до́бры? Ни расказа́нит ничѐва: «Мяне́ до́бри».

До́брее, ср. степ. Лучше. Э́та-о до́брее на часы́, чтобы́ я пакла́ла?

До́бри, см. До́бре.

Добро́дия, ж. Добруджа. Та́матка у Дабро́дии ка́жуть кичка́.

До́бры, см. До́бре.

Добры́й, ая, ое. Хороший. Часы не до́бри, бо не маю батареи.

Довольно, нареч. Много. Даво́льна маю.

Догляде́ть, сов. Присмотреть. Мертве́ц тут у ха́ти, фсе иду́т у церкву, а меня́ лишáли дома, я му́сю доглядéть. Как захварáешь, - хто ти°бе́ даст? Он тебе́ придéт дагля́нет, пажале́ет тебя́?

Догоди́ть, сов. Угодить. Усе́м не го́ден дагади́ть.

Дожди́ать, несов. Дождидаться. Дожди́ай уже́ ту́та, е́сли сказа́ла яму́.

До́ки, союз. Пока. Но́нчи увéчери я сде́лаю; мешáешь, до́ки той сыр увéсь не расто́пится.

Доко́ла, нареч. Вокруг. А типéря – Саве́та, вязи́ мене́ доко́ла све́та.

Доконча́ть, несов., докончи́ть, сов. Закончить. Му́сит ха́ту накры́ть; хло́пец падрастéт, тады́ хло́пец бу́дет даканча́ть. Чи кру́тятся-ве́ртятся па ха́ти - не даканча́ю чита́ть. Кабы́ Гаспо́дь придержа́л, кабы́ ана́ даканчи́ла хазя́йства. Сидéла, ды вышивáла, ды не даканчи́ла. Сказа́в, штоб я даканчи́ла збо́рнички, а я не даканчи́ла. Так усё лиши́ла, ни даканчи́ла работу. Пакла́в деньги, да тепéр не ма́ет чем даканчи́ть.

Докончи́ть, сов. к Доконча́ть.

Доку́ля, нареч. До тех пор как. Ана́ ма́ла те́рмин тако́й – дату́ля, даку́ля он бу́дет ягнёначкам.

Долáрь, м. Доллар. Напиши́те мне, ко́льки ади́н долáрь.

До́лгий, ая. Длинный. Ужа́ка у́трам ти́ки, ра́на, ана́ спа́ла ещэ́, была́ скру́теная, как доска́, до́лгая была́.

Домо́чек, м. Ласк. к дом. За что бы́ [‘почему бы́’] я ни пастро́ила како́й-ся дамо́чик?

До́нька, ж. То же, что доня. Не паслу́шала до́нька мааво́ саве́та.

До́ня, ж. Дочка. Э́та прафе́сарава доня хара́шо знаит.

Досе́два, нареч. До этих пор. И па́днъя́л досе́два отако́ террако́ту.

Достава́ть, несов., доста́ть, сов. Получать/получить. Ана́ не зна́ла, что ее публи́кали у зиáри, ба не даста́ёт та́матка. Как даста́ла пенси́ю, да так дала́.

Как дастаёш ты салар – купи́ и мяне шокола́ду. Таки́е гро́ши дастаёте там на констру́кции. Письмо́ даста́нешь абó не даста́нешь.

До́сталь, нареч. Достаточно. Тепе́ря ма́ю до́сталь. У джа́нту до́сталь кни́жки ма́ю. Хай, до́сталь тебе. Я не купля́ю, ба ма́ю до́сталь. До́сталь (хватит) петь.

Доста́ть, см. Достава́ть.

Досу́ля, нареч. До этих пор. Ано бу́ла досу́ля, ота́к бу́ла.

Доту́ля, нареч. До тех пор как. Ана́ ма́ла те́рмин тако́й – дату́ля, даку́ля он будет ягнёначкам.

До́хтур, м. Доктор. Была́ у до́хтура, креда́м, кость, ре́брашки паломаты́е. То недóбре, то я зна́ю, што то недóбре, то як до́хтур ска́же.

До́хтурка, ж. Женщина-врач. Мы не ду́жа панима́ем, што до́хтурка написа́ла. Тая до́хтурка гавари́ла.

До́ця, ж. Ласк. То же, что доня. До́ця, я ка́жу до́ця Вам. До́ця твая здаро́вая?

До́ча, ж. Дочь (в обращении). До́ча, ты вазьми́ [...] Не сматри́тя до́лга, до́ча. Ту че́рная вазьми́, бу́дет жа́рка, до́ча.

Дочува́ть, несов. Слышать. Не дочува́ю, што хо́чете?

Дра́нки, мн. Пренебр. Лохмотья, изодранные вещи. Я была́ у дра́нках.

Дра́нтя, с. Пренебр. Что-либо изодранное, поломанное. Э́та ка́жу дра́нтя, - тако́е пудра́лишнае.

Драперейка, ж. Карниз.

Драперия, ж. Карниз.

Дра́ть, несов. О процессе вычесывания шерсти. На кла́ку хади́ли, во́лну дра́ли.

Дро́бненько, дро́б^мненько, дромненько, нареч. Ласк. Мелко, меленько. Вари́ли ка́шу с гри́су [‘манная крупа’], така́ дро́бненька. На́да бы́ла май дро́бненька паруба́ть её. Парэ́жиш дро́бненька. Ри́нь - тая ма́ленька, ринь – дро́б^мненька. Дро́б^мненька. Блины тутатка, и моркву дромненька. Дро́бенько пакрошу́ агурцы́

Дрѡва, дрѡвы, мн. Дрова. Трѣбныя дрѡва. Кладем дрѡвы. Пѣчка - класть сюды дрѡвы. Сюда кладеш дрѡвы, сюды падаит зала, сюда вытягуишь. Уже маиш дрѡвы, папали эти. Фсе дрѡвы, лишь тоненьки. Эта ладица, што дрѡвы сюды кладеш. Я там кладу дрѡвы.

Дрѡвы, см. Дрѡва.

Дрѡмненько, см. Дрѡбненько.

Дрот, м. Проволока.

Дрѡтик, м. Ум. к дрот. Шоб аны стаяли, пакладѣм дрѡтик тутатка.

Дрѡтяной, ая, ое. Сделанный из проволоки. Судамойка дрятяная.

Дрѡжки, мн. Свидетели на свадьбе. Все дрѡжки – парень и деука. Дрѡжки нясут свѣчи.

Дѡжа, см. Дѡже.

Дѡже, дѡжи, дѡжа, дѡжа, нареч. Очень. Ана не дѡже знаит; Марфа боле дѡже знаит. Батюшка не дѡже силовает. Дѡже он ругался, скажу па правде. Дѡже трѡшки и па-рамынски, и па-руски... разные слова есть. Не магла, то дѡже глубокая яма. Та карова мене да дѡже нагой. У нас була сѣчита дѡже. Хлопец не дѡже учится, пустотенькай трѡшки. Ана с маей мамы приятелька дѡжи добра. Винаград не дѡжи добрый наш. Ана языки не дѡжи разные. Я дѡжа разсердилася. А мой ругался дѡжа. Ана дѡжа хварала. Дѡжа мало ходят. Дѡжа скланилася хата. Эта не дѡжа давняя - пару гадоу есть. Здравый дѡжа. Зеркала не дѡжа старая. Красива дѡжа. Мама не знала дѡжа па-рамынски. Мая жизнь дѡжа трудная была. Мы не дѡжа панимаем, што дохтурка написала. Натяну дѡжа-дѡжа. Не маит путери дѡжа; хварала, ана маит ульчер. Ты не плач, бо ты не дѡжа харашо жила. Он дѡжа работаит. Паехали с хлопцем пакласть там барабулю, бо у нас дѡжа тута свиньи ходят, эти-вот, дикии. Я маю дѡжа багата знакомых. Я ни дѡжа пафтичѣсная, але як що захочу. Не дѡжа. Жарка дѡжа. Мама казала, ужака укусила - не дѡжа была больна, как иголки хтось инцапает. Мяни сделал рулю, ды ня ту. Эта руля не дѡжа пачет. У Гамори не дѡжа многа липаван. Жарка дѡжа. вот тута приделала. Сейчас не дѡжи носють их. Еще не дѡжа смятана – пристойка мы кажим. – то брава мазать руки, губы. Сабяреш

смятану, а кисляк лішиш, чтоб он сел, бо он не дужи садітся. Ни была ана дужи слабая. Увечери той цвяток дужа пахучий.

Дужи, см. Дуже.

Дупа, предлог. После. Хмелю пакладу, дупа варю. Дупа варю ещё раз сыр, тады у бинту – стянуть ево.

Дуриць, несов. Играть. У жмурки дурили, хранились у папушах, завяжут глаза. Снягурачку делают, делают мечики, швыряют, дурят, как вам сказать? - играют у снежки.

Дух, м. Запах. Адин рас апцвел уже, такой дух майт.

Ды, союз. Да. А тута раскарячим, ды пасушим. Ана щось уздумала, ды и пашла паглядеть ево, ды пашла лесам, лесам. Аны робют сами ды абдэлывают сами. Бисер пакладу на пынзачку ды выбяраю. Брат памёр ды лишилася кумната, жена брата. Ды драли перья, ды делали падушки. Ды кольки то будит?. Ды назбирала, и лишь только пришла. Ды паедем на магилки, ды паглядим. Ды пакладеш булиону, цибульку. Ды тады пабрались. Ды так ана мене любили, што я была маленькья. Ды шли паласкать. Зачал доски пилить ды паклал на тую шкафу. Канапа, тады выдярним, ды павяжим снапочки таки, ты паложим у ваду. Кирпич эта кажим мы. Эта глина, ды салома, ды делали пакетики таки, ды тады набивали. Мама, я не пайду ды гага. Мають пятнадцат арыв ды хатели прадать. Мусю папалить ды другие принесть. Мяшок развязался ды усё папуши парассыпались. На дваре – хтось придёт ды хлопнет. Назбираю, ды папринясу, ды тады маю. Не було режистровано тое поле, ды паклав мартурь, ды зарабил 25 арыв. Панесть назад ды узять што-нибуть другое. Прадала телку, ды мала прасенка. Рукой махнула ды пашла. Так што мы акты сделали, ды тады хата яво лишилась. А я патхадила ды хатела пальчики паткласть. Тутатка збираецца вада ды тады стякаит там. Усё мы там будим, ды ни разам. Хлопец пашол ды зарабил. Шила всамаручки – я самаручница, ды как мама. Эта тут кады зимой, ды пускаю трошки ат жару. Я была маленькая ды паткладала руку. Я кады делаю, ды цвяточек укладаю. Я как заплачу, ды не могу саприцца. А я сижу за дубьм, ды ни хатела ему

пака́зывать. Ды я была́ ма́ленькъя. Ды пашо́л зять купи́ть ру́лю, ды купи́л. Ды зимой пукну́ла, инста́ляция э́та, вада́ патекла́. Ды вот тако́е. Ды ищёсь бу́дет. Ды ни зна́ю, у каки́м ца́рствии. Ды так харашо́, что Вы прие́хали. Ды чаво́ ма́ешь плати́ть? Ды я принясу́. Ды я́гада расцвита́ет. Дя мяне́ как ска́жут «Марфуша». Ещѐ рас той сыр павари́, ды ещѐ рас у сы́рник. Ды сэра́чка хо́чет э́хать.

Ды́хать, несов. Дыша́ть. Па жарѐ па э́тай не мо́жеш ды́хать.

Дю́жа, см. Ду́же.

Дю́жа, см. Дуже.

Дятёнак, см. Детёнок.

Дяучи́на, см. Девчи́на.

Дяучонка, ж. Девчонка. У маей дяучонки карья глаза [из песни].

Е́йный, ая, ое, мест. Её. Ещѐ с ейнай.

Ейца, мн. Яйца. Што за зага́дка, што пад ейцами гла́дка?

Ел, мест. Он. Ел тепѐря винава́т мяне́ гро́ши.

Еликопте́р, м. Вертолет. Гавари́л мене́, е́сли не го́ден стянúть [дерево], то э́дет еликопте́р.

Ёлочка, ж. Комнатное растение бальзамин. Ета ёлачка таматка.

Е́мши, прош. от есть. Не ви́диш, что ана́ ёмши.

Ён, мест. Он. Ён помнил день, и сказал ён этим женщинам.... Кады́ вы аддали́ся за ево́? Я не суферю́ за ево́. Му́сю загляда́ть за им. Саба́ка большо́й, никто́ не зайдѐт к яму́. Ма́ла де́ньги, але́ ни ма́ла инкре́дирю на ево́. Саба́ка на иво́ гавчит. Тапѐрь яво́ нема́. Мир ма́слам де́лають, кады́ миру́ють яво́. Яво, извяни́тя, нагани́тя.

Епуро́йка, ж. Крольчиха. Ды аста́лася лиш епуро́йка.

Е́та-о, мест+ указ. част. Это вот. Ета-о цыпляты, ета-о намастила беленька. Ну́ка паклади́ мяне́ э́ти-о, я пано́сю.

Етой/етый, етая, мест. Этот. От нема́ Васи́лия.. э́то мертве́ц э́той. Э́тый. У кому́ни у э́тый. А э́тый ме́ньший мал чаты́рна́ццать. Э́тый цвет.

Ехай, повел. ед. от ехать. Э́хай у Маскву́. Э́хай ты с ей.

Жа́лится, несов. *Жаловаться*. Нема́ каму́ жа́лицца. Я жа́люсь – «Ма́ма, я не го́дна».

Жарабо́й, м. *Зверобой*. Нее́, ета ни пажа́рница, ета жарабо́й.

Жарко́вля, **жарко́вья**, ж. *Традиционное блюдо, основными компонентами которого являются мелко нарезанные мясо, картофель и соленые огурцы*. Жарко́вля, ёта кй́сленькая. На друго́й день, как де́лали весе́лья – жарко́вля. Жарко́вья – кла́деш кусо́чки мя́са. Жарко́вья ни́де не де́лаецца, лишь у нас, у Малдо́ви. Жарко́вья с агу́рчикими. Жарко́вля – с гриба́ми?

Жарко́вья, см. *жарко́вля*.

Жах, межд. *Обозначает звук удара плетью*. Узя́л како́-ся плётку – и жах ту́ю де́вачку.

Желе́за, ж. *Овощерезка*. Мо́ркву на желе́зу паталку́.

Желе́зья, ж., собир. *Изделия из железа*. Табе́ жа́лезья э́та бы́ла тре́бная?

Желтину́ш, м. *Желток*. Два желтину́ша.

Жемчу́г, м. *Жемчуг*.

Живото́чек, м. *Ласк. к живот 'жизнь'*. Живото́чек ты мой.

Жи́зняя, ж. *Жизнь*. За жи́зню рассказа́ть? Жи́зняя та́ма како́я? Ма́я жи́зняя ду́жа трудо́ная бы́ла.

Жить на ве́ру. *Жить в браке не венчаными*. Поп у ха́ту не зайдёт, если ты живёшь на ве́ру.

Жовтенький, ая, ое. *Ласк. жёлтенький*. Се́ренькых ма́ла трина́цать, э́тих жо́втеньких - пята́цать цыпля́так.

Жо́нка, ж. *Жена*. Яво́ жо́нка по́лная тако́я, фуду́льная. Жа́на́тый, ма́йт жо́нку. Я жа́ни́лся – я не ма́ю жо́нку на кида́нье. Васи́льева жо́нка пела. Я не ма́ю жо́нку лишáть.

Жо́утка, ж. *Гепатит*. Мав жо́утку.

Жудика́ть, несов. *Судить*. Идёт табе́ жу́дика́йт, ба ты дал сло́ву це́ркви. Жу́дека́ют тебе́.

Жуме́ри, мн. *Шкварки от свиного сала*. Жуме́ри – шкварки; со́лишь, то са́ла салёнае.

Жура́вель, м. Журавль. Жура́вель - то, што лятит. Жура́вель па-руски. Жура́вель - шта хóдит па балоти.

Жури́ться, несов. Печалиться. Пра нас люди жу́ряцца.

Литература

1.Морошану (Демьянова), Л. И. Идеографический словарь старообрядческих говоров юга Украины, Молдавии, Румынии [Текст] / Л. И. Морошану (Демьянова) / / Международная научная интернет-конференция «Современная филология: теория и практика». - Одесса, МГУ, ноябрь 2012.

2.Морошану (Демьянова), Л. И. Материалы к «Программе сбора лексики говоров старообрядцев»: темы «Млекопитающие» и «Птицы» [Текст] / Л. И. Морошану (Демьянова) / / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. - Серія: Філологія. – 2011. - Випуск 3. – 29-34.

3.Морошану (Демьянова), Л. И. Материалы к «Программе сбора лексики говоров старообрядцев»: тема «Наименования лиц: социальные отношения» [Текст] / Л. И. Морошану (Демьянова) / / Липоване: история и культура русских старообрядцев. - Вып. 9. - Одесса-Измаил, 2012. – С. 198-200.

4.Морошану (Демьянова), Л.И. Географический ареал русской лексики старообрядческого говора села Липовень (Соколинцы) Сучавского Уезда Румынии [Текст] / Л. И. Морошану (Демьянова) / / Одесский лингвистический вестник. – Одесская национальная юридическая академия. – Вып 1. (в печати)

5. Морошану (Демьянова), Л.И. Названия кушаний и напитков в русских говорах Одесской области: материалы к идеографическому словарю [Текст] / Л. И. Морошану (Демьянова) / / Липоване: история и культура русских старообрядцев. - Вып. 10. - Одесса-Измаил, 2013 - С. 174-179.

6.Морошану (Демьянова), Л.И. О диалектном словаре русского старообрядческого говора с. Липовень (Соколинцы) (Сучавский Уезд, Румыния) [Текст] / Л. И. Морошану (Демьянова) / / II Міжнародна наукова Інтернет-конференція «Філологія ХХІ століття: теорія, практика, перспективи»

24 квітня 2013 р.- 3 с. <http://rgdept.onua.edu.ua/index.php/internet-konferentsiji/12-filologiya-xxi-stolittya-teoriya-praktika-perspektivi>

7. Морошану (Демьянова), Л.И. Рефлексы древнерусского *ятъ* в старообрядческом говоре с. Липовень /Соколинцы (Сучавский округ, Румыния) [Текст] / Л. И. Морошану (Демьянова) / / Наукові записки МГУ – Вип. 18. – Матеріали щорічної звітної конференції професорсько-викладацького складу МГУ.– Одеса, 2013. – С. 214-217.

8. Морошану (Демьянова), Л.И. Диалектологическая экспедиция в село Липовень округ Сучава, Румыния) в июле-августе 2012 г. [Текст] Л. И. Морошану (Демьянова) / / Липоване: история и культура русских старообрядцев. - Вып. 10. - Одесса-Измаил, 2013. – С. 133-140.

Морошану (Дем'янова) Л. І. Лексичні матеріали до словника говірки села Липовень (Соколинці) Сучавського округу (Румунія) (II). – Стаття.

Анотація. Вперше публікуються діалектні лексичні матеріали, записані в сучасній російській старообрядницькій говірці румунської частини Буковини. Дана публікація являє собою другу частину словника (літери Д-Ж).

Ключові слова: говірки, старообрядці, діалектний словник, Буковина, Румунія.

Moroshanu (Demyanova) The lexical material for dialect's dictionary of the village Lipoven (Sokolinty) of Suceava (Romania) (II). – Article.

Summary. The article presents the first publication of the vocabulary of modern Russian starovery's (Old Believers) dialect. This publication is the 2 part of the dictionary (from Д to Ж).

Keywords: the dialects, the Old Believers, the dictionary of the dialect, Bukovina, Romania.

ВТОРОСТЕПЕННЫЕ ЧЛЕНЫ АРАБСКОГО ГЛАГОЛЬНОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Аннотация. Статья посвящена исследованию второстепенных членов арабского глагольного предложения, которые делятся на две группы в зависимости от характера управления: слова, находящиеся под управлением глагола и слова, находящиеся под управлением имени. К первой группе относятся различные типы дополнений, а во второй группе - все остальные члены предложения. Их названия даны в соответствии с арабской грамматической традицией.

Ключевые слова: второстепенные члены, глагольное предложение, управление, арабская грамматика.

Актуальность темы заключается в том, что многие второстепенные члены арабского предложения не имеют аналогов в структуре русского предложения и поэтому вызывают серьезные трудности при переводе арабского текста на русский язык. *Цель* данной статьи - выделить все второстепенные члены арабского глагольного предложения и дать им краткую характеристику. *Предметом* исследования является арабское глагольное предложение.

В арабском глагольном предложении выделяются главные и второстепенные члены предложения. К главным членам предложения относятся подлежащее и сказуемое, характеристика которых мало чем отличается от аналогичных членов предложения в русском языке. В основе арабского синтаксиса лежит концепция управления. Исходным постулатом этой концепции является то, что все члены предложения находятся под управлением каких-либо слов или «факторов», которые влияют на флексию и определяют характер соответствующего члена предложения [1, 231]. Второстепенные члены предложения по признаку управляемости делятся на

две группы. К первой группе относятся слова, которые находятся под управлением глагола-сказуемого. Слова, находящиеся под управлением имен, составляют другую группу второстепенных членов предложения. Кроме этого, в структуре арабского предложения имеется ряд самостоятельных синтаксических конструкций, которые требуют отдельного рассмотрения.

Второстепенные члены предложения, находящиеся под управлением глагола, принято называть дополнениями (مفعولات). Таких дополнений пять: прямое дополнение, абсолютное дополнение, обстоятельственное дополнение, дополнение цели и дополнение соучастия [2, 117]. Общим признаком всех дополнений является то, что все они должны быть в винительном падеже.

1. Прямое дополнение (مفعول به) – второстепенный член предложения, на который непосредственно направлено действие глагола. Например:

قرأ الطلابُ مقالةً «Студенты прочитали статью».

Прямым дополнением является слово مقالةً «статью», которое находится в винительном падеже. Признаки, по которым определяется прямое дополнение, аналогичны тем, которые применяются в русском языке. В данном примере прямое дополнение выражено обычным именем. Кроме этого прямое дополнение может быть выражено слитным или отдельным личным местоимением, развернутым масдаром, предложением, именем с предлогом.

Прямое дополнение может быть под управлением только переходного глагола, а глагол в арабской грамматической традиции может быть просто переходным, вдвойне переходным и втройне переходным, а это означает, что при одном глаголе может быть не одно, а два или даже три прямых дополнения.

2. Абсолютное дополнение (مفعول مطلق) – имя в винительном падеже, выраженное масдаром или его заместителем и предназначенное для усиления значения слова, являющегося для него управляющим фактором, а также для придания ему дополнительной качественной или количественной характеристики. Например:

نعرف هذا الموضوع معرفةً جيدةً «Мы отлично знаем эту тему»

(Досл.: Мы знаем эту тему хорошим знанием)

В современном русском языке такие конструкции практически не образуются, однако это не значит, что они вообще отсутствуют. Небольшое количество таких конструкций сохранилось, и они используются как устоявшиеся сочетания, например: «Сидеть сидьма», «пить запоем».

В современном арабском языке такие конструкции получили широкое распространение как средство усиления выразительности. Более того, они подразделяются на различные виды, используются в различных стилях, что в значительной степени обогащает арабскую речь. Употребление абсолютного дополнения в речи, при переводе делает текст в большей степени соответствующим арабскому стилю.

3.Обстоятельственное дополнение (مفعول فيه), которое в свою очередь делится на обстоятельство места (ظرف مكان) и обстоятельство времени (ظرف زمان).

Например:

وقفت السيارة أمام العمارة «Машина остановилась перед зданием».

В данном примере слово أمام «перед» является обстоятельством места и именно по этой причине находится в винительном падеже. В русском языке слово «перед» является предлогом. В этой связи следует отметить, что значительная часть обстоятельственных дополнений воспринимается в русском языке как предлоги. Основным признаком, по которому можно отличить в арабском языке обстоятельство от предлога, заключается в том, что обстоятельства произошли от имен. Так, слово أمام произошло от имени существительного أمام «перёд, передняя часть». Для предлогов невозможно найти имя существительное, от которого он образовался.

سافرتُ يومَ الاثنين «Я уехал в понедельник».

Слово يوم «день» является обстоятельством времени и также находится в винительном падеже.

При синтаксическом анализе предложения редко упоминают общий термин «обстоятельственное дополнение», чаще всего ограничиваются понятиями «обстоятельство места» или «обстоятельство времени».

4. Дополнение цели (المفعول لأجله) выражает цель, которую преследует действие, выраженное глаголом. Например:

أعطيتك المال رغبةً في مساعدتك «Я дал тебе деньги желая помочь тебе».

Слово رغبة «желание» выражает цель, для которой даны деньги, и находится в винительном падеже.

5. Дополнение соучастия (مفعول معه) – синтаксическая конструкция, состоящая из двух элементов: частицы соучастия (واو المعية) и последующего имени в винительном падеже, которое и является дополнением соучастия.

Например:

سرت والنهر «Я шел вдоль реки».

Слово النهر «реки» является дополнением соучастия и находится в винительном падеже.

К второстепенным членам предложения, находящимся под управлением имени, относятся:

1. Состояние (الحال) указывает на состояние субъекта, который оно характеризует. Основными элементами конструкции являются состояние и субъект состояния. Состояние обычно выражается причастием или отглагольным прилагательным [3, 506]. Например:

دخل زيدٌ مبتسماً "Зашел Зейд улыбаясь".

Слово «Зейд» является субъектом состояния, а «улыбаясь» указывает на состояние субъекта и находится в винительном падеже. Если пользоваться терминологией, принятой для характеристики русского предложения, то состояние можно приравнять к обстоятельству образа действия. Этот второстепенный член предложения всегда находится в неопределенном состоянии и согласуется с объектом состояния в роде и числе, например:

دخلت فاطمةٌ مبتسمةً «Зашла Фатима улыбаясь».

2. Пояснительное определение (تمييز) предназначено для пояснения слов с неопределенной семантикой, т.е. слов, значения которых требуют дополнительного пояснения. Перевод этого термина «ограничение, выделение» [4, 776] не всегда точно передает суть или функцию этого

второстепенного члена в предложении, поэтому в русскоязычной литературе для его обозначения иногда пользуются исконно арабским термином "тамйиз", который в некоторых ситуациях удобнее для употребления при анализе синтаксических конструкций. Например:

شرب كوبًا حليبًا "Он выпил чашку молока".

Если сказать "он выпил чашку", то не будет ясен основной смысл предложения, что же он выпил, поэтому после слова "чашку" следует дополнительное пояснение "молока", которое и является пояснительным определением, т.е. "тамйизом" и поэтому находится в винительном падеже.

3. Несогласованное определение, известное больше как идафа (الإضافة). Основными элементами конструкции являются первый (مضاف) и второй (مضاف إليه) члены идафы, при этом второй член идафы находится под управлением первого. Например:

قرأتُ جريدةَ المعلم "Я прочитал газету преподавателя".

Слово «газету» является первым членом, а «преподавателя» – вторым членом идафы.

4. Согласованное определение – имя, находящееся под управлением определяемого и согласующееся с ним в роде, числе, падеже и состоянии. Основными элементами конструкции являются согласованное определение (نعت или صفة) и определяемое (соответственно منعوت و موصوف). Например:

فتحت المجلة العربية "Я открыл арабский журнал."

В данном предложении слово المجلة «журнал» является определяемым, а العربية «арабский» – определением.

Особенностью согласования определения в арабском языке заключается в том, что имена, обозначающие множественное число не лиц, согласуются по единственному числу женского рода, например:

قرأنا كتبًا عربيةً «Мы читали арабские книги».

Следует отметить, что такой принцип согласования характерен при употреблении личных, указательных или относительных местоимений, а также при согласовании глагола-сказуемого с подлежащим.

5. Приложение (البدل) – имя существительное, добавленное к другому имени существительному и как бы замещающее его полностью или частично. Основными элементами конструкции являются собственно приложение (البدل) и заменяемое слово (مبدل منه). Например:

جاء محمدٌ أخوك "Пришел Мохаммед, твой брат".

Приложением в данном случае является слово «брат». В арабском языке приложение делится на различные типы и употребляется в различных синтаксических конструкциях. Среди наиболее употребительных конструкций можно отметить следующую.

جاء المدرسٌ أحمدٌ «Пришел преподаватель Ахмед».

Слово «Ахмед» в данном примере также является приложением.

6. Усиление (التوكيد) служит для усиления логического ударения на имя, к которому оно относится. В синтаксической конструкции усиления участвуют усиливаемое слово и усиливающее, которое и называется усилением. Например:

جاء زيدٌ نفسه "Пришел сам Зейд."

Слово «сам» является усилением для подлежащего «Зейд» и согласуется с ним в падеже [5, 232].

В арабском языке имеются различные инструменты усиления. Для этой цели могут использоваться повторы одного и того же слова или употребление синонима, отдельно рассматривается группа имен, специально предназначенных для усиления. Имеется специальная частица **إن**, которая так и называется «частица усиления». Она употребляется обычно в начале предложения и служит для усиления всего предложения. Для усиления глаголов к ним присоединяются специальные частицы «тяжелый нун» или «легкий нун».

7. Союзное словосочетание (المركب العطفی) – словосочетание, созданное с помощью союзов, чаще всего союза **و**, состоит как минимум из трех элементов: первого члена союзного словосочетания (معطوف عليه), союза (حرف العطف) и второго члена союзного словосочетания (معطوف). Возможно наличие третьего, четвертого

и т.д. членов союзного словосочетания, в котором первый член получает падеж в соответствии с его ролью в предложении, а остальные с ним согласуются.

Пример:

قرأتُ كتابًا ومقالةً "Я прочитал книгу и статью."

В данном предложении слово كتابًا «книгу» является прямым дополнением и одновременно первым членом союзного словосочетания. С помощью союза و «и» к нему присоединяется второй член союзного словосочетания مقالةً «статью», который согласуется в падеже с первым членом.

Арабское глагольное предложение насыщено большим количеством второстепенных членов и разнообразных синтаксических конструкций, которые требуют понимания тех связей, которые в них сложились и характера управления между различными членами предложения. Умение распознать любые члены арабского предложения способствует лучшему пониманию арабского текста и правильному переводу.

Литература

1. Рыбалкин, В.С. Классическое арабское языкознание / Рыбалкин В.С. – К: Стилос, 2003. – 406 с.

2. Рыжих, В.И. Составные части глагольного предложения в арабской грамматической традиции / В.И.Рыжих // Східний світ. – К., 2007. No 4. – С.112-119.

3. Гранде, Б.М. Курс арабской грамматики в сравнительно-историческом освещении. / Гранде Б.М. –М.: Восточная литература, РАН, 2-е издание. – 1998. – 592 с.

. Баранов, Х. К. Арабско-русский словарь / Баранов Х. К. – М.: Русский язык, 1977. – 942 с.

5.

مصطفى غلاييني، جامع الدروس العربية، موسوعة في ثلاثة أجزاء، الطبعة الخامسة

والعشرون، الجزء الثالث، منشورات المكتبة العصرية، صيدا - بيروت، 1991م. - 231ص.

Рижих В.І. Другорядні члени арабського дієслівного речення. – Стаття.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню другорядних членів арабського дієслівного речення, які діляться на дві групи залежно від характеру управління: слова, що знаходяться під управлінням дієслова і слова, що знаходяться під управлінням імені. До першої групи відносяться різні типи додатків, а в другій групі - усі інші члени речення. Їх назви дані відповідно до арабської граматичної традиції.

Ключові слова: другорядні члени, дієслівне речення, управління, арабська граматики.

Ryzhykh V.I. Second-Rate Parts of the Arabic Verbal Sentence. – Article.

Summary. The article is devoted to the research of the second-rate parts of Arabic verbal sentence, which are divided into two groups depending on the character of management: words being under the management of verb and words being under the management of the name. The different types of additions behave to the first group, and the other parts of sentence are in the second group. Their names are given in according with Traditional Arabic grammar.

Key words: second-rate parts, verbal sentence, Arabic grammar.

УДК 811.111.367

*Ставертій Г.О.
(Одеса, Україна)*

КОНЦЕПТ ‘GUT’ В НІМЕЦЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Дана робота являє собою опис структури та змісту концепту ‘добро’, об’єктивованого в німецькій мові словом *Gut*, та вербальних характеристик цього концепту з метою виявлення особливостей рис у моделі концепту, обумовленого специфікою світогляду німців, а також їх культурним надбанням.

Ключові слова:

картина світу; концепт; концептуальна картина світу; поняття *Gut*; фразеологізми.

Актуальність пропонованої роботи зумовлена, по-перше, спрямованістю описової лексичної семантики на вивчення особливостей мовних одиниць, які

відображають ключові етичні поняття; по-друге, необхідністю виявлення національної специфіки у семантиці лексем німецької мови.

Мета дослідження – з'ясувати системну організацію концепту “Gut” в німецькій мові і встановити особливості вираження концепту “добро” в обраній мові.

Предметом вивчення є системна організація концепту “Gut” в німецькій мові.

Об'єктом дослідження є концепт “Gut” в німецькій мові.

Матеріалом дослідження виступають фразеологічні одиниці німецької мови з компонентом *Gut*.

Поняття ‘концептуальна картина світу’ досліджується різними науками, кожна з яких розглядає сутність цього явища в рамках своїх проблем та категорій. У лінгвістиці вона отримала назву власне *картина світу* [1]. Лінгвістика встановлює зв'язок картини світу з мовою, вивчає способи фіксації мисленнєвого змісту засобами мови.

Термін ‘картина світу’ можна віднести до фундаментальних, які відображають специфіку людини, її існування в світі, взаємостосунки зі світом, найважливіші умови її існування в світі. В свідомості людей, які належать тому чи іншому національному колективу, складається та передається із покоління в покоління свій образ картини світу, навколишньої об'єктивної дійсності [3:37].

Концепти виникають в процесі побудови інформації про об'єкти та їх властивості; причому ця інформація може включати відомості про об'єктивний стан справ в світі [1:91]. Концепт – основний осередок культури в ментальному світі людини. У концепту складна структура. З одного боку, до неї належить усе, що належить будові поняття, з іншого боку, в структуру концепту входить все те, що і робить його фактом культури – вихідна форма (етимологія); стисла до основних ознак змісту історія; сучасні асоціації; оцінки та т. д. [4:43].

Характеристика концепту:

1. *Комплексність побутування* – співвідношення лінгвокультурного концепту з трьома вищезгаданими сферами (мова, свідомість, культура) може

бути сформульовано таким чином: 1) свідомість – область перебування концепту (концепт лежить у свідомості), 2) культура детермінує концепт (тобто концепт - ментальна проекція елементів культури); 3) мова і/або мова – сфери, в яких концепт упредметнюється.

2. *Ментальна природа* – саме у свідомості здійснюється взаємодія мови і культури, тому будь лінгвокультурологічного дослідження є одночасно і когнітивне дослідження.

3. *Ціннісність* – центром концепту завжди є цінність, оскільки концепт є дослідження культури, а в основі культури лежить саме ціннісний принцип.

4. *Умовність і розмитість* – чітких кордонів концепт не має, в міру віддалення від ядра асоціації менш чіткі. Мовна або мовна одиниця, якій актуалізується центральна ‘точка’ концепту, служить ім'ям концепту.

5. *Мінливість* – в ході життя мовного колективу актуальність концептів (тобто інтенсивність оцінки) може змінюватися.

6. *Обмеженість свідомістю носія* – лінгвокультурний концепт існує в індивідуальному чи колективному свідомості, будь-які елементи, відсутні у свідомості даного індивіда/групи, до структури концепту даного індивіда/групи включатися не можуть.

7. *Трикомпонентність* – структура лінгвокультурного концепту трикомпонентна. Крім вже названого ціннісного елемента, в її складі можуть бути виділені фактуальні та образні елементи. Фактуальний елемент концепту зберігається у свідомості у вербальній формі і тому може відтворюватися в мові безпосередньо, подібний же елемент невербальний і піддається лише опису.

8. *Поліапеліруємість* – до одного й того ж концепту можна апелювати за допомогою мовних одиниць різних рівнів: лексем, фразеологізмів, вільних словосполучень, пропозицій. Способи апеляції до одного й того ж концепту в різних культурах, як правило, різні, що і складає основну складність міжкультурної комунікації.

9. *Багатомірність* – лінгвокультурний концепт багатовимірний. Традиційні одиниці когнітивістики, маючи більш чітку, ніж концепт структуру,

можуть використовуватися дослідниками для моделювання концепту.

10. *Методологічна відкритість* – лінгвокультурологія – наукова галузь міждисциплінарного характеру, тому в її рамках втілюється використання як лінгвістичних, так і позалінгвістичних методів.

11. *Полікласифікування* – з точки зору тематики концепти утворюють, наприклад, емоційну, освітню, текстову та інші концептосфери. Класифіковані по своїм носіям, концепти утворюють індивідуальні, мікрогрупові, макрогрупові, національні, цивілізаційні, загальнолюдські концептосфери [2:75-80].

Досліджувані мовні одиниці, що виражають поняття *Gut* в німецькій мові, утворюють систему концептів, об'єднані спільною семою та спільним поняттєвим змістом. Різні розуміння поняття *добро/Gut* зосереджені навколо ключової одиниці або загальної ідеї, яка виражає найбільш повне уявлення про поняття. Хоча поняття *добро/Gut* є абстрактним, за ним приховано предметну дію, ставлення індивіда до інших людей, особистісна оцінка навколишньої дійсності.

Вибір морально-оцінних категорій, представлених у свідомості концептом 'добро'/'*Gut*' для дослідження базується на тому, що ці поняття можна віднести до невеликої кількості загальних понять, які притаманні всім людям, адже ці поняття присутні в усіх культурах. Поняття *добро/Gut* належить до «персонально-ціннісних» категорій, воно існує у свідомості кожної людини, кожної групи людей у кожного народу, тобто це поняття – загальнолюдське[4:15]. Морально-оцінні категорії концепту 'добро' базуються на особистісному та груповому розумінні тих або інших явищ, відповідно до цього усвідомлення відбувається перенесення поняття безпосередньо на щонебудь, як, наприклад, на особистість, народ, владу, релігію та ін. Виходячи з особистісного усвідомлення того, що є добром, відбувається розуміння того, що коїться в світі.

За останні роки широке поширення отримали дві класифікації: *семантична і функціональна* [5:145].

За семантичною класифікацією розрізняють:

а) фразеологічні єдності:

Наприклад, j-m gut sein etw.; gut sein lassen;

б) фразеологічні вирази:

- загальноновживані прислів'я:

Наприклад, ein gut Wort ist besser denn eine große Gabe; gute Dinge brauchen keine Reklame;

- приказки:

Наприклад, j-m etwas im Guten sagen; so gut wie sicher;

в) фразеологічні сполучення:

Наприклад, guter Durchschnitt ; auf gut Deutsch.

г) фразеологічні синоніми:

- власне фразеологічні синоніми:

Наприклад, Schon gut! = Gut denn!

- структурні синоніми:

• сталі вислови:

Наприклад, du hast gut reden (lachen, raten);

• професіоналізми:

Наприклад, guter Jurist, schlechter Christ = ein schlechter Theologiestudent gibt allemal einen guten Juristen ab;

• вислови відомих людей [5:97-105].

Під час даного дослідження нами було проаналізовано 115 німецьких фразеологізмів зі словом *Gut*. Після тлумачення поняття *Gut* методом розподілу за граматичними ознаками із подальшим виявленням ключового значення концепту було зроблено наступні висновки.

В німецькій мові зміст фразеологізмів зі словом *Gut* виражається у значенні *позитивної та найвищої позитивної ознаки, доброї справи, непередбачуваного явища, добра, наміру, майна, якості, позитивного ставлення, найвищої цінності, настанови, негативної ознаки, якісної ознаки, порівняння, сталого виразу, компоненти якого є невід'ємними, а також вдало,*

корисний, розумний, вдалиий, достатньо, добре та добра вдача. Слово *Gut* у розглянутих 115 фразеологізмах виражається іменником (24), прикметником (46), а також прислівником (45).

В розглянутих фразеологізмах концепт ‘*Gut*’ найчастіше виступає у значенні:

- позитивна ознака (30):

Наприклад, *in Güte; ein guter Nachbar ist mehr wert als ein Bruder in der Ferne; Ende gut, alles gut;*

- якісна ознака (15):

Наприклад, *gute Hut erhält das Gut; gutes Werkzeug - halbe Arbeit;*

- сталий вираз, компоненти якого є невід’ємними (10):

Наприклад, *j-m gut sein; da sind wir gut dran! gut sein; lass man gut sein!;*

- добра справа (9):

Наприклад, *sich eine Güte tun; alles Gute kommt von oben;*

- якість (9):

Наприклад, *des Guten zu viel tun; was du Anderen (Gutes) tust, kommt irgendwann zu dir zurück.*

Результатом даного дослідження є встановлений факт того, що концепт ‘*Gut*’ в німецькій мові є явищем багатограним, адже його ціннісний аспект виражено у 23 семантичних групах, що є свідченням того, що в традиціях німецької культури значення *Gut* проявляється виключно з позитивного боку.

Таке тлумачення зумовлено особливостями історичного та культурного розвитку німецького народу, під впливом яких формувалося у національній свідомості уявлення про добро.

Список використаної літератури:

1. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов/ Кубрякова Е. С., Демьянков В.З., Панкрац Ю. Г., Лузина Л. Г. – М.: Филол. ф-т МГУ им. М.В. Ломоносова, 1997. – 245 с.

2. Кубрякова Е.С. Человеческий фактор в языке и речи: Язык и порождение речи/ Е.С. Кубрякова, А.М.Шахнарович, Л.В.Сахарный. – М.: Наука, 1991. – 260с.

3. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие/ В.А. Маслова. – Минск: Тетра Систем, 2004. – 256 с.

4. Степанов Ю. С. Константы: словарь русской культуры./ Ю. С. Степанов – М.: Школа "Языки русской культуры", 2001. – 990 с.

5. Чернышева И.И. Фразеология современного немецкого языка./ И.И. Чернышева – М.: Высшая школа, 1970. – 200 с.

Ставертий А.О. Концепт ‘GUT’ в немецкой языковой картине мира. – Статья.

Аннотация. Данная работа представляет собой описание структуры и содержания концепта ‘добро’, объективированного в немецком языке словом *Gut*, а также вербальных характеристик этого концепта с целью выявления особенностей черт в модели концепта, обусловленного как спецификой мировоззрения немцев, так и их культурным достоянием.

Ключевые слова: картина мира; концепт; концептуальная картина мира; понятие *Gut*; фразеологизмы.

Stavertii A. Concept “Gut” in the German language worldview. – Article.

The proposed study is a description of the structure and content of the concept ‘good’, objectified in the German language with the word *Gut*, as well as of the verbal characteristics of this concept in order to identify particular features in the concept model, due to both the specific mindset of Germans and their cultural heritage.

Key words: worldview; concept; conceptual worldview; the notion *Gut*; phraseological units.

*Таранець В. Г., Слободцова І. В.
(м. Одеса)*

ТЕКСТИ «ВЕЛЕСОВОЇ КНИГИ»: ЧАС НАПИСАННЯ (фоностатистичний аналіз)

Анотація. Статтю присвячено дослідженню визначення часу написання текстів «Велесової книги», що є на сьогодні спірним. При цьому застосовано ймовірно-статистичний метод, в основі якого знаходиться спостереження за частотою вживання структур складу та зіставлення їх зі структурами в інших писемних пам'ятках. У результаті аналізу висновується, що написання зазначених текстів відноситься до XIII ст.

Ключові слова: діяхронія, мовні одиниці, закономірності розвитку, Велесова книга, фоностатистичний метод, структура складу, зіставний аналіз пам'яток.

Протягом десятиріч існує проблема автентичності «Велесової книги» (ВК), розв'язання якої залежить від багатьох чинників, серед них на перше місце виступає всесторонній лінгвістичний аналіз. Попри велику участь у цьому дослідницькому процесі науковців України та Росії (Л. П. Жуковська, О. В. Творогов, Б. І. Яценко, О. Б. Ткаченко, С. В. Піддубний), вирішення спірних питань залишається поки ще недосяжним. Зазначена проблема потребує застосування об'єктивних методів дослідження, які б не залежали від поглядів та установок дослідників щодо аналізу текстів ВК. Одним із таких підходів у нашому дослідженні виступає ймовірно-статистичний метод, що широко застосовується в мовознавстві, зокрема в порівняльно-історичному. Цей метод у вигляді фоностатистичного аналізу структур складу в писемних пам'ятках знайшов відображення при розгляді давніх слов'янських текстів, у тому числі текстів ВК. Все вищезазначене визначає **актуальність** нашого дослідження.

Метою застосованого аналізу є визначення часу написання текстів ВК, розглянутих у зіставному ракурсі. **Об'єктом** спостереження виступають структури складу в текстах ВК у відношенні до інших складів хронологічно маркованих слов'янських текстів. **Предмет** дослідження полягає в

фоностатистичному аналізі давніх слов'янських текстів. Матеріал спостереження утворюють тексти «Велесової книги», які існують у вигляді транслітерованих щодо запису на дощечках ВК [3, 274-319], а також тексти «Слова о полку Ігоревім» [5, 6-63]. Результати аналізу інших слов'янських текстів у вигляді статистичних даних структури складів використані нами також із зіставного аналізу [6].

Вихідним постулатом в аналізі є прийняття аксіоми про безперервність розвитку мовних одиниць та їх закономірну зміну в ході мовної еволюції. Вважається, що багаточастотні одиниці мовлення є давнішими, ніж ті, що рідко зустрічаються в текстах. Якщо перейти на фонетичний рівень, це значить, що така характерна риса текстів як частота вживання різних структур складу закономірно відображає різні епохи. Подібне застосування ймовірно-статистичного методу на фонетичному рівні мало місце в праці В. Г. Таранця [6] на матеріалі германських та слов'янських мов. Дослідження показало, що давнішими структурами у мовах були відкриті склади (CV, V), закриті ж появилися історично пізніше в ході еволюції мов. Цю ж тенденцію відображають і сполуки приголосних у превокальній позиції складу (CC-, CCC-), серед яких давнішими є комбінації, що утворюють висхідну артикуляційну напругу (ST-, TR-, SR-, STR-, де S - фрикативні, T - зімкнені, R - сонорні приголосні). Сполуки не-висхідного напрямку напруги типу SS-, RR-, RST-, RSTR- та ін. появилися пізніше зазначених вище і мають місце в окремих мовах, серед них у слов'янських, а в германських, наприклад, залишилися у вжитку давні комбінації приголосних з висхідною напругою (окрім запозичених слів типу *Sphinx*, *Psalm*).

Цікавою є зазначена фонетична особливість, що відноситься до просодики тексту і базується на статистиці такої артикуляторної одиниці як склад. У зазначеній вище праці подані таблиці частоти реалізації структури складу в окремих слов'янських та германських мовах, які показали наявну статистичну закономірність у відношеннях частоти вживання структур складу щодо різних епох написання текстів [6, 66-68, 100, 103]. Єдині правила

складоподілу в текстах дозволяють зіставити деякі із параметрів реалізації структур складу. Так, у вищезгаданому дослідженні отримано такі дані щодо кількості **відкритих** складів у наступних текстах:

- 1) давньоруський текст із «Успенського збірника» /XII ст./ - 98,5%,
- 2) сучасний український текст /XX ст./ - 79,0% [6, 99, 102].

Статистична вибірка із текстів ВК показала, що частка у них відкритих складів складає 89,93%, тобто свідчить про їх ймовірне написання після XII ст. (пор. вище п. 1 і п. 2).

Якщо взяти іншу фонетичну ознаку, а саме: найчастотнішу структуру складу CV (приголосний+голосний), то її параметри щодо зазначених текстів виглядають наступним чином: 76,7% (XII ст.) - 58,89% (XX ст.). Ця ж структура складу має частоту реалізації в текстах ВК 65,61%, тобто займає у варіаційному ряду частот місце після текстів XII ст.

Зазначене вище загальне спостереження дозволяє зробити висновок: частота вживання структур складу в текстах закономірно відображає епоху (час) їх написання і в цілому свідчить про відносну хронологію появи писемних текстів у ході еволюції мови та її одиниць. Оскільки побіжний аналіз показав фонетичну близькість текстів ВК та «Слова о полку Ігоревім» (наслідки вживання редукованих голосних, відсутність носових звуків), то для наступного детального фоностатистичного аналізу були взяті зазначені тексти.

Із текстів ВК випадковим чином взята вибірка в 2981 склад (дош. 1, 2А, 4А, 4Б, 6А, 16А) [3]. Поділ текстів на склади робився за принципом: висхідна напруга утворює серединний склад, якщо цьому не перешкоджає поділ на морфеми. Наприклад: РЪ-КЛИ, РЪ-КО-МЕ-СТЕ, НА-ЛЪЗ-ША, ИЛЬ-МЕР-ШТИ, РОД-ЗОЛ, ОТ-ЦЕ, БОР-ЗО. Серединні склади утворюють сполуки приголосних з висхідною напругою, це - *кл-*, *ст-*, *шт-* та анлаут типу «приголосний+голосний».

Результати аналізу показали, що в текстах ВК засвідчено 13 різних структур складу, частота яких чітко відображає хронологію їх походження: давніші структури (простіші) є частотнішими, ніж ті, що появилися пізніше

(складніші). Всі показники структур складу, отриманих із текстів ВК, подані в табл. 1.

Таблиця 1.

**Структури складу і їх частота в текстах «Велесової книги»
(всього 2981 склад)**

CCCCV 0,0010	CCCCVC -	CCCCVCC -	CCCCVCCC -
CCCV 0,0104	CCCVVC 0,0013	CCCVCC -	CCCVCCC -
CCV 0,0956	CCVC 0,0094	CCVCC -	CCVCCC -
CV 0,6561	CVC 0,0735	CVCC 0,0044	CVCCC 0,0007
V 0,1302	VC 0,0158	VCC 0,0013	VCCC 0,0003

Перша колонка значень відображає відкриті склади, серед яких найбільш частотною виступає структура CV, яка дорівнює 65,61% її реалізацій у текстах ВК. Ця ж структура є й найдавнішою в мовах, у тому числі у слов'янських. За нею слідують склади V (13,02%) та CCV (9,56%), які хронологічно є вторинними після CV. І, нарешті, відносно пізно з'явилися у мовах структури CCV та CVC, частота їхніх реалізацій у текстах є мінімальною. Аналогічний розподіл частоти структур має місце серед закритих складів, отриманих при аналізі текстів ВК (див. колонку 2 та ін.).

Таким чином, частота структур складу досить переконливо свідчить про тенденцію зародження і розвитку цієї мовленнєвої одиниці і виступає у вигляді **діахронічної ознаки**.

Паралельно був зроблений аналіз частоти структур складу, що найшли відображення в текстах «Слово о полку Ігоревім». Із зазначеного тексту була зроблена вибірка обсягом в 2735 склади. Поділ слів на склади проводився за тими ж правилами, що і в попередньому тексті ВК. Всього на зазначеному масиві слів зустрілося 10 різних складових структур. Порівняно до попереднього тексту, де засвідчено 13 структур складу, можна допустити, що оповіді ВК були записані пізніше, оскільки, виходячи з тенденції розвитку фонетичної системи східнослов'янських мов, тут має місце складніша система

просодії текстів (складів). Простішою виглядає просодика складу в текстах «Слова...». Частотні значення структур складу останніх показані в табл. 2.

Таблиця 2.

**Структури складу і їх частота в текстах «Слово о полку Ігоревім»
(всього 2735 складів)**

CCCCV -	CCCCVC -	CCCCVCC -	CCCCVCCC -
CCCV 0,0069	CCCVC 0,0004	CCCVCC -	CCCVCCC -
CCV 0,1302	CCVC 0,0194	CCVCC 0,0004	CCVCCC -
CV 0,6446	CVC 0,0914	CVCC 0,0040	CVCCC -
V 0,0848	VC 0,0179	VCC -	VCCC -

Аналіз зазначеного тексту показав ту ж динаміку зміни частоти у відкритих складах, що і в попередньому аналізі цього типу складів у текстах ВК. Найчастотнішою виступає прадавня структура CV (64.46%), за ними слідує CCV та V (відповідно 13,03% і 8,48%). Загальна кількість відкритих складів становить 86,65%.

Хронологічно пізніше з'явилися в мовах закриті склади, що і засвідчують наявні в текстах «Слова...» частотні характеристики. Відносно простішою і давньою серед них виступає структура CVC, яка вирізняється частотою в 9,14% і є найуживанішою серед інших закритих складів. У цілому аналіз підтверджує попередній висновок про закономірні відносини між частотами структур складу, які свідчать про відповідну діахронічну властивість зазначеного статистичного параметру при аналізі як одного, так і другого текстів. Другими словами, частота реалізації структури складу в писемному мовленні виступає суттєвою діахронічною ознакою, що характеризує суть **тексту** та **час** його створення (походження). Цей висновок дозволяє порівняти текст ВК із іншим, маркованим у часі, і тим самим установити час написання першого. У якості відомого тексту, з яким можна порівняти ВК, беремо «Слово о полку Ігоревім», який, як прийнято у славистиці, був створений наприкінці XII ст.

Вище було зазначено, що деякі статистичні параметри свідчать, що тексти ВК виглядають фонетично пізнішими щодо текстів «Слова...» і можуть бути віднесені до XIII ст. Звернімося до глибшого статистичного аналізу структури складів, реалізованих у зазначених текстах.

Спочатку порівнюємо частоту реалізації **відкритих** складів у текстах ВК та «Слова...», які мають відповідно значення: 89,33% та 86,65%. Для цієї цілі в математичній статистиці існують критерії істинності, згідно з якими можна встановити, розбіжності ці є суттєвими чи випадковими, які допускає статистика для змінної величини, що завжди варіює у своєму проявленні. У такому порівняльному аналізі використовуємо критерій χ^2 (хі-квадрат), згідно з яким нульова гіпотеза (H_0) приймається (тобто розглянуті параметри мають несуттєві відмінності) при теоретичному (табличному) значенні меншому $\chi^2 = 3,84$ [1, 38-39, 128]. Підрахунки з метою порівняння зазначених вище параметрів відносно відкритих складів проводилися за зразком до інших фонетичних одиниць, викладених у посібнику Т. О. Бровченко та ін. [2, 39-40].

У результаті проведеного аналізу було отримано значення $\chi^2 = 3,11$, яке є менше табличного 3,84, а це значить, що нульову гіпотезу можна прийняти, яка засвідчує, що при великій ймовірності (0,95) зазначені показники відкритих складів у текстах ВК та «Слова...» не мають суттєвих відмінностей.

До таких же результатів привело і зіставлення в текстах ВК та «Слова...» частоти вживання структури CV, яка відповідно має значення: 65,61% та 64,46%. Нульова гіпотеза щодо їхньої подібності приймається, оскільки отримане значення $\chi^2 = 0,91$ менше теоретичного 3,84.

Серед закритих складів в обох вибірках найуживанішим виступає склад CVC, який має значення: 7,35% (у текстах ВК) та 9,14% («Слова...»). Застосування критерія χ^2 показало, що розбіжності у значеннях частоти реалізації зазначеної структури випадкові, так як отримане значення 2,45 є менше від теоретичного $\chi^2 = 3,84$.

Порівняння структур складів CCV, V в одних і других текстах не дозволяє ні прийняти нульову гіпотезу, ні її відкинути, оскільки для достатньої

визначеності необхідно збільшити масив розглянутих вибірок. Цього ж потребують і інші структури складу, які мають низьку частоту реалізації в текстах [4, 295].

Проте обсяг вибірок достатній для тих трьох параметрів, які були проаналізовані вище: відкриті склади, структури CV, CVC. Ці структури покривають один і другий текст в цілому на 73%. Все це дозволяє прийняти отримані результати зіставлення, включаючи частоту вживання відкритих складів (аналогічно і закритих), які засвідчують фонетичну однорідність текстів ВК та «Слова...», що можуть відноситися до однієї епохи їх походження. Виходячи із всіх параметрів просодики текстів, які були наведені вище, маємо право зробити висновок про те, що час написання текстів «Велесової книги» відноситься до XIII ст.

Застосування ймовірно-статистичного методу щодо текстів із зазначеною вище метою у наукових працях нам не зустрічалося, все ж вважаємо, що подібне прикладне лінгвістичне втілення цього підходу до ВК та «Слова...» є можливим, оскільки результати зіставного аналізу підтверджуються також фонетичним спостереженням щодо особливостей одного і другого текстів. Отриманий статистичний висновок засвідчує, що тексти ВК були написані автором у XIII столітті. Невизнання цього дослідниками, оскільки в текстах не відображені історичні факти Київської Русі часів Олега, Ольги та інших князів, не можна прийняти як переконливі, оскільки, як відомо, не всі дощечки ВК збереглися, а з іншого боку, мабуть, не випадковим є те, що християнська Русь тут фактично не згадується. За своїм змістом тексти ВК протистоять релігії, що проявлялася в християнізації слов'ян і яка, вочевидь, почалася задовго до офіційної дати.

Література

1. Бернштейн А. Справочник статистических решений / А. Бернштейн. - Пер. с англ. и предисл. Л. С. Кучаева. - М. : Изд.-во «Статистика», 1968. - 163 с.

2. Бровченко Т. А. Метод статистического анализа в фонетических исследованиях / Т. А. Бровченко, П. Д. Варбанец, В. Г. Таранец. - Учебное пособие. - Одесса : Одесский ун-т, 1976. - 101 с.
3. Ілар Хоругин. Влескнига: науково-популярне видання / Ілар Хоругин. Переклад, примітки та коментарі Сергія Піддубного. - Вид. 2, уточнене, розширене. - Голованівськ, 2010. - 340 с.
4. Пиотровский Р. Г. Математическая лингвистика / Р. Г. Пиотровский, К. Б. Бектаев, А. А. Пиотровская - Учебное пособие. - М. : Изд-во «Высшая школа», 1977. - 383 с.
5. Слово о полку Игоревім. Давньоруський текст і ритмічний переклад. - К.: Радянська школа, 1986. - 311 с.
6. Таранец В. Г. Энергетическая теория речи / В. Г. Таранец. - Монография. - Киев-Одесса : Изд-во "Вища школа", 1981. - 149 с.

Таранец В. Г., Слободцова И. В. Тексты «Велесовой книги»: время написания (фоностатистический анализ). - Статья.

Аннотация. Статья посвящена исследованию времени написания текстов «Велесовой книги», что на сегодня является спорным. При этом применен вероятностно-статистический метод, в основе которого находится анализ частоты употребления структур слога, взятых в сравнении со слогоструктурами в других письменных памятниках. В результате исследования предполагается, что время написания рассматриваемых текстов относится к XIII веку.

Ключевые слова: диахрония, языковые единицы, закономерности развития, Велесова книга, фоностатистический метод, структура слога, сравнительный анализ памятников.

Taranets V. G., Slobodtsova I. V. "The Book of Veles": When was it written? (Phonostatic Analysis). - Article.

Summary. The aim of the present article is to define the time "The Book of Veles" was created. The research is based on the hypothetic-statistical method which consisted in the observation of the usage frequency of syllable structures in the Veles book and comparing them with the syllable structures of words in other written records. The research has made it possible to conclude that the texts under study were created in the 13th century.

Key Words: diachrony, linguistic units, regularities in the development, "The Book of Veles", phonostatistical method, syllable structure, comparative analysis of written records.

АЛЛОМОРФИЗМ ЕДИНИЦ ЯЗЫКА И РЕЧИ: КОНТРАСТИВНЫЕ АСПЕКТЫ

Аннотация. В статье исследуется вопрос сопряженности номинативных и коммуникативных единиц, их интеграции в модусах речи и речевой деятельности. Идентифицируются общие черты номинативных и коммуникативных единиц в статусе языковых составляющих. Общие и сходные черты исследуемого объекта анализируются в русле эпидигматического бытия – на словообразовательных и семантических векторах. Контрастивные аспекты изучаются на материале поверхностных и глубинных структур номинативных и коммуникативных единиц в их статусе семиотических знаков. Обращается внимание на процессы эволюции, инволюции, на частеречные трансформации, морфологические и синтаксические модификации. Тексты малого жанра являются предметом концептуального анализа. При этом эмпатируется вопрос диады мышление::язык, их полифункциональности, полиаспектности, исследование которых представляется особенно валоративным в условиях действующей современной лингво-когнитивной парадигмы.

Ключевые слова: алломорфизм, номинативные единицы, коммуникативные единицы, семиотические знаки, интеграция, язык, речь, контрастивные аспекты, общие и отличительные черты.

Не бывает коммуникативных единиц (КЕ) без номинативных (НЕ). НЕ (слова и словосочетания) оживают в КЕ (высказываниях и текстах). В научной картине мира номинативные и коммуникативные единицы (**объект исследования**) отмечены полиаспектностью и полифункциональностью как такие, которым присущи общие и отличительные черты (**предмет исследования**). **Актуальность** темы объективируется модификацией современной научной парадигмы, возросшим интересом лингвистов к модусам Язык – Речь – Речевая деятельность [2].

Место исследования в кругу более широкой проблематики. Изучение природы НЕ и КЕ способствует осмыслению законов динамизма, антропоцентризма, адаптивности и креативности. Слова и словосочетания

принадлежат языку, тексты – речи (за исключением пословиц, поговорок и других воспроизводимых единиц). НЕ и КЕ, как семиотическим знакам, присущ симбиоз семантики, прагматики и синтактики поверхностных и глубинных структур, процессов компрессии и пролонгации. Слова и словосочетания компрессируются и пролонгируются по языковым паттернам сокращения, аббревиации и словосложения. Ср. англ.: *happy* → *happily*, *one* → *only*, *emotion* → *emote*, *competition* → *compete*, *master* → *Mr.*, *quite* → *q.t.*, *also* → *as* [4].

Модификация текстов прослеживается в формах представленности заглавия, аннотации, пересказа, афоризмов, аллегии, интертекстуальности. Процессы лексикализации и грамматикализации языковых единиц свидетельствуют о действенной силе создания новых слов и формантов [4]. Так, английская лексема *ten* превратилась в суффикс *-teen* (*thirteen*, *fourteen*), который стал исходной единицей для лексических дериваций *teeners*, *teeny*, *in (her) teens*. Модификациям подвержены поверхностные и глубинные структуры слов, словосочетаний и текстов [3]. Ср. русс.: *Идут за измами измы* (В. Маяковский). Действенно релевантным является феномен терминов («слуг двух господ»), например, производные от единиц наивной картины мира димензиональные слова типа англ. *foot*, *ell*, *span*, вовлеченные в процесс семантической эпидигматики. Подобное явление наблюдается и в кластерах полисемии, собственных имен. Ср. англ.: *The White House*, *green envy*, *green house*. В текстах иронического наполнения переосмысление (семантический сдвиг) основывается на игре слов, модификации исходных ситуаций [3]. В стихотворении *No enemies* заглавие контрастирует с финальной фразой, которая имплицитно авторское отношение к двуличным людям *yes people*. Модификация глобальных структур срабатывает как в НЕ, так и в КЕ. Так выражение *Veni, vidi, vici* в переводе представлено неожиданным вариантом русс. *Пришел, увидел, помолчи*. Замена последнего слова неэквивалентной лексемой придает изречению несерьезный, юмористический характер. Этот механизм срабатывает также при расширении и сворачивании исходных НЕ и

КЕ, при использовании дополнительных элементов. Ср. англ.: *not tide, but very tide*; русс. 'Не чистый, а очень чистый'. Интенсификаторами этого процесса выступают слова негации. Ср. англ.: *All day round service but now; a friend in need is not a friend in deed*. Здесь десемантизация исходного предложения верифицируется негативной лексемой *not* 'нет'. Процесс негации предполагает использование как локального, так и общего отрицания. Ср. англ.: *I have lived there not five years :: I have not lived there*.

Отрицание (кого-то, чего-то) каузируется наличием вербализируемого отрицательного маркера. Ср. русс.: *никто, ничто, нигде, никуда*; англ. *none, nowhere, nothing, nooner*. В предложениях отрицание при предикате превращает смысл исходной конструкции в свою противоположность. Ср. англ.: *I love not man the less but nature more; I have lived here five years but now; I am not unwell*. Несколько отрицаний типа укр. *Я не нездужаю нівроку* выражают позитивную оценку. Затруднительными для осмысления являются фразы типа русс. *Да нет, нет да*. Явление энантиосемии коррелирует со скрытой негацией, семантическим сдвигом, полисемией, модификацией, требующих особого толкования. На эпидигматическом векторе имеют место денотативные и коннотативные сдвиги: исходные параметры меняются путем отрицания того, что было в исходных формах. Сема отрицания актуализируется в словах и предложениях: это универсальное правило действует по принципам локальности и всеобщности. Отрицательные элементы – частицы, местоимения и аффиксы при НЕ и частицы, местоимения при КЕ актуализируют семантический антипод исходных единиц. Извлечь, убрать их из производных – значит лишить дериваты прагматически вербализованных интенций адресанта. НЕ, семантизирующие феномен отсутствия, негации, пропусков, ассоциируют с явлениями пустоты, лакунарности, отрешенности от реального мира, эффекта «Чего-то нет» на фоне того, что имеет место в действительности, в зоне ирреальности, вымышленности. Отсутствующие денотаты экстериоризируются, оязыковляются монолексемно и полилексемно.

Модификации подвергаются НЕ и КЕ в условиях отрицательных конструкций *Don't touch me!* → *Don't-touch-me look*; *Give me my money back or I'll kill you!* → *Give-me-my-money-back-or- I'll- kill- you expression*; *People come and go* → *come-and-go people*; *Good bye* → *God be with you*; *SOS* → *Save our souls*, а также при заменяемости КЕ → НЕ и наоборот НЕ → КЕ.

Общей для НЕ и КЕ является модификация слов, детерминируемая близким окружением: *small beer* 'свежее пиво', *small change* 'мелкие деньги' *small comfort* 'небольшой комфорт', *small deer* 'молодое поколение', *small hours* 'утренние часы', *small aleck* 'самоуверенный проходимец'. Несинонимичность грамматических паттернов объективируется семантикой лексических денотатов. Ср. англ.: *He paused to drink :: He paused drinking*.

Модификация НЕ и КЕ происходит в условиях бивекторности линейных и нелинейных парадигм на разных языковых уровнях. Общность НЕ и КЕ заключается в силе их синергетизма, в феномене самоорганизации, самостановления и самоконтроля (в наличии информации, материала и энергии), действующих в модусах Языка – Речи – Речевой деятельности. Актуальность исследования, например, дихотомии Слово::Малые тексты определяется не объемом объектов, а значимостью последних для разрешения поставленных проблем на материале не совсем серьезных текстов.

Тексты, как и номинативные единицы, открыты процессам сокращения и пролонгации, например, в сериалах, комментариях, текстах-домыслах. Как и слова, малые тексты (пословицы, изречения, рифмовки, загадки) относятся к готовым воспроизводимым единицам. Изменяемость и производность НЕ и КЕ каузируют появление вторичных образований, которые подвергаются семантическим сдвигам: от серьезного к несерьезному, от буквального к фигуральному, от практического к непрактическому, от очевидного к мистическому, от торжественного к юмористическому. Производность на уровне формальных модификаций прослеживается в корреляции притч и пословиц. Ср. англ. *Any would not work, neither should he it* (Bible) → *He who doesn't work, neither shall he it*; *A prophet is not without honor, save in his own*

country, and in his own house (Bible) → There is no prophet in the native country. Пословицы приобретают вторичное авторское дыхание. Ср. англ. *Two is company three is none → Three is company two is none; A wolf in sheep's clothing → A sheep in sheep's clothing (Goose); A devil is not so black as it is painted → Most women are not so young as they are painted (Beerholm).* В текстах-дериватах весомой является замена лексических единиц. Во вторичных юмористических текстах авторы прибегают к процессам сокращения, пролонгации и гиперсемантизации. Появлению новых «сентенций» предшествуют творческие поиски, интенции поделиться с партнерами интеллектуальной находкой, повлиять на их поведение. Временные и пространственные параметры авторских юмористических изречений (АЮИ) носят характер панхротоба. Абсолютный антропоцентризм АЮИ проявляется в наличии и взаимодействии коммуникантов. Рассуждения АЮИ представляют собой алогичное, нестандартное, неожиданное развитие авторской мысли [3]. Ср. англ. *When a man teaches something he doesn't know himself to somebody else who has no aptitude for it, and gives him a certificate of proficiency, the latter has completed the education of a gentleman (A. W. Shaw).*

Неоднозначная представленность новой рече-мысли, ее дистанцирование от исходного материала объективирует появление новых модифицированных конструкций, полных контрастов и неожиданностей. Ср. англ. *You will never write a good book until you have written some bad ones (B. Shaw); The only way to get rid of temptation is to yield to it (O. Wilde); A dentist at his work in vocation always looks down in the mouth (Prentice).*

Игра мыслью, предыдущим опытом, устоявшимися традициями материализует нетривиальные суждения-инновации, создает юмористические эффекты.

Среди текстов малого жанра особое место занимают максимы, изречения выдающихся людей, в которых в сжатой форме реципиенту предлагается особое видение окружающего мира [3]. К текстам малого жанра относятся афоризмы, парадоксы, басни, грегории. Грегории – интересные, остроумные

изречения. Ср. метазнаки *красное слово, итришок*. Термин *грегерии* ввел в лингвистику Р. Гомес, который (термин), по его замечанию, близок японскому хокку (зарисовка с натуры в прозе). К грегериям относятся изречения из произведения «Плоды раздумья» К. Прудкова. Ср. русс.:

Скрывая истину от друзей, кому ты откроешься?

Эгоист подобен давно сидящему в колоде.

Где начало того конца, которым оканчивается начало?

Специалист подобен флюсу: полнота его односторонняя.

Вакса чернит с пользой, а злой человек – с удовольствием.

Р. Гомес к грегериям относит остроумные определения с обыденной, будничной тематикой, а также изречения народной этимологии. Ср. русс.:

Жирафа – лошадь, преображенная любопытством.

Авторучки непослушны, как дети, – то не могут, то не хотят писать.

В потемках стулья так и норовят подставить хозяевам ножку.

Так и кажется, что у лебедя под крылом тетрадь со стихами.

Бензин – ладан цивилизации.

АЮИ «не уживаются» с традицией, они глубоко индивидуальны, рассчитаны на ошеломляющий эффект изошренных противоестественных мыслей.

Принципы кооперации, по Грайсу, частично срабатывают в АЮИ: действенными остаются принципы информативности и релевантности, максимы правды и манеры (ясности) носят условный характер. Нарушение постулатов ученого обуславливается коммуникативно-прагматическими установками, средствами их вербализации [2].

Малые тексты – это не только доноры творческого шарма, это не только эхо прошлого; это – энигматическое явление, объект научного изыскания, материал для поиска скрытых имманентных тенденций на векторе Язык – Речь – Речевая деятельность. Тексты малой формы не ограничены объемной параметризацией. Это – не лилипуты, а доноры для создания несерьезного, комического и неканонизированного. Среди метазнаков в научной картине

мира обособляются термины *малый жанр, малая форма, малая проза*. *Малая форма* ассоциирует с нехудожественными текстами, типа задачи, объявления, инструкции. *Малый жанр* ассоциирует с художественным дискурсом. Объем малой прозы дискутировался в России на фестивале в 1999 году, где был определен список малых текстов (афоризмы, паремии, тексты-лилипуты, тексты детской литературы) объемом до 2000 знаков.

Гетерогенность текстов является очевидной в их атрибутах: *большой/малый, серьезный/несерьезный, информативный/неинформативный, устный/письменный, практический/непрактический, вербальный/невербальный, эмоциональный/неэмоциональный, логичный/алогичный* и др. Любой текст – это элемент культуры (Что думаем? Что делаем?), результат канонизированной традиции, текст коррелирует с игрой по содержанию и с ритуалом – по форме. В АЮИ срабатывают дихотомии данное::новое, известное::неизвестное, тривиальное::нетривиальное, важное::неважное, типичное::нетипичное. В нетипичных текстах семантическая автономность по убыванию представлена последовательностью: афоризмы, пословицы, загадки, лимерики, скороговорки, которым не присущи фабульность, ригористичность, идейность [4].

Загадки, тексты малого жанра, валоративны для верификации формальных и содержательных структур, модификации исходных позиций вторичного конструирования гетерогенных тематических блоков, для различения полифункциональности, находчивости, оценки мудрости, зрелости, жизненного опыта, для регулирования когнитивного процесса, атрибута социализации человека. Эти черты актуализируются также в играх *Quiz* Что? Где? Когда? Специфика загадок состоит в реверсии блоков темы (искомой величины) и ремы (отмеченных маркеров-признаков) [1].

Полифункциональность языка не вызывает сомнения. Среди 27 функций языка лингвокреативная функция занимает доминирующее место, ассоциируя с одноименным мышлением, используемые в процессе генерации новых идей, аксиологических оценок.

Выводы и перспективы дальнейших исследований. Вопрос диалекта Мышление::Язык, их полифункциональности, полиаспектности представляется весьма валоративным в условиях действующей современной лингво-когнитивной парадигмы

Швачко С.О. Аломорфізм одиниць мови та мовлення: контрастивні аспекти. – Стаття.

Анотація. У статті розглядаються питання співвідношення номінативних та комунікативних одиниць, їх інтеграції у модусах мовлення та мовленнєвої діяльності. Ідентифікуються спільні та відмінні риси номінативних та комунікативних одиниць у статусі складників мови. Характеристики номінативних та комунікативних одиниць аналізуються у річищі епідигматики, на векторах словотвору та семантичних девіацій. Контрастивні аспекти подаються на матеріал їх поверхневих та глибинних структур. Фокусується увага на статусі номінативних та комунікативних одиниць як семіотичних знаків. Особлива увага приділяється процесам еволюції та інволюції, частиномовним трансформаціям (морфологічним та синтаксичним модифікаціям). Тексти малого жанру є предметом концептуального аналізу. Емпатується питання діалекта Мислення::Мова, їх поліфункціональності, поліаспектності, теоретичне осмислення яких є вельми валоративним в умовах діючої лінгво-когнітивної парадигми.

Ключові слова: аломорфізм, номінативні одиниці, комунікативні одиниці, семіотичні знаки, інтеграція, мова, мовлення, контрастивні аспекти, загальні та відмінні риси.

Shvachko S.A. Allomorphic Tendencies of Language and Speech Units: Contrastive Aspects. – Article.

Summary. The article in question deals with Nominative and Communicative units, their integrity in aspects of Speech and Speech Activities. Their common and distinctive features in terms of language modus are focused upon. Epidigmatic features are being sought after on the world-building and semantic vectors. Contrastive analysis considers outer and inner structures of the investigated objects. Nominative and Communicative units as semiotic signs are being analyzed in the domain of their evolution and involution processes, their morphological and syntactical modifications. Small stories of practical and impractical charge make the key item of the article. Diad Thinking::Language are considered in terms of polifunctionality and poliaspectedness. The investigation of the latter is of great linguo-cognitive vistas.

Key words: allomorphism, nominative units, communicative units, semiotic signs, integration, language, speech, contrastive aspects, common and distinctive features.

Литература

1. Анохіна Т. О. Семантизація категорії мовчання в англомовному художньому дискурсі / Т. О. Анохіна // Монографія. – Вінниця : Видавництво “Нова Книга”, 2008. – 160 с.
2. Грайс Г. П. Логика и речевое общение / Г. П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике: Лингвистическая прагматика. – М., 1985. – Вып. 16. – 316 с.
3. Кобякова І. К. Креативне конструювання вторинних утворень в англомовному дискурсі / І. К. Кобякова // Монографія. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 128 с.
4. Швачко С. О. Сяйво забутих слів : монографія / укладач С. О. Швачко. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 107 с.

УДК: 811.111'342'42:316.346.2

*Шкворченко Н.М.
(м. Одеса)*

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО ДІАЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ КОМУНІКАНТАМИ РІВНОГО СЛУЖБОВОГО РАНГУ

Анотація. Стаття висвітлює актуальну проблему сучасної лінгвістики – просодичне оформлення англомовного діалогічного офіційно-ділового спілкування комунікантами різної гендерної належності. Стаття досліджує тональні особливості інтонування офіційно-ділового дискурсу мовцями чоловіками і жінками, які обіймають посади рівних ділових партнерів, що уможливорює побудову їхніх тональних мовленнєвих портретів у вигляді узагальненого тонального контуру.

Ключові слова: офіційно-діловий діалогічний дискурс, гендерна належність, мовленнєвий портрет, узагальнений тональний контур.

Мовленнєве спілкування є предметом аналізу різних наукових дисциплін: лінгвістики, соціології, риторики, антропології та ін. Безумовно, однією з найактуальніших проблем сучасної лінгвістики є міжособистісна комунікація, важливою частиною якої виступає ділове спілкування, яке відіграє важливу роль в різних видах професійної діяльності та визначає їхню результативність. Ефективна ділова комунікація залежить від таких особливостей ділових партнерів, як їхній соціальний статус, місце у службовій ієрархії, професія, національність, вік і стать.

Саме гендерні особливості відносин в офіційно-діловій сфері знаходяться у фокусі інтересів нашої статті. Актуальність праці визначено тим, що гендерний аспект розглянуто крізь призму просодичного оформлення англомовного діалогічного мовлення комунікантами чоловіками та жінками.

Слід зазначити, що саме проблема просодії ділового дискурсу вивчена недостатньо, що можна пояснити особливостями ділової комунікації, яка через свою офіційність і сувору нормативність не викликала інтересу з боку вчених-фонетистів.

Серед фахівців, які зверталися до просодичного оформлення англійського мовлення в залежності від гендеру комуніканта, слід зазначити А. С. Гімсона, Д. Джоунза, С. В. Костюк, В. В. Олінчук, М. Д. Путрову [8; 9; 3; 5; 6] та ін.

Роботу присвячено дослідженню просодичних характеристик у мовленні чоловіків та жінок, які обіймають рангове положення рівноправних ділових партнерів (Ч=Ж) в англомовному офіційно-діловому діалогічному дискурсі, а також створенню їх просодичних портретів у вигляді узагальненого тонального контуру.

Дослідження робить певний внесок у розв'язання *актуальної* проблеми сучасної фонетики – вивчення просодії ділового діалогічного мовлення. Своєчасності праці надає також і той факт, що англомовний офіційно-діловий дискурс розглянуто з урахуванням водночас просодичного, гендерного і соціального аспектів комунікативної діяльності індивідів.

Одиницею вимірювання діалогу прийнята *діалогічна єдність (ДЄ)*, що становить смислове об'єднання кількох реплік, кожна наступна з яких залежить від попередньої [7]. Об'єктом дослідження виступають англійські діалогічні єдності, що входять до складу офіційно-ділового діалогічного дискурсу, в якому комунікація відбувається між чоловіками і жінками, що перебувають на одному шаблі ієрархічної градації: чоловік і жінка – колеги, які займають рівне статусне положення.

Суттєвою характеристикою ділового дискурсу є обмежене коло комунікантів, а також чітко сформульовані цілі такого спілкування [2]. Залежно від того, чи належать комуніканти до одного статусу (начальник – начальник, підлеглий – підлеглий) або до різних (начальник – підлеглий), офіційно-діловий дискурс може реалізувати висхідний, спадний або ж горизонтальний тип комунікації [1]. Таким чином, в нашій роботі розглянуто саме горизонтальний тип офіційно-ділової комунікації.

Основна *мета* проведення даного фонетичного дослідження полягає у встановленні існування значних відмінностей у просодичному оформленні ДЄ чоловіками і жінками одного субординаційного рангу в ситуаціях офіційно-ділового діалогічного спілкування.

Одна з основних характеристик, за якою ми розрізняємо звуки – це частота. Чим більше частота коливань, тим більш високий звук ми чуємо, тобто звук має більш високий тон. Вивчення діапазону частоти основного тону (ЧОТ) в досліджуваних ДЄ є одним з головних завдань для побудови узагальненого тонального контуру (УТК).

Нами було проведено порівняльний аналіз частотних характеристик у мовленні чоловіків і жінок, що знаходяться в ситуації рівноправних ділових партнерів на різних композиційних ділянках ДЄ (початок, кульмінація і кінець), визначено верхню і нижню межу частотного діапазону, а також виявлено локалізацію максимального значення ЧОТ.

У процесі проведення експериментально-фонетичного дослідження кожне ДЄ розподіляється на синтагми, з яких, у свою чергу, береться 16 точок

перетину: 3 точки у початковому ненаголошеному складі, 7 точок у корпусі, 4 точки у ядерному складі і 2 точки у після-ядерному складі [4].

По кожному перетину обчислюються середньоарифметичне значення по 4 мовленнєвим реалізаціям. Криві, побудовані за даними цих реалізацій в зазначених перетинах, дають набір кривих (ансамбль випадкових реалізацій тонального контуру) ДЄ. Крива, побудована за середньоарифметичним кожної точки перетину, дає нам загальну характеристику ансамблю – узагальнений тональний контур.

В першу чергу досліджувалися початкові ділянки ДЄ (початок), отримані результати представлено на рис. 1.

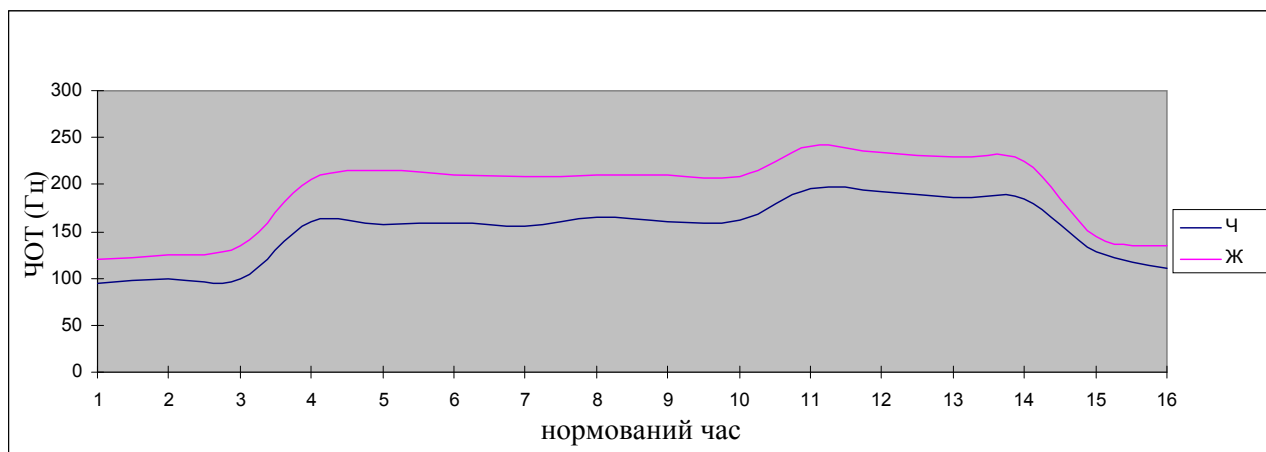

Рис. 1. Ч = Ж (початок)

Рисунок 1 ілюструє, що мовлення жінок у процесі офіційно-ділової комунікації характеризується більш високим частотним діапазоном (120 – 240 Гц), ніж мовлення чоловіків в аналогічній ситуації (95 – 160 Гц), проте коливання показників ЧОТ у чоловіків та жінок відбуваються досить синхронно, тому відмінності у ширині діапазону можуть бути пояснені фізіологічними особливостями мовного апарату чоловіка і жінки, а не соціальним або психологічним факторами. Отримані результати дають можливість стверджувати, що колеги рівного субординаційного статусу відчують себе досить упевнено і спокійно.

На наступному етапі розглянуто показники ЧОТ чоловіків та жінок у кульмінаційній частині ДЄ, що продемонстровано на рис. 2.

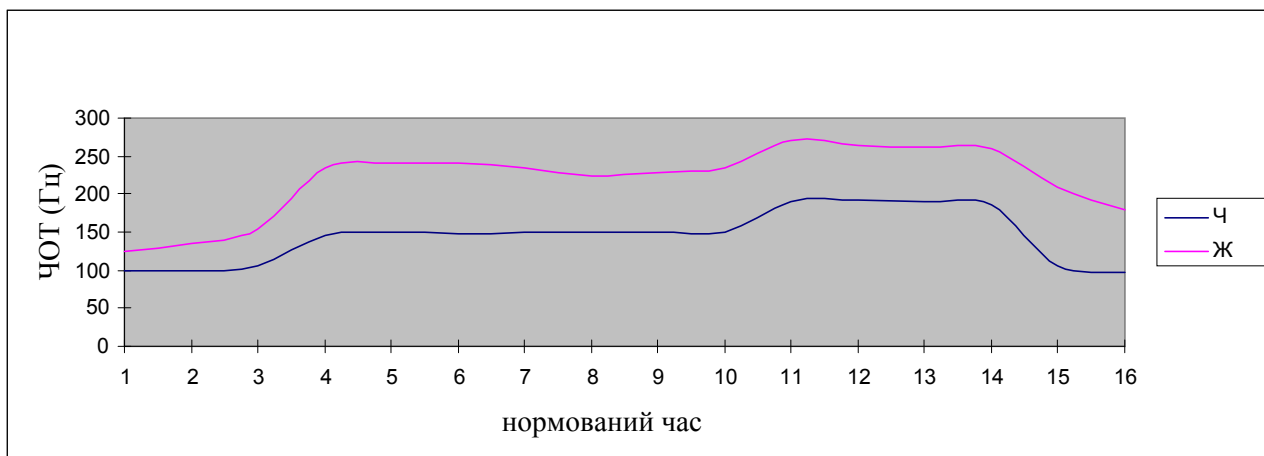

Рис. 2. Ч = Ж (кульмінація)

Розглядаючи результати, отримані в ході дослідження показників ЧОТ чоловіків і жінок у кульмінаційній частині ДЄ, слід відзначити існування більш значущих відмінностей, ніж на початку ДЄ. Діапазон жінок залишається значно вищим (125 – 275 Гц), ніж у чоловіків (100 – 170 Гц), проте наочно видно, що в мовленні жінок спостерігаються більш різкі коливання показників ЧОТ на відрізку переходу від початкових ненаголошених до корпусу (150 – 240 Гц), поряд з досить плавним переходом на тій ділянці у чоловіків (100 – 130 Гц). У той час як у чоловіків найбільш значне коливання показників ЧОТ було зареєстровано на відрізку переходу від ядра до після-ядра (170 – 100 Гц), у жінок аналогічний відрізок відрізняється більш плавним переходом (250 – 200 Гц). Таким чином, можна констатувати, що в кульмінаційній частині жінки поведуться більш емоційно і невпевнено, а чоловіки – більш стримано й наполегливо.

Далі проведено аналіз частотних характеристик у кінцевій частині ДЄ, результати якого відображені на рис. 3.

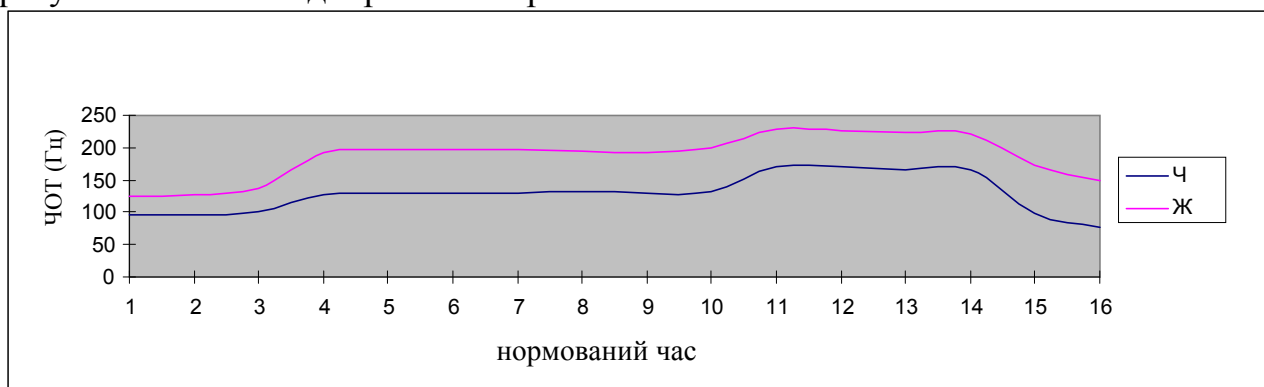

Рис. 3. Ч = Ж (кінець)

Рисунок 3 свідчить про те, що, аналогічно початку ДЄ, частотні характеристики чоловіків і жінок не мають істотних відмінностей за винятком ширини частотного діапазону (125 – 245 Гц у жінок, 95 – 150 Гц у чоловіків), що не може бути названо значущим соціальним параметром, а свідчить про анатомічні відмінності в будові мовленнєвого апарату жінок і чоловіків.

Наступним етапом досліджено локалізацію максимального значення ЧОТ у синтагмі (Таблиця 1).

Таблиця 1

Локалізація максимального значення ЧОТ
у синтагмі (%)

Диктор Відрізки синтагми	ЧОЛОВІК	ЖІНКА
1 наголошений склад	18	10
Корпус синтагми	7	22
Ядро	75	68

У відповідності з наведеними табличними даними, можна констатувати, що у чоловіків (75%) і у жінок (68%) максимальні показники ЧОТ були зафіксовані на ядрі. Але, якщо у чоловіків локалізація ЧОТ в 18% випадків була зареєстрована на першому наголошеному складі, то у жінок на перший наголошений склад припадає лише 10% від загальної кількості випадків. Поряд з цим у мовленні жінок максимальне значення ЧОТ у 22% випадків локалізується на корпусі синтагми, у той час як у чоловіків цей показник складає лише 7% загальної кількості випадків.

В результаті проведеного аналізу можна зробити наступні *висновки*:

1) на початку ДЄ мовлення жінки у процесі офіційно-ділової комунікації з чоловіком рівного субординаційного статусу характеризується більш високим частотним діапазоном, ніж мова чоловіка, проте коливання показників ЧОТ у чоловіків і жінок комунікантів відбуваються досить синхронно, тому відмінності в ширині діапазону можуть бути пояснені швидше фізіологічними

особливостями мовного апарату чоловіки і жінки, ніж соціальним або психологічним факторами. Таким чином, можна стверджувати, що і чоловік, і жінка на початковому етапі ділового діалогу почувають себе досить упевнено і спокійно;

2) в кульмінаційній частині ДЄ відзначаються більш значущі відмінності у мовленні чоловіків і жінок, ніж у початковій частині. Діапазон жінок як і раніше значно вище, ніж у чоловіків, однак в мовленні жінок спостерігаються більш різкі коливання показників ЧОТ на ділянці «початкові ненаголошені – корпус», поряд з досить плавним переходом на тій же ділянці у чоловіків, у яких найбільш значне коливання показників ЧОТ було зареєстровано на ділянці «ядро – після-ядро», де у жінок перехід є більш плавним. Таким чином, можна констатувати, що в кульмінаційній частині ДЄ жінки ведуть себе більш емоційно і невпевнено, а чоловіки – більш стримано і наполегливо;

3) аналогічно початку ДЄ, частотні характеристики чоловіків і жінок не мають істотних відмінностей за винятком ширини частотного діапазону, що, однак не може бути названо значущим соціальним параметром, а свідчить про анатомічні відмінності в будові мовленнєвого апарату жінок і чоловіків;

4) у ділових ДЄ за участю рівноправних ділових партнерів середні значення верхньої межі частоти основного тону у жінок істотно вище, ніж в аналогічних ситуаціях у чоловіків;

5) і у чоловіків, і у жінок в процесі рівноправній ділової комунікації максимальні показники ЧОТ були зафіксовані на ядрі.

На наступному етапі дослідження проведено порівняльний аналіз усіх дикторів чоловіків і всіх дикторів жінок в ситуації Ч = Ж, в результаті якого було створено УТК чоловіка і жінки – рівноправних партнерів, які представлено на рис. 4 і 5.

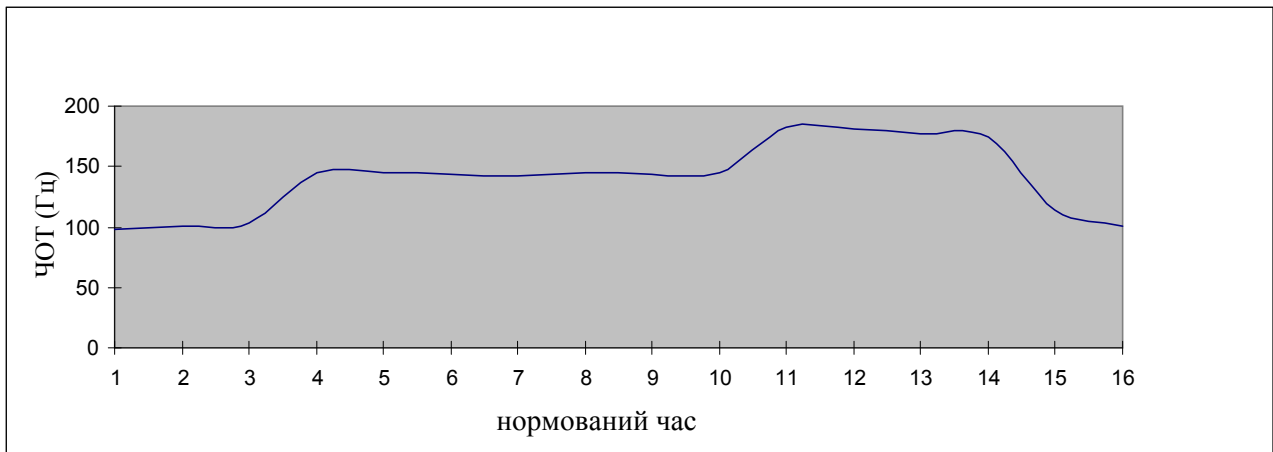

Рис. 4. УТК чоловіка

Отриманий УТК чоловіка в ситуації спілкування з жінкою – рівноправним діловим партнером дозволяє зробити висновок, що діапазон частоти чоловіка досить вузький (100 – 180 Гц) з різкими коливаннями показників ЧОТ на відрізках переходу від початкових ненаголошених до корпусу (100 – 150 Гц), а також – від ядра до після-ядра (170 – 110 Гц), що свідчить про вільну мовленнєву поведінку з колегою, яка дозволяє не стримувати емоцій і відкрито висловлювати свою точку зору.

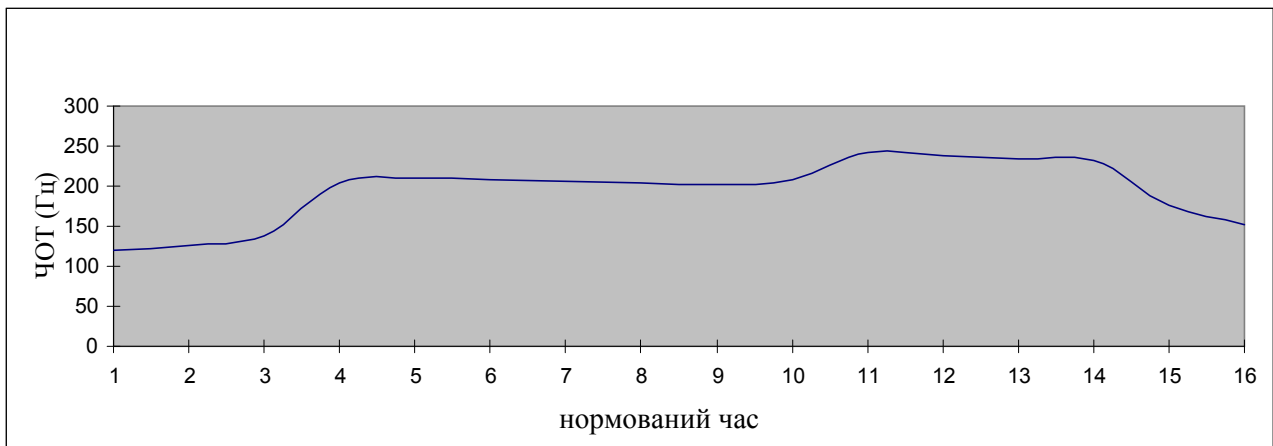

Рис. 5. УТК жінки

УТК жінки в процесі ділового діалогу з чоловіком рівного субординаційного рангу демонструє середній частотний діапазон (120 – 250 Гц), а також відсутність різких коливань показників ЧОТ на різних відрізках ДЕ, що свідчить про досить спокійному емоційному стані Ж, проте дуже плавний перехід від ядра до заядру є показником деякої невпевненості в своїх словах.

Для більшої наочності УТК чоловіка і жінки в ситуації Ч = Ж були суміщені і представлені на рис. 6

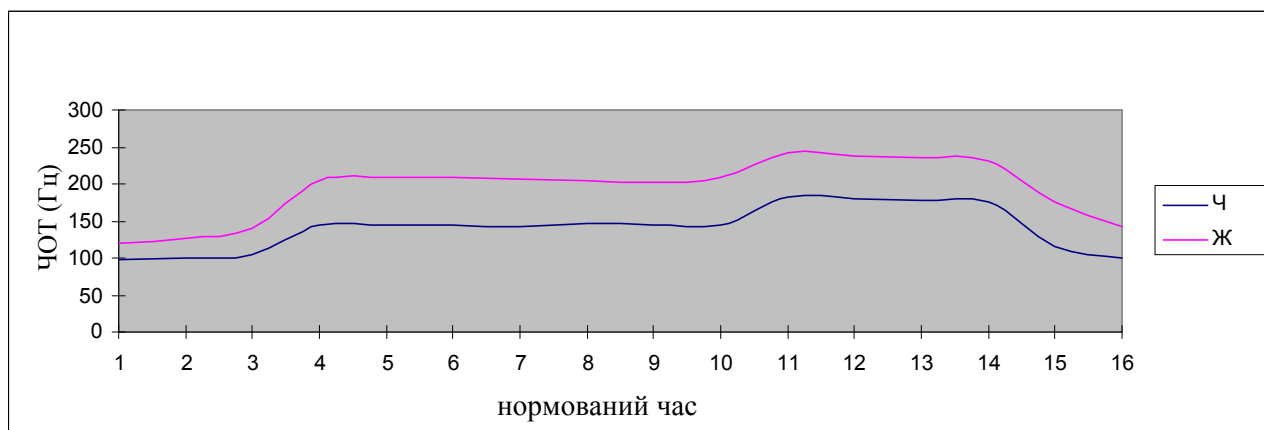

Рис. 6. УТК чоловіка і жінки

Підсумовуючи результати дослідження ділового діалогічного мовлення жінок і чоловіків в ситуації рівноправного ділового спілкування, слід звернути увагу на існуючі відмінності частотних характеристик Ч і Ж, які, однак, не можуть бути названі суттєво значущими для диференціації процесу ділової комунікації, оскільки зареєстровані відмінності є в більшій мірі наслідком гендерної відмінності, а, отже, можуть виявлятися при веденні діалогу між чоловіком і жінкою в різних ситуаціях спілкування.

Всі етапи проведеного дослідження дозволяють зробити **висновок**, що частотний компонент інтонації впливає на створення мовленнєвих портретів чоловіка і жінки – рівноправних ділових партнерів, будучи важливим інформативним параметром для диференціації гендерної належності комуніканта у процесі ведення офіційно-ділового англійського діалогічного дискурсу.

Література

1. Астафурова Т. Н. Язык деловых коммуникаций: универсальное и специфическое в русском и английском языках [Текст] / Т. Н. Астафурова. // Функциональные и семантические особенности языковых явлений. – Волгоград: Изд-во Вол ГУ, 1994. – С. 36 – 46.

2. Бенедиктова В. И. Деловая репутация (личность, культура, этика, имидж делового человека) [Текст] / В. И. Бенедиктова – М.: Институт новой экономики, 1996. – 159 с.
3. Костюк С. В. Полилог в деловом общении [Текст] / С. В. Костюк // Вестник МГУ. - Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – № 3. – М., 2001. – С. 88 – 99.
4. Методы обработки результатов экспериментально-фонетических исследований речи и их лингвистическая интерпретация [Текст] / В. Г. Волошин, Н. Р. Григорян, Е. М. Музя, В. В. Олинчук – Одесса: ВМВ, 2011. – 202 с.
5. Олінчук В. В. Просодичні особливості фонаційних невербальних компонентів комунікації, що виражають емоції жінок та чоловіків [Текст] / В. В. Олінчук // Філологія і освітній процес: 21 століття: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Одеса: 2010. – С. 151 – 153.
6. Путрова М. Д. Просодическая дифференциация непринужденного и официально-делового стилей английской диалогической речи (на материале повествовательных диалогических единств): автореф. дисс. на соискание научной степени канд. филол. наук: спец. 10.02.20. «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» [Текст] / М. Д. Путрова. – Минск, 1981. – 18 с.
7. Шведова Н. Ю. Единицы разных уровней грамматического строя языка и их взаимодействие [Текст] / Н. Ю. Шведова – М.: Наука, 1969. — 330 с.
8. Gimson A.C. Gimson's pronunciation of English [Text] / Alan C. Gimson. – Oxford: Hodder Education, 2008. – 195 p.
9. Johnson K. Acoustic and Auditory Phonetics [Text] / Keith Johnson – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 169 p.

Список умовних скорочень:

ДС – діалогічна єдність

Ч – чоловік

Ж – жінка

Ч = Ж – чоловік і жінка – колеги, які займають рівне статусне положення

ЧОТ – частота основного тону

УТК – узагальнений тональний контур

Шкворченко Н. Н. Гендерные особенности просодического оформления англоязычного официально-делового диалогического дискурса коммуникантами одного служебного ранга. – Статья.

Аннотация. Статья освещает актуальную проблему современной лингвистики – просодическое оформление англоязычного диалогического официально-делового дискурса коммуникантами различной гендерной принадлежности. Статья исследует тональные особенности интонирования официально-делового дискурса мужчинами и женщинами, занимающими должности равных деловых партнеров, что позволяет построить их тональные речевые портреты в виде обобщенного тонального контура.

Ключевые слова: официально-деловой диалогический дискурс, гендерная принадлежность, речевой портрет, обобщенный тональный контур.

Shkvorchenko N. Gender peculiarities of prosodic features in English official-business dialogical discourse by communicants of the same hierarchical rank. – Article.

Abstract. The article highlights the challenges of the modern linguistics – prosody of English dialogic discourse pronounced by official-business communicators of different gender. The article explores the tonal characteristics of intonation in the official-business discourse of men and women in the positions of equal business partners, making possible to build their tonal speech portraits as a generalized tone circuit.

Key words: official business dialogical discourse, gender, speech portrait, generalized tone circuit.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 82 (477)

Масловська Т.О.

(м. Одеса)

ФОЛЬКЛОР ТА СИМВОЛИ У ПОЕЗІЯХ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

Анотація. Розглядаються фольклорні теми, сюжети та символи у поезіях В. Симоненка. Символи допомагають психологічно відобразити внутрішній світ ліричного героя, настрої, переживання, що дозволяє розширити поетичний безмежний простір, який подає поет. Кожен символ має своє місце, вони допомагають розкрити смисл. Симоненко будує свою поезію на стику двох світів –реального і надреального, так що це переходить у світ символів.

Ключові слова: архетип, колективне, реальне, надреальне, фольклор, обрядове дійство, симол.

В українській літературі митці завжди звертались до народнопоетичної символіки та міфології, домінує тенденція переосмислення фольклорного джерела символічно, його семантика постійно розширюється новими похідними лініями. **Мета** пропонованої статті –дослідити поетику творів В. Симоненка на основі фольклорних тем та сюжетів, символів, які за своїм походженням та структурою є своєрідними у кожного митця слова. **Актуальність** нашого дослідження вбачаємо в тому, що поезія та поетика В. Симоненка й до сьогодні залишається недостатньо вивченою.

Наявність фольклорних елементів у різних літературних творах називається фольклоризмом. Це відбувається через різні запозичення: сюжетні або введення до твору мотивів чи образів, переосмислення міфологічних сюжетів, першоелементів. Психологічна інтерпретація фольклорних мотивів, переосмисленість народної міфології. В українській літературі простежується певне домінування фольклоризму у різні епохи. Фольклоризм простежується і у поетичних творах шістдесятників, зокрема В. Симоненка так, наприклад,

легенда “Русалка” починається, як у фольклорних баладах: *“повела житами стежка неширока В поле, де тополя мріє одинока. А над нею плинуть хмари, ніби думи, Повні весняного трепетного суму”* [4,103]. Сюжет цей дуже відомий із усної народної творчості: дівчині “колись людині”, злоба загубила чисту душу. Місяць дівчині щовечора співав пісні: *“Ой, вийди, серце, з води на волю, На трави чисті, на срібний луг, Ковтни повітря хоч раз у волю; Як я, напийся людського болю –Війна жорстока іде навкруг”* [4,101]. Прихід весни зустрічали святом, різними іграми. У легенді “Русалка” автор згадує про Свято Купайла, яке збігається зі святом св. Івана, тому й називається свято на Івана Купайла. [1;409] Це ніч чар, коли один раз на рік можна побачити, як цвіте папороть, також заховані скарби, а ще в це свято можна розуміти мову звірів. В цей день юнаки та дівчата плели вінки, пускали їх на воду, розводили багаття, стрибали через нього, водили таночки. Русалочки в цей день виходили з підводного царства гуляти. Поет метафорично передає цю чудову ніч: *“Небо кров’ю паленіло, тонуло в загравах А ми собі веселились на шовкових травах. Залицялися до вітру, з вихором кружляли, Вели танок і піснями смуток відганяли.”* Елемент гри є обов’язковим елементом у поезії усної народної творчості. Гра несе в собі щось значуще, має певний смисл. Будь-яка гра щось означає. Про те, яку роль відіграє гра в обрядах, Й. Гейзінга зазначає: “обряд чи “ритуальний акт” відтворює певну космічну подію, те, що відбувається в природі. Однак слово “відтворює” недостатньо віддає точне значення цієї дії, адже тут “відтворення” є насправді “ототожненням”, містичним поворотом або ж “відтворенням” поезії. Як сказали б греки: “вона більш метектична, ніж міметична”[2, 22]. Гра є невід’ємним супутником поезії. Бо поезія народжується в грі. Й. Гейзінга має рацію, що “поезія у своїй первісній культуротворчій якості народжується у грі і як гра –священна, безперечно, гра; але завжди, навіть у своїй священності, вона виступає на грані веселого самозабуття, жарту й розваги. Чуття прекрасного все ще дрімає в переживанні обрядового дійства як такого, звідки постає поезія у вигляді гімнів чи од, творених у шалі ритуального піднесення. Ніщо так не живило поезії, як

святкування нових пір року, надто весни, коли молоді люди обох статей сходилися до купи, охоплені почуттям радості й волі. Поезія в цій формі—як вияв предковичної гри в притягання й відштовхування між юнаками й дівчатами, гри, провадженої в душі легкої, віртуозної дотепності, —така сама первісна, як і поезія, що зародилася з церемонії —обряду” [2,141]. Обов’язковим супроводом танцю є пісня: в поезії В. Симоненка це показано яскраво: *“Ой ти, місяцю, Ой ти, ясний, Ми тебе голубить хочемо. Ти зійди до нас, Прекрасний, - Зацілуємо, залоскочемо, Не ховайся поза хмарами Не гребуй речами-чарами”*. Закоханих розлучили, на війні хлопця поранено, а дівчина—верба своїми зеленими кошлатими гілками, сховала його від катів *“У люту темінь і ніч кляли, Убрання рвали моє зелене, А партизана ж не знайшли”*. Дівчина вирішила піти з хлопцем, та зла Цариця вирішили зупинити їх *“Ми з ним тікали, і серед поля Отут я стала, немов тополя”*, милуючись сонцем, *“вклоняється полю”*. Виглядала свого милого з походу, та тільки вона не знала, *“що поруч, де життя шумить, Милій на майдані бронзовий стоїть”*. Кохання їх буде вічно жити, *“листям на тополі й бронзою дзвенить”*.

Фольклорні мотиви та сюжети простежуються у поезії *“Кирпатий барометр”*, як над віками і народами встало велике *“горе, мов чорний гном”*. І атакує тепер тільки підлість, хитрість, брехня та *“гуркотять бойові колісниці, Свищуть ратиця і шаблі”*. З’являється *“лукавий хтось”*, він *“стоокий”*, він *“всесвітній жах”*, *“Скона твій спокій на моїх ножах...” Великі очі і великі вуха, страх до смерті —ось що може дати цей “лукавий хтось”*. Фольклорні елементи можна побачити у змалюванні вузьколобих, куцоногих, *“із іклами зубами Заходились вибивати тропака ногами”*. Танець пітекантропів — обряд, який супроводжується піснею, це своєрідний елемент гри, про який ми згадували вище: *“Нам живеться ласо й любо, А на совість ми плюєм —Що потрапило на зуби, Те жуєм, Жуєм, Жуєм! Тільки ми від глузду вільні Ми —сини Європи. Ми —могутні Ми —всесильні Ми —пітекантропи!”* Зв’язок танцю з грою, які тісно взаємопов’язані, Й. Гейзінга пише, що *“співвідношення не в тому, що в танці чи коло танцю є щось від гри; він — безпосередній вияв, майже*

тотожний із своєю сутністю. Танець є особлива й особливо довершена форма гри як такої” [2, 188]. Танцювали, співали і раптом провалились, а на їх місці з’являються генерали (виконання хору). Ще Арістотель приділяв велику увагу хору, виконання якого було обов’язковим у виконанні драми. Хоч виконувався з метою прославлення та вихвалення видатної особи. У “Кирпатому барометрі” хор має дещо інший відтінок. Генерали хизуються досягненнями: *“Не цяцьками –ракетами бавимо, А життя не вертає назад. Син ітиме з очима кривавими Крізь гарячий атомний чар. А мрія в них одна – “це атомний гриб”. Здичавілі од крові нації Будуть ширшити ікла, мов звір, І здихатимуть від радіації У роззявлених пащах гір. Як розірве космічну тишу Передсмертний стогін землі – Вічність подвиги наші запише На своєму сивім чолі!”* Поет засуджує дії, які направлено проти людини. Не для того людина винайшла атом. А.Ткаченко називає В.Симоненка пророком подій на Чорнобильській АЕС.

Фольклорні символи у поезіях В. Симоненка своєрідні. “Ми називаємо символом в поезії особливий тип метафори –предмет чи дія зовнішнього світу, означає явище світу духовного чи душевного за принципом схожості” [3, 313]. Символ має філософську смислову наповненість. Символ тісно пов’язаний з наукою, міфом, вірою, поезією, тяжіє до певного узагальнення (на відміну від алегорії, проявляється в конкретному образі). Символ базується на філософських потребах езотеричного знання. Народна пісня, релігійне мистецтво, містична поезія мають свою традиційну символіку. Використовуючи цю символіку в своїх поезіях, В.Симоненко надає їм ознак індивідуальності, щоб створити картину переживання, особливого поетичного світу та порив душі в цей світ. Можна виділити такі слова-символи у В.Симоненка: “лебеді”, “конвалія”, “крила”, “мавки”, “поле”, “верба” (верба – символізує здоров’я і життя, уособлення таємничої сили жінки, плодючості та материнства. Це дерево уособлює також життя і смерть), “тополя”, “півень”, “сонце”, “динаміт”, “світ”, “блискавки”, “калина”(це знак життя, крові, вогню і смерті. Калина відіграє роль світового дерева, це насамперед дівоча краса. Символізує з одного боку радість, материнство, з іншого –смуток, недолю,

козацьку долю. Калина уособлює і саму Україну, символ батьківщини. Калина – уособлення дому, батьків, усього рідного; це давній український символ позачасового єднання народу: живих і тими, що відійшли у потойбіччя, й тими, котрі ще чекають на своє народження). Символи мають своєрідний смисл, так, наприклад, душа поета повна пристрастей і тривоги за Батьківщину: *“Не шкодуй добра мені, людині, Щастя не жалій моїм літам - Все одна ті скарби по краплині Я тобі закохано віддам”*[4, 11]. Елементи пейзажу симоненківських віршів – море штормить, блискавки, пагорби, сонце набувають особливого символічного змісту: *“Щоб море не висохло, Потрібно багато краплин Але в штормову годину, Як море бурунить гнів, Потрібна зайва краплина, Щоб вийшло воно з берегів”* [4, 71]. Або: *“Щоби серце твоє одчайдушно левине Краплю сили хлюпнуло в серце моє”* [4, 67]. *“Понеси мене на крилах, радосте моя, Де на пагорбах і схилах сонця течія”*[4, 72]. Образ води у фольклорі багатогранний. Водою очищаються від бруду тілесного і душевного використовують воду во благо людині й на зло. Вода також виступає посередником між світом живих і потойбіччям, засобом для розкриття майбутнього. Вода є символом вічності і плинності часу. Вода як утілення жіночого життєдайного начала, вважалась і джерелом родючих сил природи. Також у фольклорі вона символізує дівчину, жінку, їхню красу.

Україну В.Симоненко зображує як живу істоту, наділяє особливими символами: *“Україно! Яка в тебе мрія шалена! Ти не кліпай очима на мрію чужу”*. Або: *“Ти здави моє серце своїми руками І углядиши, що в ньому немає води. Не сиди в пелюшках над чужими віками, Але гордо крізь смерть до безсмертя іди”*[4, 30]. *“Пристрасним, орлино-мудрим зором Дивишся у всесвіт з-під повік...Виродки –підтвердження суворе, Що живеш і житимеш повік”* [4, 29]. *“Гримотить над світом люта битва За твоє життя, твої права”*[4, 20]. *“Я проллюся крапелькою крові На твоє священне знамено”*[4, 20]. Або: *“Упаду я зорею Мій вічний народе. На трагічний і довгий Чумацький твій шлях”*[4, 21]. Цікаво, що поет іноді сам розкриває смисл символів: *“Знаю – зливи, та буйні грози І роса в шумовинні віт–То сирітські, вдовині сльози, То*

замучених предків піт” [4, 29]. Або: “Не заграють сурми на зорі...Будуть вік стояти біля броду Посивілі **верби-матері**” [4, 72]. Або: “Я твоя мука і твоє сумління, Мені кати не обрубали **крил** Із ран моїх бере твоє **коріння** Для боротьби і ненависті сил”[4, 84]. Або: “Щоб надійно **крила соколині** Вас у небі вічності несли, Мудрості своєї по краплині Смертні вам, як **бджоли** віддали” [4, 35]. “За наші рідні **верби** довгополі, За наші дні прекрасні й молоді” [4, 43]. Або: “Як хороше у нас не Україні, Де пісня **нив** чарівна та лунка, І шепіт **верб**, поклики **гудка** Злились навек в мелодії єдиній. Розлога **вербо**, чому ти мені Миліша дуба, клена і берізки? Чи не тому, що в роки ненависні Моїх дідів сікли вербові різки” [4,53]. Мир і спокій, любов до рідної землі поет окрилює, оживлює, оказковлює, все навколо неї у своїх поезіях (наприклад, “Лебеді материнства”). Кохання поет наділяє традиційними символами, пише, як про магію: “Під віями, як **абажурами**, Блищить очей твоїх овал”. Дівчина, як зоря, що входить в життя поетові: “Але ти в життя моє убоге **Зіркою** яскравою ввійшла”. “І **вербою** зазеленіла Своім **волоссям** хлопця укрила” [4, 104], “Так стоїть **тополя**, повна **сонця** й болю, **Вітами-привітами** кланяється **полю**. Добра та ласкава, ніжна й молода, Милого з походу вірно вигляда” [4, 105].

У фольклорі корабель –це символічна модель світобудови, тобто світу, й символ благополуччя, засіб мандрувати між світами. Це також символ душі. (У В. Симоненка «Кораблі! Шикуйтеся до походу! Мрійництво! Жаго моя! Живи! В океані рідного народу відкривай духовні острови!») [4,12].

Сонце –це головне джерело світла й тепла, від нього залежить усе в природі, навіть людина. У міфології сонце символізує зрячість, у давнину вважалось, що що небесні світила –то очі божеств. Темрява, ніч, туман є своєрідними синонімами зла, неправди. З першими промінчиками вранці, за повір’ям, знищується вплив злих духів. Отже, сонце символізує знання, справедливість, милосердя, переможця неправди і всілякого зла. А також – тепло, світло. На свято Купала є звичай спускати з пагорба вогненне колесо. Вінок також уособлює сонце. У купальських піснях його називають «віночком з

кадила», тобто вінком вогненным. Купальське пускання вінків на воду відображає шлюб води й сонячного вогню, із якого постав світ.

У фольклорі Місяць –світило, да давніми уявленнями, мало вплив не тільки на природу, господарські процеси, а й на людину. Місяць пов'язували з жіноцтвом, таємними знаннями (його вважали покровителем жінок). У поезіях В. Симоненка місяць наділений різними метафоричними формами («суне в шибку свій блідий диск»). У міфах та фольклорних переказах Зоря в багатьох народів –це жінка. Дружина або сестра сонця, чи каханка місяця. В українському фольклорі –це символ дівчини, місяць –символ парубка. Із зорею порівнюють гарну дівчину, жінку, господиню. Зоря возвістила світові про народження Ісуса Христа. Вона з'явилася над вертепом у Віфлеємі, де народився Спаситель, і вказувала шлях до нього трьом царям зі Сходу, волхвам і пастухам. Зірки –це діти сонця й місяця. Небо і Земля у міфології багатьох народів на початку творення світу перебували у шлюбі. Батько –Небо і мати – Земля тоді ще були нероздільними. Небо –життєдайна стихія, що їй поклонялися давні українці; величний образ давньоукраїнської міфології. Згідно з міфом, Небо утворилося від сійва блакитних очей Коляди. Животворна сила сонячних променів та дощових злив, що спадають з неба, породили в давніх українців уявлення про шлюб Неба (чоловіча стать) і Землі (жіноча стать) [5, 172].

Індивідуальна символіка В.Симоненка дозволяє розширити поетичний безмежний простір, який подає поет. Кожен символ має своє місце, вони допомагають розкрити смисл. Симоненко будує свою поезію на стику двох світів –реального і надреального, так що це переходить у світ символів. Так на перший погляд здається, що ніби поет говорить про елементи пейзажу, чи явища в природі, або про рослинний світ –а у віршах вони символічно передають картину іншу, –це передчуття реального.

В.Симоненко використовує багато символів, у концепціях Юнга вони називаються архетипам. Архетип –прообраз, первісний образ, ідея. Архетип актуалізується і виявляється в різних сферах духовного життя і поведінки

людини через символи, образи уяви, які мають прихований сенс і потребують відповідного тлумачення. “Особливе позасвідоме визначає індивідуальну, інтимну сторону психічного життя. Це насамперед “чуттєво забарвлені” комплекси. Що ж до змісту “колективного” позасвідомого, то це так звані архетипи” [3, 313]. Поняття архетипу може бути застосоване лише до колективних уявлень, оскільки воно означає тільки той психічний зміст, який ще не зазнавав ніякої свідомої обробки і, отже, є безпосередньою душевно-психічною даністю. В такому розумінні архетип значно відрізняється від історично сталих і вироблених формул. Архетип являє собою, по суті, несвідомий зміст, який замінюється у процесі його становлення свідомим і чуттєвим. Поезія у своїй первісній культуротворчій якості народжується у грі і як гра – священна, безперечно, гра, але завжди, навіть у своїй священності, вона виступає на грані веселого самозабуття, жарту й розваги. На цьому етапі немає мови про задоволення естетичного імпульсу. “Що ж робить **поетична мова з образами**? Вона ними **грається**, розташовує їх за приписами стилю, вкладає в них таємницю, так що кожен образ містить у собі відповідь не якусь загадку” [2, 154]. У В.Симоненка традиційні і фольклорно–етнографічні символи (тополя, верба, вітер, крила, півні, сонце, краплина, блискавиці тощо) оживлюються, поет надає їм архетипальну первинність, зримих символів тут не достатньо, він надає символам дію, рух – тим самим В. Симоненко це оказовлює: “*Не шкодуй добра мені, людині, Щастя не жалій моїм літам – Все одно ті **скарби** по краплині Я тобі закохано віддам*” [4, 11]. Або: «***Сонцем** душу жадібну налий! Дай мені у думку **динаміту**, Дай мені любові, бай добра, Гуркочи у долю мою, **світе**, Хвилями прадавнього Дніпра*” [4, 11], “*Понеси мене на **крилах**, радосте моя, Де на пагорбі і схилах **сонця** течія*” [4, 172].

Отже, у поезіях В.Симоненка багато різних фольклорних тем, мотивів, образів, які допомагають розкрити глибшу суть поезії, емоційне піднесення, настроїв, внутрішньо відтворюють переживання, душевний біль поета.

Символи у поезіях В. Симоненка допомагають ширше розкрити діапазон бачення світу, розширення глибшої суті сприйняття поезії. Поет динамізує

символи, надає їм людських рис, іноли, навіть, оказковлює їх, що дозволяє глибше проникнути в суть поетичного світобачення.

Література

1. Воропай, О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис [Текст] / О. Воропай. - К.: Оберіг. - 1993. - 409 с .
2. Гейзінга, Й. Homo Ludens [Текст] / Й. Гейзінга. – К.: Основи, 1994. – 242 с.
3. Левчук, Т.Г. Естетика [Текст] / Т.Г. Левчук. – К., Вища школа, 1997. – 313 с.
4. Симоненко, В. Лебеді материнства [Текст] / В. Симоненко. – Дніпроп.: Промінь, 1989. – 222 с.
5. Плачинда, С. Словник давньоукраїнської міфології [Текст] / С. Плачинда. –К.: Велес.-2009. - 237 с.

Масловская Т. А. Фольклор и символы в поэзии Василия Симоненко. - Стаття.

Аннотация . Рассматриваются фольклорные темы, сюжеты и символы в поэзии В. Симоненко. Символы помогают психологически отразить внутренний мир лирического героя, настроения, переживания, которое позволяет расширить поэтический безграничное пространство поэта. Симоненко строит свою поэзию на стыке двух миров - реального и надреального, что находит свое отражение в его символизме.

Ключевые слова: архетип, коллективное, реальное, сверхреальное, фольклор, обрядовое действие, символ.

Maslovska T. O. The folklore and symbols in the poetry of Vasil Symonenko. - Article.

Summary. Considered folkloric themes, plots and characters in poetry Mr.V.Symonenko. Symbols help to show the inner psychological world of lyrical, moods, feelings, thus extending the infinite poetic space that delivers a poet. Each character has its place, they help reveal the meaning. Simonenko builds his poetry at the crossroads of two worlds-the real and nadrealnoho, so it goes in the world of symbols.

Key words: archetype, collective, real nadrealne, folklore, ritual action, symbols.

**СЕРИЯ «НЕИЗВЕСТНЫЕ СТРАНИЦЫ ИТАЛЬЯНСКОЙ
ЛИТЕРАТУРЫ: ИТАЛЬЯНСКИЕ ПИСАТЕЛИ XIX ВЕКА И ИХ
ТВОРЧЕСТВО В ОДЕССЕ».**

СТАТЬЯ 3. ТВОРЧЕСТВО ЭНРИКО МУСТОНА (ЧАСТЬ I)

Аннотация. В третьей статье серии «Неизвестные страницы итальянской литературы: итальянские писатели XIX века и их творчество в Одессе» представлен очерк о творчестве и жизни Энрико Мустона и начало текста его трагедии “Giulia, o la vendetta” («Джулия, или месть»).

Ключевые слова: итальянская диаспора XIX в., Причерноморье, итальянская литература, итальянский язык, Энрико Мустон.

Итальянская диаспора на юге Российской империи внесла свой существенный вклад в историю культуры данного региона в 19 веке. Значительную роль играли в этом влиянии итальянские ученые, филологи, писатели. До настоящего времени литературное наследие многих из них еще недостаточно изучено или вообще было предано забвению; сказанным определяется *актуальность* данного исследования.

К настоящему времени имя жившего в Одессе итальянского писателя Энрико Мустона было забыто. В Библиотеке им. Горького в 1999 году автором данной статьи было обнаружено произведение Мустона, вышедшее отдельным тиражом в 1862 году: *Muston E. Giulia, o la Vendetta. Saggio di tragedia* [6]. На титульной странице имеется разрешение Цензурного комитета: “Печатать позволяется с тем, чтобы по отпечатании представлено было в Цензурный Комитет узаконенное число экземпляров” (Одесса, 26-го декабря 1861 г. Цензор М. Палеолог).

Пьеса написана, как указано на титульном листе, на языке “*italo-valdese*”. Valdese – название жителя области Вал д’Аоста (Val d’Aosta). Автор был, без

сомнения, выходцем из той местности, что отразилось и на языке произведения.

Сюжет пьесы таков: в замке Герцога Джернандо живет Джулия, дочь убитого герцога Гюнтера. Джернандо хочет выдать ее замуж за своего сына, сохранив тем самым трон и объединив два старинных рода. Джулия, будучи все еще в трауре после смерти родителей, находит кощунственной мысль о свадьбе.

Неожиданно появляется пропавшая вскоре после смерти родителей кормилица Джулии, переодетая нищенкой, и сообщает ей подробности о последнем дне их жизни. Джулия обещает родителям, что они будут отомщены. Джернандо говорит с сыном и приказывает ему жениться. Эрик не желает жениться по воле отца, говоря, что его сердце несвободно, и он поклялся невесте на могиле. Герцог не желает этого слышать и настаивает на немедленной свадьбе.

Джулия и Эрик клянутся на могиле ее родителей никогда не расставаться. Появляется Герцог и, к своему счастью, обнаруживает, что возлюбленная его сына и есть Джулия. Наступает день свадьбы, и в момент, когда священник собирается надеть кольцо на палец невесты, Джулия вдруг узнает в Герцоге убийцу своих родителей. Она падает замертво. Увидев это, Эрик с криком «*Ты отомщена, Джулия!*» закалывает себя стилетом. Окаменевший от горя Джернандо произносит «*О Боже, Ваш суд ужасен*».

Что удалось выяснить об Энрико Мустоне? Информацию о нем удалось разыскать в ежегодных отчетах «Итальянского благотворительного общества». По тем отчетам, которые дошли до нас (1864, 1869, 1875, 1881, 1886, 1888, 1890, 1893, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1901, 1902 гг.), мы попытались воссоздать картину его жизни [4]. Эта организация была создана в Одессе в 1863 году. Но имени Мустона нет среди подписчиков общества, судя по первому отчету, опубликованному в 1864 г. Не упоминается он и в 1869 г. – ни среди подписчиков, ни среди тех, кому оказана материальная помощь. Первое упоминание о нем находим в 1875 году – ему была оказана “soccorso” - одноразовая безвозвратная незапланированная помощь – 5 рублей. Надо сказать, что материальная помощь выдавалась значительному числу

итальянцев, каждый месяц в среднем 20-25 лицам, и членам их семей - вдовам, детям. Обычный размер одноразовой помощи – 2-3 рубля, т.е. Мустону дали максимальный размер одноразовой помощи. Одноразовая помощь, судя по записям в Отчетах, выделялась на покупку угля, одежды, даже на покупку обуви и хлеба.

В 1881 году имя Мустона не упоминается, а судя по отчету 1886 года, начинаются тяжелые времена нищеты и болезней для человека, опубликовавшего почти 20 лет тому назад *“Il trigesimoquinto, canto inedito dell’Inferno di Dante Alighieri...”* [7]. В этом году ему выплатили внеочередную помощь (sussidio straordinario) в мае и в июне по 5 руб. В этом году он дважды был в больнице, получив отдельно на лечение помощь в мае 1 руб. 71 коп. и в октябре 9.44 коп. В 1888 Мустон целый год получал внеочередную помощь, по 5 рублей – в январе, марте, апреле, мае, июне, октябре (4 рубля), ноябре, декабре.

В 1890 ему регулярно выплачивали субсидию в размере все тех же 5 рублей первые 8 месяцев, в январе, феврале, марте, апреле, мае, июне, июле, августе, сентябре. Очевидно, решение о выплате внеочередной помощи принималось ежемесячно.

В 1893 году находим запись: “11 февраля выплачено Энрико Мустону 10 рублей”, а 16 февраля - на похороны 18 рублей... Его вдове впоследствии выплачивали ежегодно ежемесячно 10 рублей содержания (по отчетам 1895 и 1896 гг.) [4]. Интересно, что при жизни Мустона его семья получала лишь по 5 рублей. В 1897 и 1898 о помощи Терезе Мустон по каким-то неизвестным причинам упоминания нет, в 1899 размер помощи уменьшается почти в 2 раза – ей выплачивают 75 рублей, разделенных на 12 месяцев, и 3 раза по 1 рублю 20 коп на уголь; в том же году ей была оказана однократная помощь 10 рублей. В 1901 году Тереза Мустон получает по 5 рублей ежемесячно, а также 7 руб. 20 коп., разделенных на 6 месяцев. В 1902 году вдова Мустона получает еще в 2 раза меньшее содержание – по 5 рублей всего в течение полугода, и одноразово

на уголь 4.80. Чем больше отдалялось в прошлое имя ее мужа, тем все меньше становился объем материальной помощи его семье.

Таким образом, мы знаем точную дату смерти этого неизвестного доселе итальянского писателя, - 16 февраля 1893 года, и место - Одесса, где он прожил по крайней мере последние 30 лет своей жизни. Мы не знаем его дату рождения, ни сколько лет ему было, ни чем он занимался, ни то, является ли он уроженцем Одессы или приехал сюда в юности. Знаем лишь, что он является автором (или издателем) - неизданного 35-го стиха Дантова "Ада" [3] и что последнее десятилетие его жизни было полно лишений и бедствий.

Интересно, что имя Э. Мустона нет среди преподавателей итальянского языка в учебных заведениях Одессы [1; 2; 5], что удивительно – в Одессе во второй половине XIX века итальянский язык еще широко преподавался, и образованный, владеющий литературным итальянским языком человек, автор художественных произведений, мог бы занять должность преподавателя. По каким причинам Энрико Мустон этого не сделал – не известно. Много в его биографии скрыто от нас прошедшей полуторавековой историей, и прежде всего ждущее своего открытия его «*Il trigesimoquinto, canto inedito dell'Inferno di Dante Alighieri, scoperto in manoscritto presso all'antica Caffa in Crimea*» [7].

“GIULIA, O LA VENDETTA”:

SAGGIO DI TRAGEDIA IN PROSA, IN TRE ATTI

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ Цензурный Комитет узаконенное число экземпляровъ. Одесса, 26-го декабря 1861 г. Цензоръ М. Палеологъ

Due parole di preambolo.

Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri

Hor. *Ars. poët.*

La tragedia vuole essere scritta in prosa. Che cosa è, in ultima analisi, una tragedia? È lo svolgimento di una azione drammatica che, fra varie peripezie, in se involve una fine miseranda ed infelice. Azione senza agenti, già non si dà. Ora, gli agenti saranno uomini e donne; e a questi generalmente non die natura l'esprimere i loro pensamenti in versi. Quindi, per conservare alla detta azione drammatica tutti i suoi caratteri di verisimiglianza umana, conviene, i personaggi parlino il linguaggio della natura, e questo linguaggio è la prosa.

Personaggi: Il duca Gernando. Erico, di lui figlio. Eugenia, di lui figlia. Giulia, figlia dell' ucciso duca Guntero. Balia di Giulia, travestita da strega. Persone che non parlano: Sacerdote. Coro di giovini ragazze. Servitori.

La scena è in un castel di Germania.

ATTO PRIMO. SCENA PRIMA. *Salotto che mette sul giardino.* Eugenia, Giulia.

Eugenia. Già volge il quarto anno dal feral giorno ove, per man di nemico occulto, perdesti i dolci genitori. .. Ahimè! che fiero duoi mi punge il cuore nel rammentarlo! Deh! scusami, amica cara, se l'antica tua piaga vado ora rivangando. A che disperarsi in eterno? L'umana natura è troppo debole per lottare con un dolore perenne. Animo, dunque, compagna diletta! il ciel pietoso, se col delitto permise che ti si togliesse il padre, coll' uffizio più grato che ci sia dato compiere quaggiù, te lo ritorna: Cessa, deh! cessa dal pianto; non istraziarmi più a lungo collo spettacolo dell'ognura rinascente tuo cordoglio. In giovin cuore rinverdisce sempremai la grata speranza. Rasserena quella turbata fronte; le lo comandano a vicenda amore, amicizia

e pietà filiale...

Giulia, in *tuono gemebondo*. Hai ragione, amica, hai ragione. Ma mal si ha ragione contro il cuore. Spira tuttora le dolci aure di Vita 'I tuo genitore.

Eugenia. Ah! sento pur troppo la forza di tal richiamo! Il tuo rimprovero mi va al cuore, perché o fondalo, e ben di buon grado mi vi sobbarco io. Tu sei orfana ed io non posso vestirmi de' panni tuoi per compatire a sì crudele sventura. Ma 'l tempo, quel supremo sanatore delle piaghe umane, non apporterà egli qualche sollievo alla travagliata tua anima? Non hai ritrovato sotto questo tetto un padre, una sorella, uno . . . uno sposo...?

Giulia. Ho inteso bene?.. uno... sposo?

Eugenia. Poiché m'è scappato il segreto, parlerò chiaro e tondo, giacché, dice un trito proverbio, *cosa fatta, capo ha*. Sappilo adunque; il caro mio genitore, che raccolta ti ha nel suo palazzo, ti vuole copartecipe col figlio, mio fratello, del suo trono... Qual prova maggiore poteva egli darti del suo amore per te, della sua sollecitudine per tuo avvenire?

Giulia. Ah! si ch' a sì nobil tratto di generosità ravviso 'l padre dell mia devota Eugenia! E quanlo profondamente ho nel cuore impresso il senso di sì benigno procedere, sallo Iddio. Ma la riconoscenza non può avere tanta forza da spegnere nel cuore gli altri più dolci affetti di natura. O Dio ! sarà egli mai cancellato dalla memoria mia il quadro orrendo dello spaccio de 'miei più cari?.. Mio padre crudamente svenalo sui gradini del trono... mia madre... (*singhiozzando*) coprendo col suo corpo 'l corpo esangue del suo consorte, mentre stringe fralle sue braccia quel cadavere ancor caldo, cadendo alla sua volta sotto 'l pugnale dell' assassino, i miei fratelli volti in fuga, io stessa involata al crudo ferro da mano a me ignota.. Santa Vergine! Sogno io? o veglio io? o padre!.. cessate quelle strazianti grida.. sì.. sì.. sento la lamentevole vostra voce, e vendetta, vendetta avreste, se femminile braccio non fosse già 'l mio... Madre!.. madre... diletta madre, (*cogli occhi lagrimosi*) non lacerarmi il cuore con sì acuti gemiti... Ahimè! e testimonio impassibile lo mi fui del vostro eccidio, o miei genitori! . . . vidi la sfavillante lama del vostro carnefice dilaniare i vostri petti... e non frapposimi tra voi e lo spietato! (*si arruffa i capegli m*

atto di violenta disperazione)... Indegna figlia di si buoni, si teneri e si affettuosi genitori... ah! figlia indegna! mentre i vostri animi rincorrono con orrori quella tenebrosa scena di sangue, io, io oserei abbandonarmi alle anticipate gioje d'un proposto imeneo! Perdono! perdono! ombre sdegnate.

Eugenia. Perdono, perdono! povera mia amica! — O soverchia sensitività d'una anima nobile e generosa! Sei pure tu la disgraziata! Ma componi i tuoi pensieri, ritorna in te stessa, e non isdegnare il ristoro che la Provvidenza stessa manda a 'mali tuoi. I beni di Fortuna passano come la luna, dice il proverbio; e 'l volgo ha ragione; ma come la Fortuna toglie, così da, è altresì vero, ed ecco siamo, noi qui, tutti quanti, intenti al tuo bene... tutto, tutto cospira a disacerbare le tue pene.

Giulia, immersa in una specie di sopore estatico, si risente tutto ad un tratto, ed al veder la balia, che passa rapidamente innanzi all' invetriata che separa 'l salotto dall'adiacente giardino, mette un grido involontario.

Che cosà è stato?... Ecco vemre mio, padre. Cara Giulia, deh! fagli buona ciera.

SCENA SECONDA. Duca Gernando e dette.

Gernando a Giulia. Figlia mia diletta, tornerà dunque sempre vana ogni cura che mi piglio di surrogar presso te l'infelice tuo padre? Non vedrò mai balenar su quel mesto volto un riso lusinghiere, che mi dia chiaro indizio essere io riuscito a cancellare dal tuo animo, non dico già ogni memoria del passato, ma ciò che può avere di straziante, di doloroso quella memoria stessa? Come? inorridisci al mio aspetto....

Eugenia. Padre, mal v'apponete se cotale vi appare 'l suo contegno. Anima più nobile, più riconoscente, mai non mi fù dato incontrare quaggiù. Ad altro sentimento vuolsi attribuire la ritrosia del suo umore. Sopraffatta dalle penose emozioni eccitate nel suo cuore dal fantasma che la persegue, essa non si è per anco riavuta. Tosto che sia ritornata in balia di se stessa, vedrete, caro padre, quanta sia l'ingenuità del suo carattere. Da altre cagioni poi vuolsi ripetere l'apparente sua freddezza a vostro riguardo; la prolungata vostra assenza dal castello, giacche le cure del governo richiedono, di continuo la vostra presenza nella capitale, le rade vostre gite costì,

che non le permettono di addimesticarsi colla vostra persona . . . , tutto, tutto conferisce ad imprimere alle sue relazioni con voi un non so che di stentato, d'impacciato, di disamorato. Compatitela adunque, caro padre.

Gernando, a Giulia, baciandola in fronte. Cara Giulia, bando ormai alle melanconiche immagini. Qui venni a tua posta. Tosto saprai se ti amo davvero. Già fatto vecchio, comincio a piegare sotto F peso della mia corona. Ho dunque deciso di abdicare a favore del figlio. Domattina giungerà quiritta, ove l'ha già preceduto un suo corriere. Non indegna compagna gli sarai sul trono; qui venni a metterti a parte di questo mio progetto, cui già da qualche tempo sto vagheggiando. Son parecchi anni che 'l mio Erico si trattiene in istraniere contrade. ... L'affidai al suo zio Corrado, onde, sotto 'l di lui magistero, si ammaestrasse al maneggio degli affari pubblici. Compiuto ormai il suo tirocinio politico, eccolo ora in via per fare ritorno ne' paterni amplessi e per salutare la futura sua consorte.

Giulia, baciando la mano del duca. Altezza !

Gernando. Altezza! Dopo le tante prove d'affetto, di tenerezza paterna che date ti ho, non sarò per anco riuscito a conquidere questa assiderante tua freddezza? Altezza! nel momento in cui ti assumo a partecipare del mio trono col figlio, non avrò la fortuna di sentirmi chiamare da tè col dolce nome di padre ?

Gialla, con fioca voce. Padre!

Gernando. Domani, dunque, saranno le mie brame pienamente soddisfatte; domani, dunque, potrò dirmi 'l più felice de' padri! — Non frappongasi più ormai indugio veruno al pieno esequimento del mio piano. A quest'ora, domani, t'impalmerò all' amato figlio. Guardami in volto, Giulia mia Sgombra dal tuo animo quei crucciosi pensieri che ti offuscano la fronte. Eugenia ti raccomando la tua... cognata; rallegrala; ajutala a discacciare lungi da se quelle lugubri immagini che la funestano la mente ... Ma già da parecchie ore è tramontato 'l sole, e la calma della notte c'invita ai dolci riposi; ritiratevi, adunque mentre io corro ad attendere all' occorrente per la cerimonia di domani. (*Eugenia e Giulia baciano, amendune, la mano del duca, che parie*).

Cambiamento di scena. Camera da letto. In faccia al letto drizzasi, sulla

parete, opposta, un grandioso trumò.

SCENA TERZA. Eugenia, Giulia.

Eugenia. Giulia, mia dolcissima Giulia, vuoi adunque amareggiarmi i contenti che provo nel darti il dolce nome di cognata? Così poco mi ami, che non ti rimorda lo straziarmi il cuore, come fai? Ah! Giulia, tu mi fai dubitare di me stessa! Potrò io trovare quiete sulle piume, se mi lasci così ondeggiante in questa tempesta di sentimenti contrarii? Potrò io chiudere occhio questa notte, ed addormentarmi nel pensiero d'un risveglio pregno di grati accidenti!...

Giulia, *più pacata.* Scusami, diletta Eugenia, scusami in grazia dell'acerbo conflitto che mi lacera 'l cuore. Procurerò ormai di vincerla sopra la prepotenza del fantasma, mio persecutore, mi costringerò onde non contristarti. Venturosa potrebbe reputarsi ogni fanciulla che non fosse nelle mie circostanze. Voglia 'l cielo io possa contentare te, tuo fratello, tuo padre!

Eugenia. O Vergine adorabile! sarebbe egli mai vero? — Or sì che mi ritiro contenta . . . , addio, cara cognata . . . , a rivederci domani. *(L'abbraccia e parte, rivolgendosi a guardarla fintanto che sia fuori della stanza.)*

SCENA QUARTA

Si raddoppia vieppiù 'l bujo della stanza.

Giulia, *avvicinandosi a passi lenti al suo letto.* E' presso a scoppiarimi 'l cuore! Povero 'l mio cuore! Come farai a sostenere prova sì crudele? Spieiato destino! tu ti prendi giuoco di me! A me meglio s'addirebbe l'umile divisa della monaca che non la pomposa veste della sposa. *(Siede sulla sponda del letto e rimane per qualche tempo soprapensiero.)* Proviamoci a dormire *(smorza 'l lume e lascia mollemente cadere il capo sull'origliere.)* Si riscuote tutto ad un i'nitto. Oh! Dio! . . pietà! pietà! o miei genitori! . . . Eppure ad uno sposalizio che condannate, come posso sottranni? *(Manda gli occhi in giro nella stanza, e tutto all' improvviso mette un grido orrendo.* Misericordia! *(Imbattuto sì è 'l suo sguardo sopra un lucido rappresentante la morte de' suoi genitori, dietro 'l quale la balia dimenava un lume.)* Accende la candela. O! orrore! poveri, cari miei genitori! *(Sparisce la balia col lucido.)* Fu visione! o, apparizione vera? *(Si frega gli occhi)* Eppure era sveglia! Anime sdegnate,

voi gridate vendetta, e vendetta, spero, avrete! Deh! qua! sudore di morte mi bagna la fronte? Pietà, o miei cari, pietà! Vi vidi io adunque? Vi vidi io torcendovi sotto 'l pugnale d'uno scellerato? . . . (Balza dal letto; fa qualche passo nella camera, poi s'avvicina alla finestra che mette sul giardino) (Chiaro di luna). Oh! un po' d'aria; mi sento a soffocare! (Esce dalla stanza).

Giardino rischiarato dall' argentino chiarore della luna.

SCENA QUINTA.

Giulia, passeggiando per l'allea maestra e sospirando mentre guarda la luna. O! astro, benigno amico del silenzio e del dolore, vibra i tuoi dolci raggi nelle cupe latebre del mio cuore! Sii l'amica spettatrice della fiera proccella che, imperversa nei suoi più intimi, recessi... Deh! casto, più astro, piovimi benigno innusso nel petto! (Nel voltare in un altro viale, fa un sussulto, e indietreggia con orrore; innanzi ad essa stava la balia, travestita da strega.

SCENA SESTA

Giulia, la balia.

Giulia, con ischifo. T'aspetta forse qui la notturna tregenda, vecchia strega? Di fortuna messaggiera già non sei, uccello di malo augurio! Han forse le galline della mezzadra vicina fatte le uova nere? Come non venisti cavalcando una scopa?

La balia, piangendo. O Dio! più non mi riconosce la mia padroncina cara!...

In questo punto irraggia la luna il corrugato volto della balia.

Giulia, crucciosa in atto e scrutinando le f allesse della sua balia. Non nuova mi giunge la tua voce, buona vecchia; ma quel tuo macilento e sparuto volto disfida tutte le mie rimembranze.

La balia, sospirando. Ah ! pur troppo! quattro anni di stenti, di dolori e di patimenti hanno malmenato il mio volto in guisa da renderlo non riconoscibile alla mia Giulia.

Giulia, guardandola più fiso. Tu dici quattro anni? Oime ! saresti forse tu?..... Ma no, è impossibile, più non vive, par certo, la mia buona, vecchia Severina.

La balia, intenerita. Ah ! non si è scordata della sua balia. O nobile e caro quel suo cuore!

Giulia, *con fuoco*. Vieni, vieni fra queste braccia. Non inganna mai l'cuore. Che ti stringa a questo seno!... Per quali combinazioni t'aggiri tu in questi luoghi? — Onde venisti ? Come venisti? Come campasti la vita?... Come scampasti dalla burrasca ove perdettero la vita i miei genitori ?

La balia. Tutto, tutto per filo e per segno racconterò. (*Guardandosi d'intorno ansiosamente*). Ma siamo noi in luogo sicuro? Possiamo sgocciolare il barletto senza tema di tradimento?

Giulia. Di' pure, Severina; dormono tutti di sonno profondo.

La balia. Giorno terribile! Mi sanguina 'l cuore quando ci torno sopra col pensiero. Badava a certe faccenduole negl'appartamenti di sotto, quando sentii un remore straordinario di sopra. Era uno scalpitio, uno scalpiccio, un corri-corri, un bulicame di passi e di voci... tesi l'orecchio, e parvenu udire un grido disperato... Già, già ricercavami il sangue un gelo di morte... Raccolsi tutte quante le mie poche forze, e salii in fretta le scale, e o Dio! mi basta l'animo per ridirlo? giunsi in tempo per vedere spirare le venerabili loro altezze, genitori della mia allieva. In mezzo al disordine, alla confusione che regnavano nel palazzino, vi colsi fralle mie braccia, e giù a precipizio per le scale col prezioso mio fardello. Chi potrebbe dipingere l'allarme che s'era messa nella città ? Il pericolo ingrossava d'intorno a me, ed a ogni svolta della via, mi vedeva traile ugna d'un nemico crudele... Corsi senza posa, fintanto che giunsi fuori della città , ed appiattatami dietro una gran quercia che innalzavasi presso allo stradale, così rimasi a coccolone, Dio sa quanto tempo... Giacché, vinta dalla fatica, e sopraffatta dalle angosciose emozioni che m'aveano agitata, caddi in un sonno profondo. Voi, cara mia principessa, o istupidita dall'eccesso del dolore, o non curante della propria sorte, non davate per allora verun segno di vita... Allorché mi risvegliai, era già notte. Altro guajo! dove trovare un ricovero per attendervi l'indomani?... Stetti alquanto soprapensiero, e già davami alla versiera... quando, tutto ad un tratto, balenommi in viso, quale ispirazione del cielo, la rimembranza d'una vecchia amica, 'l cui marito coltivava un poderetto nelle vicinanze. Colà torsi i passi, ed ancorché il luogo fosse appartato e sito in mezzo ad una foresta, dimenai così bene le seste, che, dopo due ore di cammino giunsi trafelata ed ormai rifinita. Bussai

all'uscio agreste, e chi me lo venne a disserrare, si fu proprio la mia Margheritina... Come seppe il mio nome, non fa di bisogno che vi dica con quanto buon cuore ci accolse la brava affittajuola... Povera la mia principessa, eravate come smemorata; arruffata i bei capelli, pallida in volto, il vostro aspetto faceva pietà. Alfine ci sedemmo ad un modesto desinare apprestarci in fretta dalla vecchia mia amica. Rifocillateci alquanto, ci ritirammo nel rusticale asilo assegnateci per passarvi la notte. Per quanto io mi vi arrabbattassi, di qua, di là mi rivolgessi nel mio letto, non riuscii a chiudere occhio... l'inquietezza pella vostra sorte avvenire non me lo consentiva. Vi vedeva appena uscita dell'adolescenza, già derelitta, orfanella, esposta alle incerte vicende d'un ignoto avvenire. Dio mio ! quanto penavo nel pensare che vi avrei dovuto abbandonare? Eppure era necessità. Stretto dovere di coscienza era il non gravare la mia arnica con due persone da mantenere... Onde, dopo lungo ondeggiare tra la mia tenerezza per voi e la mia pietà per l'amica mi risolsi ad accomiararvi. Vi raccomandai all'onesta affittajuola, consegnandole nello stesso tempo quelle poche vostre robe e qualche gioiello che, nella fretta della fuga, mi venne fatto di scampare... e col cuore pieno di sospiri mi posi per la via. Ahimè! dove rivolgermi? Dove riparare? Misero destino? Attempatella, incapace di lavorare per guadagnarmi il vitto, m'andavo col capo basso. Ma a che vedo or rimembrando i miei tristi casi?...

Giulia, *dandole sulla voce*. Non più per ora, ti prego, lasciami, respirare... povera mia Severina, ti vo debitrice della vita....

La balia, *ripigliando il filo del suo racconto*. Eh! feci il mio dovere... Ma il tempo stringe, e può ormai qualche indiscreto sorprendervi; e misera me, se mi lascio cogliere ! Gravi confidenze ho ancora da farvi. Mi ristringerò in poche parole. Nel ricalcare la strada che avevamo battuta nel venire, mi si affa ci o il pericolo che correva nel ritornare alla città, cui ora signoreggiavano nemici della vostra famiglia. Mentre io così pendeva incerta sul partito che mi convenisse pigliare, eccomi venire incontro un mercante di bestiame, che si cacciava davanti una frotta di gallinacci, il quale dimandommi della strada che conduceva al villaggio vicino... Pratica io del paese tutto d'intorno, mi esibii a servirgli di guida, onde noi sbagliasse la via. Giunti

che fummo in detta borgata, il buon nomo, a cui aveva contato tutto il mio stato, mi volle ad ogni costo albergare in casa sua... Onde accettai l'invito, e due giorni interi trapassai io sotto quel tetto ospitale... Ma un pensiero segreto mi tirava all'antico soggiorno... e ben pareami abbonacciata la tempesta. Onde, travestitami da strega, mezzo sicuro per campare tranquilla, rividi infine il palazzo, un tempo sì caro de' vostri genitori, ora fatto muto, squallido e deserto!.. Corsi alla loggia del portinajo... con quale batticuore ne aprissi l'uscio, non e mestieri che ve lo dica. Fuori balenommi in viso un buffo di aria stantia, e' rincantucciato in fondo del bujo stanzino, scopersi il buon vecchierello che alquanto stentò a riconoscere la sua Severina... Povero vecchio ! Dio l'abbia in gloria spirommi fralle braccia due giorni dopo. Di tutto quanto egli, con quella sua affievolita voce, potè raccontarmi, tralascio il meno importante, e passo a dirvi di quello che più vi tiene al cuore...

Uccisi che furono i vostri genitori, gli assassini si tolsero via di mezzo , e corsero ad asserragliarsi nelle parti più remote del palazzo... Intanto i pochi amici rimasti agli estinti, assecondati da fedeli servitori, si fecero subito avanti, e giunsero a strappare i cadaveri di mano agli srherani. Postili in salvo, aspettarono che gli assassini avessero sgombrato il palazzo... Quindi disposte tutte le cose per dare onorevole sepoltura a que' tristi avanzi, ahimè! con iscarsa comitiva di amici e di servi fedeli, mossero in cerca di qualche luogo appartato onde deporvi i corpi degli estinti... (*A stento raffrena le lagrime*). In un bosco qui vicino trovasi la loro tomba...

Giulia, *piangendo*. Oh! Dio! così vicino giaciono quei dilette corpi, ed io (*si regge con fatica sulle sue gambe*)... Padre de' viventi, ti ringrazio... Solo conforto ormai al mio affannato cuore sarà l'andare a pregare su quelle sacre tombe... Severina, ah! cara mia balia, conducimi al luogo...

Si avviano. Cambiamento di scena. Foresta, nella lontananza, a traverso gli atteri, vedonsi luccicare le acqua d'un lago. Dal lato destro della, selva, tra due altissime e folte querce, mirasi un rilevato di terra, sul quale, dall'un de' capi, innalzasi una croce di legno.

SCENA SETTIMA. Dette.

La balia, *additando a Giulia il mucchio di terra.*

Lì, dormono di sonno eterno i vostri genitori.

Giulia, *coprendosi il viso còlle due mani ed inginocchiandosi innanzi alla croce. Padre mio!... Madre mia! ... sono io, la sventurata vostra figlia, che calco ora le vostre ceneri! ... Oh! ascoltatevi, dilette genitori; ascoltatevi ... (i singhiozzi le troncano la voce) fia quindi innanzi sacrarla mia vita alle ombre vostre! Buon signor del Cielo! soccorrete alla mia debolezza; infondete nel mio cuore tanta forza che basti ad adempiere al mio voto! . . . (Rimane un pezzo silenziosa, i come assorta in qualche contemplazione). Tutto ad un tratto, drizzasi ed esclama: Oh! Dio! mi chiedete vendetta!*

La balia. *E vendetta avranno! A tempo debito, conoscerete, o mia principessa, l'empio assassino.... La persona a cui comparirò subitaneamente allato, in quella ravviserete il barbaro uccisore de' vostri cari! (si dicendo scomparve).*

Giulia guardandosi attorno, mette un grido stridulo, e cade tramortita in terra. Avea scorto a poca distanza un uomo vestito da cacciatore, che pareva uscisse di terra.

FINE DELL' ATTO PRIMO.

(Продолжение в вып. № 7)

Литература

1. Демьянова (Морошану), Л.И. Итальянский язык в Новороссийском университете / Л.И.Морошану // Записки з романо-германського мовознавства. – Вип. 8. – 2000. – с.22-29.

2. Демьянова (Морошану), Л.И. Итальянский язык в учебных заведениях Одессы в XIX столетии / Л.И.Морошану // Одеса, ОНУ. - Записки з романо-германського мовознавства. – Вип. 10. – 2001. – С. 27-36.

3. Морошану (Демьянова), Л.И. Итальянский писатель Енрико Мустон и загадка публикации неизданной главы «Божественной комедии» в Одессе (XIX в.)» / Л.И.Морошану // Сучасні проблеми соціогуманітарних та фундаментальних наук: Мат-ли наук. конф. професорсько-викладацького

складу, студентів, магістрів та аспірантів. – 19 тр. 2011 р. – Одеса, 2011. – С. 145-146.

4. Demianova (Morosanu), L. Società Italiana di Beneficenza a Odessa. Collana “La Sconosciuta Civiltà Italiana sulle Coste del Nord del Mar Nero nei secoli XIX-XX” / L. Morosanu. – Odessa: KP OGT, 2007. - 295 p.

5. Demianova (Morosanu), L. Odessa – centro degli studi di lingua italiana nell’Impero Russo nel XIX secolo / L. Morosanu // Forum Italicum. - Center for Italian Studies. – Stony Brook, USA: State University of New York, Primavera 2003. – 14 p.

6. Muston, E. Giulia, o la Vendetta. Saggio di tragedia. Odessa / E. Muston. – Stamperia di L. Nitzsche. – 1862. – 36 p.

7. Muston, E. Il trigesimoquinto, canto inedito dell’Inferno di Dante Alighieri, scoperto in manoscritto presso all’antica Caffa in Crimea” / E. Muston // Catalogie de la Bibliothèque Publique de la ville d’Odessa. - Tome II. - Odessa, 1903.

**Морошану (Дем'янова) Л.І. Серія «Невідомі сторінки італійської літератури: італійські письменники XIX століття та їх творчість в Одесі»
Стаття 3. Творчість Енріко Мустона (частина 1). – Стаття.**

АНОТАЦІЯ. У третій статті серії «Невідомі сторінки італійської літератури: італійські письменники XIX століття і їх творчість в Одесі» представлено нарис про життя та творчість Енріко Мустона та початок тексту його драми “Giulia, o la vendetta” («Джулія, або помста»).

Ключові слова: італійська діаспора XIX в., Причорномор'я, італійська література, італійська мова, Енріко Мустон.

Moroshanu (Demyanova) L. A Series of Articles “Unknown Pages of Italian Literature: Italian Writers of the 19th Century and Their Odessa Legacy.” Article 3. Enrico Muston’s Legacy: “Giulia, o la vendetta” (part I). – Article.

Summary. The 3 article from the series «Unknown pages of Italian literature: Italian writers of the 19th century and their Odessa legacy» is dedicated to Enrico Muston’s Legacy.

Key words: Italian Diaspora of the 19th c., The Black Sea region, Italian literature, Italian language, Enrico Muston.

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 651.926

А.А. Коренькова

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА МАТЕРИАЛОВ И ДОКУМЕНТОВ ПО ВОПРОСУ ЯЗЫКОВОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Аннотация. Тексты официально-делового и юридического стиля содержат множество лексико-грамматических, стилистических и синтаксических особенностей. Следовательно, при переводе текстов данного стиля, переводчик сталкивается с рядом сложностей, таких как выбор стилистически уместных эквивалентов, заимствование структуры русского предложения и др. Статья указывает на основные ошибки при переводе документов и материалов по вопросу языковой политики в Украине с целью повышения качества перевода текстов в данной области.

Ключевые слова: особенности официально-делового стиля, перевод документов, языковая политика в Украине.

Согласно Статье 10 Конституции Украины, «государственным языком в Украине является украинский язык. Государство обеспечивает всестороннее развитие и функционирование украинского языка во всех сферах общественной жизни на всей территории Украины. В Украине гарантируется свободное развитие, использование и защита русского, других языков национальных меньшинств Украины. Государство способствует изучению языков международного общения. Применение языков в Украине гарантируется Конституцией Украины и определяется законом».

Базовым законом, регулирующим использование языков в Украине, является также Закон «О языках в Украинской ССР», введенный в действие 28 октября 1989 года. Закон устанавливает права граждан использовать русский язык (обозначенный как язык межнационального общения) наряду с государственным – украинским – языком при обращении в государственные и

общественные заведения, публикации актов высших органов государственной власти и управления, изготовлении технической и проектной документации.

24 декабря 1999 года Законом Украины ратифицирована Европейская хартия региональных языков или языков меньшинств. 12 июля 2000 года решением Конституционного Суда Украины закон был отменен по причине нарушения процедуры его подписания. Вторично Европейская хартия была ратифицирована Законом Украины 15 мая 2003 года. 19 сентября 2005 года документы о ратификации были переданы в секретариат Генерального секретаря Совета Европы. С 1 января 2006 года Европейская Хартия о региональных языках и языках меньшинств вступила в действие на территории Украины.

Данная Хартия была составлена Европейской Комиссией за демократию через право, более известной по названию города, где она собирается, как Венецианская Комиссия. Она сыграла ключевую роль в принятии восточноевропейскими странами конституций, соответствующих стандартам европейского конституционного наследия.

Изначально созданная как инструмент неотложного конституционного строительства в условиях демократических перемен, Комиссия постепенно стала международно признанным независимым форумом по обмену идеями в правовой сфере. Комиссия содействует распространению европейского конституционного наследия, основанного на базовых нормах европейского континента, при этом продолжая оказывать «срочную конституционную помощь».

Цель исследования – на основании изучения документов Венецианской Комиссии провести анализ особенностей перевода материалов и документов по вопросу языковой политики в Украине. Объектом исследования являются тексты документов Венецианской Комиссии в оригинале и переводе. **Предметом** исследования выступает совокупность особенностей официально-делового стиля и специфика их перевода.

В процессе данного исследования использовался описательный, сопоставительный и статистический методы.

Объем исследуемого материала (European Charter for Regional or Minority Languages. Application of the Charter in Ukraine) содержит 15,229 словоформ. Вышеуказанный документ посвящен разрешению основных проблем государственной языковой политики Украины и обеспечению надлежащим образом защиты региональных языков и языков меньшинств. Так как языковой вопрос в Украине всегда стоял очень остро, использование данного документа в качестве объекта исследования придает работе **актуальность**.

Первая часть исследования посвящена теоретическому определению особенностей в рамках официально-делового и юридического стиля. Рассматривается официально-деловой стиль в системе функциональных стилей, его лексико-грамматическая характеристика, а также стиль документов Венецианской Комиссии в разрезе коммуникативно-прагматического подхода. В результате проведенного исследования можно выделить следующие факторы, определяющие требования к языку данного стиля: стандартизация речи, однозначность сказанного, предельная информативная предназначенность текста, полнота, краткость и логичность изложения, максимально строгий и сдержанный характер изложения, использование стилистически нейтральных элементов, исключение экспрессивно и эмоционально окрашенных языковых средств, образных средств или слов, употребляемых в переносном смысле. Также необходимо отметить, что вышеперечисленные факторы предопределяют использование в деловой речи терминов или терминизированных специальных средств языка [1, 9]. Требованием логичности и аргументированности изложения в области синтаксиса деловой речи объясняется обилие сложных конструкций. Имеется в виду большая употребительность сложноподчиненных предложений с союзами, передающими логические отношения (придаточные причины, следствия, условия), продуктивность всякого рода уточнений в тексте (причастные и

деепричастные обороты, вставные конструкции). Все вышеперечисленные особенности являются общими для русского и английского языков.

Вторая часть исследования посвящена анализу структуры текста анализируемого нами документа Венецианской Комиссии о разрешении основных проблем государственной языковой политики ('European Charter for Regional or Minority Languages. Application of the Charter in Ukraine'), а также лексико-семантическому и синтаксическому анализу данного текста. В результате проведенной работы, выяснилось, что композиционная структура текста документа Венецианской Комиссии - последовательность логически взаимосвязанных смысловых частей, объединенных единством темы или предмета. Документы данного органа составляются по устойчивым, выработанным практикой документирования композиционным схемам. Они являются объемными и сложными по своей структуре и содержанию.

В заключительной части работы мы рассмотрели вопрос специфики перевода текстов официального характера, а также перевода клише и штампов, которые присутствуют во всех текстах данного стиля. В качестве исследуемого объекта выступала Европейская Хартия региональных языков и языков меньшинств в оригинале и переводе на русский язык.

Прежде всего стоит отметить, что для осуществления качественного и правильного перевода необходимо тщательное редактирование текста на завершающем этапе работы. В противном случае текст перевода может включать опечатки, неточности на грамматическом уровне, ошибки в пунктуации, как это имеет место в тексте анализируемого перевода [п.1,2].

Некоторую сложность для перевода документации представляет подбор стилистически уместных в данном контексте эквивалентов, порой усложненный несовершенством оригинального текста. Одной из характеристик, выбранного нами текста, является его непоследовательность, отсутствие единообразия в употреблении терминов, что осложняет работу переводчика [п.3,4].

Также в ходе исследования было обнаружено множество примеров отклонения перевода от содержания оригинала [п.5]. Вышеуказанный пример содержит ряд упущений и искажений, существенных для правильного понимания смысла предложения.

При анализе текста оригинала было также найдено большое количество ошибок и неточностей на грамматическом уровне, таких как отсутствие глагола [п.6], неправильное использование времени [п.7], заимствование структуры русского предложения, не свойственной английскому [п.8], а также неправильное использование модальных глаголов [п.9].

Примеры:

ST		TT
1.	The Venice Commission has had the occasion to examine a previous draft law pertaining to the protection of languages in Ukraine.	Венецианская комиссия имела возможность изучить предыдущий <u>проект</u> закона, <u>относящиеся</u> к защите языков в Украине.
2.	The Commission moreover drew attention to some restrictions.	Кроме того___комиссия обратила внимание на некоторые ограничения.
3.	As just one state language As the sole official language of Ukraine	Как единственного государственного языка
4.	Project Draft opinion	Проект выводов
5.	Both languages <u>are considered to be autochthonous on the territory of Ukraine</u> and <u>shall not be regarded as the languages of migrants that coexist peacefully on the territory of Ukraine for the period of more than 500 years.</u>	Оба языка <u>являются</u> (*считаются) коренными языками <u>украинских земель</u> (*на территории Украины), а не языками мигрантов <u>или завоевателей</u> (х); (*которые) они мирно сосуществуют на украинских землях более 500 лет.

6.	No word and indication here about human rights and the legal field.	Ни о правах человека, ни о правовом поле здесь речь не идет.
7.	The proposed project <u>has not examined</u> the legal field of Ukraine.	Предложенный проект не анализирует правовое поле Украины.
8.	The draft conclusions, despite the stated <u>object</u> – “to review the draft law <u>to</u> the compliance with the Constitution of Ukraine and international obligations, above all, <u>state</u> political position.	В проекте выводов, несмотря на заявленную цель – проанализировать проект закона на соответствие Конституции Украины и международным обязательствам», фиксируется, прежде всего, политическая позиция.
9.	Taking into account the number of the Russian speaking population in Ukraine, it is evident that Russian <u>ought to be</u> given a special position.	Учитывая число русскоговорящих в Украине, очевидно, что русскому языку должна быть предоставлена особая позиция.

Литература

1. Веселов П.В. Современное деловое письмо в промышленности / П.В.Веселов. - 3-е изд., доп.- М., Издательство стандартов, 1990. – 160 с.
2. Копытов П. А. Корреспонденция и делопроизводство / П.А.Копытов. - М., 1959. – 120 с.
3. Council of Europe. European Charter for Regional or Minority Languages. Applications of the Charter in Ukraine. - Strasbourg, 7 July 2010. -108 с.

Коренькова А.А. Особливості перекладу матеріалів та документів з питання мовної політики в Україні. –Стаття

Анотація. У текстах офіційно-ділового та юридичного стилю знаходиться велика кількість лексико-граматичних, стилістичних та

синтаксичних особливостей. Тому при перекладі текстів даного стилю, перекладач зустрічається з деякими складностями, такими як вибір стилістично доречних еквівалентів, запозичення структури російського речення та ін. Стаття вказує на основні помилки при перекладі документів та матеріалів з питання мовної політики в Україні з ціллю підвищення якості перекладу текстів в даній галузі.

Ключові слова: особливості офіційно-ділового стилю, переклад документів, мовна політика в Україні.

Korenkova A.A. Peculiarities of translation of the materials and documents on language policy in Ukraine. – Article.

Summary. Official and legal style texts contain many lexical, grammatical, stylistic and syntactic peculiarities. Therefore, when translating the texts relating to the above style, a translator faces a number of difficulties, such as the choice of stylistically relevant equivalents, borrowing of the Russian sentence structure etc. The article points out the basic mistakes in the translation of documents and materials on language policy in Ukraine in order to improve the quality of translation in this specific branch.

Keywords: peculiarities of the official style, translation of the documents, language policy in Ukraine.

УДК 651.926

Stepanova O. K.

(Odessa)

**LINGUISTIC AND SEMANTIC ASPECTS OF TRANSLATING
ENGLISH LEGAL TERMINOLOGY**

Summary. In this article, I will analyse key aspects and problem areas to be considered by a translator in the translation of the legal terminology that have their origins in English common law and are translated into Ukrainian and Russian languages. The translation of legal terminology used for establishing facts in court cases and business relations cannot be performed without regard to legal-cultural concepts and differences between legal systems. The level of equivalence of the terms depends on the extent of relatedness of the legal systems and not on that of the languages involved. Official legal translators would therefore benefit from legal training.

Key Words: adequacy ,concise, euphonical, legal translation, cultural implications, legal terminology, legal tradition, equivalence, common law, legal function.

Active interaction of Ukraine with countries of the world community raised a wide range of issues concerning international business activities. Foreign and multinational corporations as well as domestic companies are involved in international deals all over the world. With rapid growth of international commercial transactions and, consequently, international disputes, the problems of legal translating acquired vital importance.

The English language has become the language of choice for conducting international legal and business transactions. In addition, the English language has become prominent as the operational language of many law firms and multinational corporations. Thus, interest in exploring English legal terminology and legal translating has recently grown up.

While exploring legal terminology we have to determine the unit of this terminological system. In this article we define a term as a word or a word combination belonging to the specific field of usage, either specially created or borrowed for determining a specific concept and based on a definition. In that way, a legal term is a word or a word combination which stands for a general name of a legal concept, has a specific and definite meaning, and is often used in legislation and legal documents.

Contemporary language of law makes several requirements relating to legal terms that should be taken into consideration in the process of translating. The legal term should meet the following important requirements: a) satisfy the rules and norms of a corresponding language, b) be systematic, c) correspond to a certain definition oriented to a certain concept, d) be relatively independent of the context, e) be precise, f) be as concise as possible, g) aim at one-to-one correspondence (within the certain terminological system), h) be expressively neutral, i) be euphonical.

The language of law as a special sublanguage has its own content and a set of specific characteristics which vary with a language system. However, irrespective of

a language, the major part of its distinctive features and peculiarities are explained by the influence of historical, cultural, social and political factors on the language community.

The English legal language is characterized by a specific set of terms. First of all, it comprises numerous Latin words and phrases (ex . *lex loci actus, res gestae, corpus delicti, lex domicilii*, etc.). It also has words of the Old and Middle English origin, including compounds which are no longer in common usage (*aforesaid, hereinabove, hereafter, whereby*, etc.). Besides, the English legal language includes a large amount of words derived from French (*appeal, plaintiff, tort, lien, estoppel, verdict* etc.). The language of law also uses formal and ceremonial words (*I do solemnly swear, Your Honour, May it please the court...*) and technical terms with precise meanings (*defendant, negligence, bail* etc). Thus, the present content of the English language of law is due to the influence of different languages and that has a historical explanation.

Considering Ukrainian and Russian legal terminology, we should keep in mind that it comprises fewer borrowings and compounds than the English one. A considerable part of legal terms is of a national origin including Old Russian (for example, *истец, ответчик, право*). This may be explained by the history of Russia and its legal system development as well. At the same time, contemporary Ukrainian and Russian legal languages are being enriched by the new legal terms derived from English. For example, Russian borrowing are: *лизинг* 'leasing', *антитрестовский* 'antitrust', *корпоративный* 'corporate' etc. The Ukrainian borrowings are: *імпичмент* 'impeachment', *букмейкер* 'bookmaker', *баратрія* 'barratry', *клайм* 'claim', *мерджер* 'merger', *чартер* 'charter', *брокер* 'broker'. Thus, English, Ukrainian and Russian legal languages are characterized by their own specific features which are explained by the historical, political, social and cultural influences.

Dealing with the language of law implies two forms of transferring from one language to another – legal interpreting and legal translating.

Legal interpreting is meant for people who come before the courts (*litigants, defendants, witnesses* etc.) and who cannot communicate effectively in the language

of legal procedures. According to the law, individuals who do not communicate in the language of legal proceedings have a right to speak their native language in court and use the interpreting services. The interpreter's goal is to interpret from one language to another everything that is said in court, preserving the tone and level of the original language, adding and deleting nothing. The legal interpretation should be adequate, complete and correct.

Legal translating first of all implies translating legal documentation (laws, rulings, acts, legal contracts, agreements, administrative papers, forms and other law-related documentation). This kind of translating has been recently prevailing in the process of international relations development.

Faced with a legal text to translate, a legal translator must deal with the dual challenge of language and law, which he or she must reproduce as correctly as possible in the target language. This complex procedure of transferring from one language to another involves a number of risks inherent in language. That is why it is rather difficult to transfer the entire message of the source text from one language to another. Legal translation requires reproducing both form and content of the legal text. The latter also implies transferring text from one legal system to another. Therefore, legal translating is subject to various difficulties of transferring a meaning of a legal term and a translator must strive for a functional equivalence.

As it was mentioned before, any kind of translation has to meet the principal requirements of adequacy, accuracy and completeness. While accuracy and completeness are mainly aimed at the form of the legal text, adequacy is referred to its content. Adequacy of the legal translation is mostly achieved by following the principal rules of legal terminology in the target language. As V.I. Dal, a prominent Russian scholar, rightly said, "translation implies transferring the meaning of the original, but not the words" [7, III, p.39].

While translating it is important to know the legal terminology in both languages. The substitution of a legal term of the source text by its synonym (a word of common usage) in the target language may result in misinterpretation in terms of

law. The distortion of a meaning of a legal term may lead to serious legal consequences.

For example, the legal phrase «*the party domiciled abroad*» is not equal to '*зарубежная сторона*' or even to '*сторона, проживающая за рубежом*'. The correct way to express the same meaning in Russian legal language is '*сторона, домицилированная за рубежом*'. It should be noted that a domicile as a legal term means «*a place of permanent living*» (if we speak of a person) or «*a seat of the company / a principle place of business*» (if we speak of a company), while the general meaning of this word is «*a place where you live*». Besides, since the legal term *party* '*сторона*' implies either a person or a company involved in a legal agreement or dispute, the second incorrect way of translation mentioned above relates only to a person and hence, is unequal to the legal term used in the source text. Inadequate translation obviously may influence on the appraisal of jural facts.

Thus, it should be taken into consideration that a legal translator or interpreter is liable for the correctness, completeness and adequacy of his legal translating. “The translator must appear before the court and translate completely, correctly and in proper time”.

On the one hand, the procedural codes mentioned above provide criminal liability in Ukraine and Russia for a wittingly false translation [Ст. 68 КАС от 06.07.2005 № 2747-IV Кодекс Адміністративного Судочинства України, Code of Administrative Procedure of Ukraine] and [the Arbitration procedure code of RF, 2002: article 57 clause 6; the Criminal procedure code of RF, 2001: article 59 clause 5].

On the other hand, interpreters are humans and making a mistake is possible. When an interpreter unintentionally makes a mistake, he is obligated to correct it immediately, and he is expected to do the same in case of written legal translating.

In order to communicate effectively with others in English about specific legal concepts and ideas it is crucial for legal translators and interpreters to have a profound knowledge of the legal terminology in both languages.

All mentioned above allow us to determine the essential requirements that provide excellence in legal translating (interpreting) in the process of international communication.

First, one of the important requirements is a language proficiency which implies ample vocabulary, knowledge of standard grammar and stylistic components of legal language. The mastery of the target language must be equivalent to that of an educated native speaker.

Second, the high level of excellence requires up-to-date knowledge of the subject material and legal terminology in both languages. These are due to the translator's competence in legal language.

Third, understanding of the procedures used in court as well as familiarity with principal legal concepts is necessary. In addition, a wide general knowledge, mental and verbal agility of an interpreter contributes to the effective legal translation as well.

Taking into consideration the aforesaid, we may come to a conclusion that legal translators and interpreters should meet the essential requirements mentioned above in order to provide a complete, correct and adequate translation. Deep knowledge of legal language and proficiency in English legal terminology are the main factors providing the effective intercultural communication of legal professionals in the process of international cooperation.

References

1. Alcaraz, E., Hughes, B. *Legal Translation Explained*, St. Jerome Publishing, [Text] / E. Alcaraz, B. Hughes. - EUK, 2002 – 212 p.
2. *BBC English Dictionary*. - Harper Collins Publisher, Ltd. London, 2012.
3. Crystal, D. *The Cambridge Encyclopedia of Language* [Text] / D. Crystal. - Cambridge, 2003.
4. Deborah, C. *Translating Law. Topics in translation* [Text] / C. Deborah. - Library of Congress Cataloging in Publication Data. - Canada, 2007.
5. *Duhaime's Law Dictionary*/ <http://www.duhaime.org/dictionary>

6. Андрианов, С.Н., Берсон, А.С., Никифоров, А.С. Англо-русский юридический словарь. [Текст] / С.Н. Андрианов, А.С. Берсон, А.С. Никифоров. 2-е изд. - М., 2009.
7. Даль, В.И. Толковый словарь живого великорусского языка: В 4х т. [Текст] / В.И. Даль. - М., 1972.
8. Иванова, Л.И., Шеберстова, Т.Б. Особенности английского юридического термина и их отражение в переводе / Л.И. Иванова, Т.Б. Шеберстова [Текст] // Проблемы межкультурной коммуникации (лингвистические, социолингвистические и культурологические аспекты): межвузовский сборник научных трудов. - Иваново, 2000.

Степанова О.К. Лингвистические и семантические аспекты перевода английской юридической терминологии. - Статья.

Анализируются основные аспекты и проблемы перевода юридической терминологии на украинский и русский языки. Перевод юридической терминологии, используемой для установления фактов в судебных делах и деловых отношениях не может быть выполнен без учета правовых и культурных концепций и различий между правовыми системами. Уровень эквивалентности терминов зависит от степени родства правовых систем, а не от используемых языков. Для официального переводчика в сфере права полезно пройти юридическую подготовку.

Ключевые слова: адекватность, юридический перевод, культурная причастность, юридическая терминология, правовые традиции, эквивалентность, общее право, юридические функции.

Степанова О.К. Лінгвістичні та семантичні аспекти перекладу англійської юридичної термінології. - Стаття.

Аналізуються основні аспекти та проблеми перекладу юридичної термінології на українську та російську мови. Переклад юридичної термінології, яка використовується у судових справах і ділових відносинах, не може бути виконаний без урахування правових та культурних концепцій та відмінності між правовими системами. Рівень еквівалентності термінів залежить від ступеня споріднення правових систем, а не від використовуваних мов. Для офіційного перекладача в сфері праві корисно пройти юридичну підготовку.

Ключові слова: адекватність, юридичний переклад, культурна причетність, юридична термінологія, правові традиції, еквівалентність, загальне право, юридичні функції.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВ І ЛІТЕРАТУР

УДК 81'1

Talanova L.G.

(Odessa)

SPEECH CULTURE AS A FEATURE OF A LANGUAGE

Summary. The given article focuses on speech culture, its definition, usage and importance as well as its communicative quality within any language in terms of communication. It also dwells upon its coherence with both linguistic and non-linguistic sciences highlighting the theoretical and practical approaches to using it.

Key words: speech culture, linguistics, communicative quality, language.

The term "speech culture" has a variety of meanings. First, it can be understood in a broad sense thus being a synonym for "language culture" (in this case it refers to exemplary texts of literature and potential properties of a language system as a whole). Second, in the narrow sense "speech culture" is a specific implementation of language features and options in terms of daily - oral and written - communication. Third, "speech culture" represents an independent linguistic science.

As a linguistic science "speech culture" studies the system and assemblage of communicative qualities. Its subject matter is theoretical grounding and description of speech culture as a communicative system on the whole. The concept of "communicative quality" is a basic theoretical concept of the speech culture studies. The communicative quality is understood as such features and objective properties that address the needs of communication to the best level and indicate high speech culture, its perfection. Since the communicative quality of speech is essential to produce the best influence on the recipient, we can assume that the subject of speech culture is a flexible structure of speech in its communicative impact [5, 29].

The ability to clearly express one's thoughts, speak correctly, the ability not only to draw attention by one's speech, but to influence the audience - all this shows

possession of speech culture that is a characteristic of professional competence of people of different professions: diplomats, lawyers, politicians, teachers at schools and universities, journalists and managers. It is important that those who due to his or her occupation are related to people, organize and direct their work, conduct business negotiations, bring up and teach children, work in the sphere of health care and provide a variety of services to people possess speech culture to the full extent.

That is why speech culture, rhetoric and eloquence are taught at schools, colleges and universities.

Speech culture is a set of such qualities that have the best influence on the recipient in a particular situation and in compliance with the set objectives and tasks being: accuracy; comprehensibility; clarity; richness and diversity; expressiveness; correctness.

Those who would like to upgrade his or her speech culture must:

- understand a notion of a national language, its forms of existence, the difference between literary and colloquial speech; know and understand functional styles of speech, why there exist phonetic, lexical, morphological, syntactical variations in a language and why these variations are so important; what a language norm is;
- learn and develop skills of correct choice and utilization of language means in the process of speech activity;
- master the norms of a literary language, acquire its richness [4, 41].

Speech Culture is defined as a degree to which speech corresponds to the norms of the literary language. It is a field of linguistics devoted to the problem of standardization of the literary language and to specific norms and correct usage criteria, which are intended to perfect language as an instrument of culture.

Russian scientist L.I.Skvortsov gives a following definition: “Speech culture is a possession of the norms of written and oral literary language (the rules of pronunciation, stress, grammar, usage of words etc.”, as well as a skill to utilize expressive language means in divertive conditions of communication in compliance with the goal and content of the speech” [1, 29]. The linguistics traditionally speaks

about two steps of the literary language acquisition: 1) speech correctness and 2) speech mastery.

Therefore, the term “speech culture” is perceived by some scientists as, firstly, a quality of speech (a quality of a language usage in a speech, in communication, a realized language and speech skill) and, secondly, as a science that studies quality of speech (a science of quality language utilization). Therewith, these two notions are often so close in meaning that it is sometimes difficult to distinguish between them given no proper context, for example if criteria of speech culture are mentioned (speech culture criteria and speech culture science criteria).

In the present work we adopt a classification developed by Professor B.N. Golovin who states that the major features of speech culture are speech correctness, accuracy, clarity, logic, richness, expressiveness and appropriateness [2, 60].

Speech culture is assessed as to its accuracy, clarity, expressiveness, stylistic appropriateness, mastery of a speaker in the light of his/her choice of vocabulary and grammar etc. There are, as well, syntactical means of amplifying speech expressiveness that orators should possess: rhetorical questions, appeal to recipients, divertive forms of dialogues that bring emotions, easiness and vividness into speech. High level of speech culture means possessing such skills that enable a speaker to utilize stylistically rich language and at the same time to avoid different clichés in order to reach such written and oral form of communication that would broadcast the idea with no alteration in its initial meaning. Speech stereotypes and speech inappropriateness show poorness of ideas. Speech culture is connected with the norms and code of literary speech reflected in dictionaries, grammar manuals etc. Regulated function of speech culture is aimed at equilibrium between practical and theoretical application of speech. It reacts differently to consistency of oral and written speech. Oral speech culture represents traditions of communication of intelligent society layers that are rich in variants as compared to the written speech culture. Speech culture is a category under assessment, though individual tastes and preferences must be grounded on speech practice of a society. Speech culture basis are founded during nursery and secondary school. This is the time when speech ethic

is formed; samples of speech behavior are adopted by native speakers during their communication. However, individual work on speech culture lasts during the whole life of a native speaker.

Speech culture upbringing is development of sense of speech in the process of familiarization with the best literary samples of speech, acquisition of cultural traditions. In its wider sense speech culture foresees a high level of national consciousness of individuals, their careful attitude to their native language, understanding of its value for development of intellectual and emotional culture of a nation [3].

Many of the qualities or "virtues" of speech such as purity, clarity, brevity, relevance and beauty were first mentioned in ancient times and are still referred to by writers, linguists and specialists in the style and culture of speech.

The development of speech culture as an independent linguistic discipline is linked with the development of Russian linguistics in the Soviet era. The idea of conscious regulation of linguistic processes that was brought forward by Baudouin de Courtenay was carried further in the works of his pupils L. V. Shcherba, L. P. Iakubinskii, and E. D. Polivanov, as well as by G. O. Vinokur, V. V. Vinogradov, and others. The concept of "linguistic policy" - organized control of the process of linguistic development—was formulated. A department of speech culture was formed in 1952 at the Linguistics Institute of the Academy of Sciences of the USSR (known as the Russian Language Institute of the Academy of Sciences of the USSR since 1958). Dictionaries, special radio broadcasts, television, magazines, and other media help to promote speech culture.

According to leading soviet scientists of the past speech culture means not only a theoretical discipline, but a definite language policy, propaganda of a language norm which was spread by linguists as well as by teachers, writers, "wide circles of society". Education in the sphere of a language norm was well considered in the former USSR: there was a radio program "In the World of Words" (1962), a program for children "Radionanny", a TV almanac "The Russian Speech" (1966).

The problems of speech culture are also treated in other countries. In Czechoslovakia, for example, the Prague Linguistics Circle has been concerned with speech culture problems; journals devoted to speech culture are published regularly in a number of European countries, including the German Democratic Republic (*Sprachpflege*, since 1952), Poland (*Poradnik językowy*, since 1901), and Czechoslovakia (*Kultura slova*, in Slovak) [6].

Until the early 60s literary and linguistic correctness remained the main criterion of speech culture, i.e. the main objective was to describe the literary and linguistic norms, its consistency, and ways of its acquisition and mastering.

A new stage of speech culture development began with formation of functional stylistics (description of styles as language subsystems, studying of differentiated stylistic norms). The criterion of stylistic coherence and communicative appropriateness is recognized as a main criterion of speech culture. The science more consistently states the following functional direction: "... the actual center of speech culture issue naturally moves from the sphere of language norm into the sphere of its functional and communicative optimality" [1, 7].

Thus, speech culture solves a lot of interesting problems of theoretical origin: normalization and codification (at all literary language layers), stylistic differentiation of language and speech; language policy and speech culture; speech culture and bilingualism; national and individual in speech; interaction of literary and out-literary elements (jargon, vernacular language, dialects) etc. Nevertheless, speech culture is not only a theoretical discipline, but a practical one. Its practical aspect is connected with the methodology of language teaching at secondary school and university, composing of different dictionaries, reference books, propaganda of the norms of literary speech with consideration of the functional aspect.

Research on speech culture is conducted using specific techniques that are widely used in linguistics. This, above all, the method of direct observation of speech and language facts: researchers collect and process language material, then make theoretical and practical conclusions obtained on the basis of the data. Another

method often used in studies of speech culture is the method of questionnaire (or survey) which allows for massive research.

In the 70-ies the problems of speech culture are widely studied using statistical method that gives interesting results. It remains largely utilized in issues of normalization and codification of certain language (speech) phenomena. The statistical method develops and improves. Evidence of its effectiveness and efficiency was, in particular, the publication of a number of frequency dictionaries: Dictionary of Pushkin's language/edited by V.V. Vinogradov (Moscow, 1956-1961); Frequency dictionary of scientific vocabulary/Edited by Ye.M. Stepanova (Moscow, 1970); G.P. Polyakova, G.Ya. Solganik Frequency Dictionary of Newspaper Language (Moscow, 1971), L.K. Graudina, V.A. Itskovich, L.P. Katlinskaya Grammatical Correctness of the Russian Speech (Moscow, 1976) etc. Speech culture being a science continues to grow: its borders are more clearly defined, the content is deepened, the terminology is clarified, and new methods of research are developed [7].

Speech culture studies are closely connected with other sciences both linguistic and non-linguistic.

Among linguistic sciences there is primarily a course of a modern language, which is the basis for simultaneous study of literary language norms at all levels. Accordingly, speech culture refers to the system of orthoepic, grammar and other norms, with their variance, compliance, variations and violation in speech, under the conditions that support or weaken this system. One of the tasks of speech culture is to teach how to differentiate among linguistic units, depending on their compliance of incompliance with the standards of a literary language.

Speech culture is evidently connected with lexicology and semasiology. Such communicative qualities of speech as accuracy and logic cannot be realized without successive description of lexical meanings of words, their relatedness to "the world of things and the world of ideas" (B.N. Golovin). Lexical meanings of words justify their semantics, notional compatibility that is fully related to accuracy and logic of speech.

Historical grammar and history of literary language show historical changes in means of expression in a language, ways of a language development. Dialectology offers to native speakers a wide range of different means of language expression out of number of dialects, out of boundless sources of folk speech. There is a very close connection between speech culture and lexicography. There was created a number of orthological, special-purpose dictionaries and reference books on speech culture problems.

Speech culture is also closely connected with stylistics. As opposed to other linguistic sciences speech culture and stylistics study functioning of language means, and assess its quality when used in speech.

Stylistics as a science that defines compliance of language elements usage in speech produced in various communicative environments is based on the norms of literary language. Speech culture in its turn defines the norms of literary language and is based on functional stylistics considering consistency of language means functioning in different styles. This being said, speech culture presupposes correct utilization of functional styles. As B.N. Golovin mentioned it, “there is no speech culture without a skill of appropriate usage of language styles and creation and re-creation of speech styles” [2, 265].

The idea that speech culture is wider and deeper than stylistics has acquired certain popularity within the linguistic studies. Speech culture incorporates stylistics but 1) in its axiological meaning that is compliance of a speech with certain stylistic criteria; 2) assessment of “stylistic standard” itself, outer stylistic consistency from the point of view of quality content of a given piece of speech (action) and quality of communicative intentions of communication participants; 3) the subject of speech culture is wider: it includes speech varieties that do not belong to the sphere of stylistics (gossip, rumors being variants of speech; ethic characteristics of speech in custom life and business situations etc.) [1; 9-10]

Thus, the tasks of speech culture and stylistics intersect but do not coincide. Each of the mentioned disciplines has its own specific features, its own subject matter.

Speech culture is connected with a number of non-linguistic sciences such as sociology, psychology, logic, ethic and esthetic, literature studies, pedagogic and others.

Reference

1. Васильева А.Н. Основы культуры речи / А. Васильева. - М: Русский язык, 1990. - 247 с.
2. Головин Б.Н. Основы культуры речи / Б. Головин. - М: Высшая школа, 1998. – 320с.
3. Колесников Н.П., Введенская Л.А. Культура речи / Н. Колесников, Л. Введенская. - Серия «Учебники, учебные пособия». – Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. – 448 с.
4. The Great Soviet Encyclopedia, 2nd Edition, 1982. – 1600 с.
5. www.wikipedia.org

Таланова Л. Г. Культура мовлення як одна з особливостей мови. – Стаття.

Анотація. Дана стаття розкриває поняття культура мовлення, її важливу роль у рамках якісної комунікації в будь-якій мові. Також у статті розглядається теоретичний та практичний підхід до її вживання та зв'язок культури мовлення з лінгвістичними та нелінгвістичними науками.

Ключові слова: культура мовлення, лінгвістика, якісна комунікація, мова.

Таланова Л. Г. Культура речи как одна основных особенностей языка. – Статья.

Аннотация. Данная статья рассматривает проблему культуры речи, раскрывает её определение, употребление и важность, как составной части качества коммуникации в любом языке. Также статья раскрывает связь культуры речи с лингвистическими и паралингвистическими науками и освещает теоретический и практический подходы к её употреблению.

Ключевые слова: культура речи, лингвистика, качественная коммуникация, язык.

Таланова Л. Г.

(м. Одеса)

Желясков В. Я.

(м. Ізмаїл)

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. У статті розглянуто проблему професійної компетентності вчителів іноземних мов.

Ключові слова: компетентнісний підхід, готовність, компетенція, професійна компетентність вчителя іноземних мов.

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні у ХХІ столітті визначено головну мету, яка полягає у створенні умов для особистісного розвитку та творчої самореалізації кожного громадянина України, формуванні покоління, здатного навчатися впродовж усього життя, створювати та розвивати цінності громадянського суспільства; здатності консолідації української нації, інтеграції України в європейський і світовий простір як конкурентноспроможної та процвітаючої держави. Велику роль у розв'язанні цих завдань відіграє вчитель. Тому важливою умовою модернізації освіти є підготовка педагогічних кадрів.

Соціальна ситуація, що склалася, якісно по-новому висуває проблему підготовки педагогічних кадрів, вимагає наукового переосмислення цінностей системи, формування професійної компетентності вчителя, актуалізує пошук оптимальних форм цього процесу в період навчання у вищому закладі освіти.

Перед усією системою освіти сьогодні стоїть завдання максимального розкриття своєрідного творчого потенціалу кожної особистості. В основі нового спрямування педагогічного процесу полягає ідея розвиваючого навчання; при цьому мається на увазі не тільки розвиток потенціалу кожного

учня, але й постійний саморозвиток учителя, формування його професійної компетентності.

Сьогодні досить часто якість професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя розглядається через поняття “професійна компетентність”.

Так, готовність до педагогічної діяльності визначається як характеристика потенційного стану вчителя дотично його професійної діяльності. В цілому, готовність до дії трактується як стан мобілізації всіх психофізичних систем людини, що забезпечують ефективне виконання професійних дій. Під готовністю розуміють озброєність людини необхідними для успішного виконання дій знаннями, вміннями та навичками; загальну реалізацію програми дій у відповідь на появу визначеного сигналу [6]. Зміст поняття “готовність” психологи та педагоги розглядають як єдність трьох компонентів: когнітивного, емоційного, пов’язаного з поведінкою (Д. Катя, Д. Керч, М. Кровгильд); сукупність мотиваційних, пізнавальних, емоційних, вольових якостей особистості (Э.Т. Козлов, Ю.М. Кулюткин); передумову цілеспрямованої діяльності, її реалізації, стійкості та ефективності (К.М. Дурай-Новакова, М.І. Д’яченко, Л.О.Кандибович); єдність спонукального (мотиваційного) і виконавчого (процесуального) компонентів (В.І.Селиванов); новоутворення (Л.С.Виготський, Д.Б. Ельконін); психічний стан (А.Й. Капська, А.Г. Мороз, В.О. Сластьонін). Слід зазначити, що всі автори розглядають готовність як передумову успішної професійної діяльності людини. На думку Лисенко А.Ф., готовність не є вродженою, а виникає в результаті певного досвіду людини, заснованого на формуванні його позитивного ставлення до означеної діяльності, усвідомленні мотивів і потреби в ній, об’єктивізації її предмета та способів взаємодії з ним [4].

Поняття “компетентність” з’явилося порівняно недавно і не є на сьогоднішній день досить повно дослідженим, воно стає все більш важливим і пріоритетним, все частіше можна зустріти згадування про нього й аналіз його сутності та структури.

Словник української мови дає таке визначення: компетентний – це той, хто “ має достатні знання в якій-небудь галузі, з чим-небудь добре обізнаний, тямучий, ґрунтується на знанні, кваліфікований” [5].

В концепції контекстного підходу до навчання, що пропонує А.О. Вербицький, компетентність також розглядається через систему усвідомлених знань: “щоб бути теоретично й практично компетентним, студенту необхідно зробити подвійний перехід: від знака – до думки, а від думки – до вчинку, дії. Перехід від інформації до її використання опосередковується думкою, що і робить цю інформацію знанням” [1]. Отже, означений підхід формує уявлення про професійну компетентність як про систему знань і вмінь.

Розумуючи думки науковців означеного підходу, можна сказати, що професійно-компетентний учитель – це той, хто здатний здійснювати педагогічну діяльність, педагогічне спілкування на досить високому рівні, досягаючи позитивних результатів навчання й виховання школярів.

Французькі дослідники також працюють над вивченням компетентності спеціалістів. Так, на думку дослідника “мінімальної компетенції” Вівіан де Ландшеєр: “компетентність – це такий рівень навченості, який потрібен громадянам, щоб успішно функціонувати у суспільстві” [3]. Вона визначає компетентність як поглиблене знання або засвоєне вміння, а мінімальну компетенцію як особливий рівень знань і вмінь.

Канадські дослідники (Є. Джимез, М. Леннон, П. Мерсер, Х. Мурей і М. Робінсон) під педагогічною компетентністю розуміють не тільки знання свого предмета (змістова компетентність), але й педагогічні знання й вміння, до яких входять комунікативність, вибір ефективних методів викладання матеріалу, забезпечення можливості для практики й зворотного зв’язку, вміння працювати з різними учнями.

Як видно, професійна компетентність і готовність є основою, підґрунтям, на якому базуються професіоналізм і його найвищий прояв – педагогічна майстерність, якої з досвідом роботи може досягти кожен вчитель іноземної мови за умови постійного саморозвитку, самовдосконалення.

Розглядаючи питання про професійну компетентність вчителя іноземних мов правомірно сказати про те, що відрізняє саме цього вчителя – це сформована іншомовна комунікативна компетенція.

Термін “комунікативна компетенція”, яким користуються дослідники, що працюють в галузі іноземних мов, вперше був запроваджений в науковий ужиток Д. Хаймзом. Він визначив його як “знання, що забезпечують індивідові можливість здійснення функціонально спрямованого мовленнєвого спілкування, тобто того, що необхідно знати тим, хто говорить, для досягнення успіху в комунікації в середовищі іншомовної культури”. На нашу думку, необхідно говорити про іншомовну комунікативну компетенцію для запобігання дублюванню назви різних понять.

На думку українських учених-лінгвістів, основними складовими компонентами галузі освіти “Іноземна мова” є три види компетенцій, розгалужених від родового поняття “комунікативна компетенція (іншомовна)”, а саме: мовленнєва компетенція; мовна компетенція; соціокультурна компетенція.

Однак ці види компетенцій, в свою чергу, також включають цілий ряд компетенцій. Мовленнєва компетенція передбачає здатність сприймати й породжувати іншомовні тексти згідно з поставленим чи виниклим комунікативним завданням, яке включає ситуацію спілкування й комунікативний намір. Вона базується на чотирьох видах компетенції: в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Отже, для формування мовленнєвої компетенції повинні бути сформовані мовленнєві вміння в чотирьох видах мовленнєвої діяльності. Мовна компетенція також є інтегративною і включає цілий ряд компетенцій: лексичну, граматичну, фонологічну й орфографічну. Соціокультурна компетенція охоплює такі види компетенцій як країнознавча і лінгвокраїнознавча. Країнознавча компетенція – це знання історії, географії, економіки, державного устрою, культури країни, мова якої вивчається. Лінгвокраїнознавча включає в себе знання про основні особливості соціокультурного розвитку країни, мова якої вивчається, на сучасному етапі; і

вміння підпорядковувати свою мовленнєву поведінку у відповідності з цими особливостями.

На нашу думку, всі зазначені види компетенцій, що входять до складу іншомовної комунікативної компетенції, мають бути сформовані у людей, що вивчають іноземну мову, але так як студенти педагогічного вищого закладу освіти є майбутніми вчителями іноземних мов, то в них також повинні бути сформовані й інші компоненти професійної компетентності, необхідні для успішного здійснення педагогічної діяльності.

На думку Т.А Долгової, професійна компетентність учителя іноземної мови складається зі спеціальної компетенції (предметні і непередметні знання, які розвивають особистість, тобто знання загальних та основних навчальних дисциплін), технологічної (методичної), управлінської (організаторської, менеджерської) та комунікативної компетенцій. Особливістю комунікативної компетенції автори вважають її органічне входження до складу спеціальної, технологічної та управлінської компетенцій як засобу їх реалізації [2]. Відтак, ми вважаємо, що професійна компетентність учителя – це інтегральне утворення особистості, яке включає сукупність соціального, полікультурного, когнітивно-технологічного та персонального компонентів, необхідних для успішного здійснення педагогічної діяльності з урахуванням специфіки предмета, що викладається. Специфіка компетентності вчителя іноземних мов полягає в наявності сформованої іншомовної комунікативної компетенції, яка входить до складу когнітивно-технологічного компоненту.

Отже, професійна компетентність вчителя іноземних мов синтезує в собі, по-перше, загальні вимоги до педагога як до особистості, по-друге, особливості його професійно-педагогічної діяльності, по-третє, конкретний прояв цих властивостей, вимог, якостей, притаманних особистості, в діяльності окремого педагога.

Професійно компетентний фахівець може і повинен бути підготовлений за час навчання в педагогічному вищому закладі освіти, в нього мають бути сформовані всі необхідні для майбутнього вчителя складові професійної

компетентності, що дозволять йому успішно здійснювати педагогічну діяльність. Таким чином, слід зазначити, що завершення формування спеціаліста – результат формування його особистості на етапі становлення, виявлення його громадської позиції, загальний підсумок формування особистості на етапі професійного становлення. Педагогічний вищий заклад освіти інтегрує весь досвід особистості, підпорядковуючи його професійній ролі, в основі якої лежить принцип взаємодії суб'єктів, їх активний взаємовплив.

Література

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А.А.Вербицкий. – М.: Высш. шк., 1991. – 207 с.

2. Долгова Л.А., Захарова Л.П., Шилова Л.Н. Культурная модель профессионального развития учителя / Л.А.Долгова // Языковое образование в национально-культурном наследии России: исторические традиции, современность, взгляд в будущее. Тезисы докладов к конференции. – М.: АПК и ПРО, 2001. – С. 207 – 210.

3. Ландшеер В. Концепция «минимальной компетентности» / В.Ландшеер // Перспективы: вопросы образования. – 1988. – №1. – С. 27 – 34.

4. Лисенко А.Ф. Методологические основы формирования готовности будущих учителей к профессиональной деятельности / А.Ф.Лисенко // Міжнародне співробітництво та університетська освіта: Матеріали міжнародної наукової конференції. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2000.

5. Словник української мови. Т. 4. – К.: Наукова думка, 1973. – 840 с.

6. Цокур О.С. Педагогічний самоменеджмент як провідний чинник творчої самореалізації вчителя // Визначення чинників та умов, що впливають на підготовку вчителя національної школи; Методичні рекомендації / упорядники: І.М.Богданова, З.Н.Курлянд, М.Ф. Ломоносова, та ін. – Одеса: ПДПУ ім. К.Д.Ушинського, 2000].

Таланова Л. Г., Желясков В. Я. Актуальность проблемы профессиональной компетентности учителя иностранных языков. – Статья.

Аннотация: Статья посвящена проблеме профессиональной компетенции учителей иностранного языка.

Ключевые слова: компетентностный подход, готовность, компетенция, профессиональная компетентность учителя иностранного языка.

Talanova L.G., Zhelyaskov V.Y. The relevance of the problem of the professional competence of foreign language teachers. - Article.

Summary: The following article deals with an up-to-date problem of professional competence of foreign languages teachers.

Key words: competence-based approach, readiness, competence, professional competence.

УДК 378.147:811.111 36:37.036

Ярмолович И.О., Малецкая И.В., Бурлака А.Н.

(Одесса)

ТВОРЧЕСКИЙ ПОДХОД В ОБУЧЕНИИ ГРАММАТИКЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация. В данной статье подробно описан творческий подход в обучении иностранному языку - его суть, характеристики и основные составляющие. Особое внимание уделено творческому подходу в обучении грамматике английского языка, а также приведены примеры из личного педагогического опыта. Сделаны выводы об эффективности данного подхода.

Ключевые слова: методы обучения, творческий (креативный) подход, педагогика, грамматика.

«Методика - не наука о том, как надо, а искусство, убеждающее, как быть ярким...и рациональным»

Е. Ильин

Современная теория обучения иностранным языкам становится всё более многомерной. Сегодня она включает в себя всё новые проблемы и аспекты учебного процесса, вовлекая широкий круг наук - социологию, психологию, лингвострановедение, психолингвистику, национально - культурную специфику речевого поведения и ряд других.

Актуальность данной темы заключается в том, что с каждым годом иностранный язык становится всё более востребованным, следовательно, и количество желающих овладеть им увеличивается. Но главным условием является эффективность использования той или иной методики обучения иностранному языку.

Цель данной статьи: выделить наиболее эффективный метод и подход в обучении иностранному языку.

Преподавание иностранных языков, являясь составной частью общей системы образования, подчиняется основным тенденциям развития этой системы. Наиболее очевидно это выражается в методах обучения [6, 3].

Традиционное обучение ставит перед собой цель: передача учащимся и усвоение ими как можно большего объема знаний. Педагог транслирует уже осмысленную и дифференцированную им самим информацию, определяет навыки, которые необходимо, с его точки зрения, выработать у учащихся. Задача обучающихся - как можно более полно и точно воспроизвести знания, созданные другими.

Изучение иностранных языков в современном обществе становится неотделимой составляющей профессиональной подготовки специалистов самого разного профиля и от качества их языковой подготовки во многом зависит успешное решение вопросов профессионального роста и расширение контактов с зарубежными партнёрами.

Следовательно, необходимо обеспечить определённый уровень владения иностранным языком, который мог бы позволить его использование самостоятельно. Успех обучения во многом зависит от методики работы учителя иностранного языка, от его умения пользоваться различными

современными методами в контексте решения конкретных образовательных задач [3, 5].

В методике преподавания иностранного языка понятие «метод» имеет два значения: метод как методическая система или принципиальное направление в обучении предмету в конкретный исторический период развития науки, и метод как путь и способ достижения определённой цели в преподавании и обучении.

Гуманистический подход привёл к появлению в зарубежной методике целого ряда новых, нетрадиционных методов обучения или, вернее, овладение иностранным языком. В настоящее время задача методистов заключается в том, чтобы конкретизировать намеченные пути обучения, что приведёт к разработке новых методов на базе коммуникативного подхода. Некоторые уже разработаны и внедрены в практику преподавания: коммуникативный метод Е.И.Пассова, коммуникативно-когнитивный метод С.Ф.Шатилова, метод коммуникативных заданий, творческий метод обучения иностранному языку.

По мнению зарубежных авторов необходимо обеспечивать креативный подход в обучении иностранному языку, который подразумевает четыре основных аспекта: креативный процесс, креативный продукт, креативную личность и креативную среду. Креативный процесс предполагает создание психологической защищенности учащихся эмоционально-благополучной атмосферы, которая ведет к реализации творческих проектов, способствует развитию интеллектуальной, эмоциональной и речевой деятельности учащихся, влияет на положительное эмоциональное состояние школьного коллектива и развивает инициативу и самостоятельность. Творческие задания и виды работы способствуют снятию усталости, релаксации, помогают развитию речевой активности, способствует успешному усвоению лексико-грамматического материала - получению креативного продукта (достижения поставленных целей путем творческого подхода) и обогащению личности в целом [4, 7-9.]

Креативный (творческий) подход к обучению иностранному языку обеспечивает овладение этими основами и повышение мотивированного

интереса к изучению иностранного языка. Словарь русского языка С.И. Ожегова объясняет слово «творческий» так: «... созидательный, создающий что-то новое, оригинальное» [6, 5].

Творческий подход в обучении иностранному языку может быть использован как для изучения лексики, так и для изучения грамматики иностранного языка.

Грамматика как раздел науки о языке — это совокупность правил о том, как правильно построить предложение. Грамматика как грамматический строй речи — особенности фактического словосочетания и соединения слов. «Под грамматическим уровнем языка понимаются синтаксические закономерности организации текстов из слов, синтагм и предложений, а также правила слово- и формообразования» [5, 23].

Знать грамматику — это значит знать форму, значение употребление и речевую функцию грамматического явления. Владение грамматикой языка необходимо для формирования навыков и умений устной и письменной речи, а также для понимания иноязычной речи при аудировании и чтении [2, 17].

При обучении грамматике используется два подхода: имплицитный (без объяснения правил) и эксплицитный (с объяснением правил). Е.Н.Соловова отмечает, что на современном этапе эти методы редко используются изолированно. Учитель может варьировать использование тех или иных методов в процессе преподавания. Выбор метода зависит от многих причин: от возраста, уровня языковой подготовки учащихся, от изучаемого грамматического материала. К основным методам работы над грамматикой Е.Н.Соловова, следуя работам и выводам методистов, отнесла: коммуникативно-когнитивный, поисковый метод, сравнительно-сопоставительный, дифференцированный метод [5, 26].

Однако следует заметить, что использование творческого подхода при любом из методов, достаточно продуктивно. Подтверждением этого является пример из опыта преподавания.

Многолетнее преподавание английского языка у студентов с профессиональной ориентацией – право ведение в МГУ, наблюдение за преподаванием и опыт преподавания на протяжении педагогической практики в НУ «ОЮА» студентам того же направления показали актуальность и важность, как и сложность обучения английской грамматике в не специализированном вузе. Занятия проводились на первых курсах.

При преподавании нового материала были использованы различные методы, однако их эффективность увеличивалась при использовании творческого подхода. Его суть заключалась в использовании различных красочных схем, таблиц, смешных предложений на перевод с использованием тех или иных грамматических правил, а также для усвоения пройденной грамматической темы были использованы такие игры как « Crocodile» и « Snowball».

Например: при проведении занятия на первом курсе, для усвоения темы Present, Past и Future Simple, студентам была предложена игра Snowball. Суть данной игры заключалась в переводе определённого предложения на английский язык. После этого каждый студент проговаривал данное предложение с последующим его преобразованием в одно из времён. Данные действия были проведены каждым из студентов по цепочке, однако главным условием было не только предложить собственный вариант, но и повторить предыдущий.

Такой приём способствовал большей эффективности усвоения грамматического материала, его закрепления, а также возможности дальнейшего использования в повседневной жизни правильных грамматических форм при выражении собственных мыслей на иностранном языке.

Подводя итоги, можно сделать вывод, что использование творческого подхода в обучении грамматике иностранного языка (а именно игры) является достаточно эффективным методом обучения. Подтверждением этого является лучшее усвоение пройденного материала, а также непринуждённость

обстановки и желание студентов ещё больше узнать о грамматике английского языка, и её активизации в речи.

Литература

1. Бим И.Л. Методика обучения иностранного языка как наука, а также проблемы школьного учебника / И.Л.Бим. – М.: Русский язык, 1977, 178с.;
2. Дербишева Е.Н. Содержание обучения грамматики на разных этапах / Е.Н.Дербишева. – М.: Радуга, 1982, 82 с.;
3. Кашина Е.Г. Традиции и инновации в методике преподавания иностранного языка / Е.Г.Кашина. – Самара: Универс-групп, 2006, 75с.;
4. Лебедева Е.В. Креативный подход в обучении иностранному языку / Е.В.Лебедева. – ЭС МОУ: Гимназия № 29, 2009. – 32с.
5. Махмурян К.С. Курс лекций по методике преподавания иностранного языка / К.С.Махмурян. – М.: Эксмо, 2003, 65с.;
6. Мильруд Р.Б. Современные методы преподавания английского языка / Р.Б.Мильруд. – М.: Дружба, 2007. – 370 с.

Ярмолович О.І., Малецька І.В., Бурлака О.М. Творчий підхід у навчанні граматиці іноземної мови. - Стаття.

Анотація. У даній статті докладно відтворено опис творчого підходу у навчанні іноземній мові, його суть, характеристики та основні складові. Особлива увага приділяється творчому підходу у навчанні граматики англійської мови, а також приведені приклади з особистого педагогічного досвіду. Підведені підсумки, зроблені висновки з ефективності даного підходу.

Ключові слова: методи навчання, творчий (креативний підхід), педагогіка, граматика.

Yarmolovych I.O., Maletskaya I.V., Burlaka A.N. The creative approach to learning the grammar of a foreign language. - Article.

Summary. In the present article the creative approach, it's essence, characteristics and major components of the foreign language are described in details. The major attention is given to creative approach in teaching of English Grammar, as well as there are some examples from own pedagogic experience. Everything was summarized, the conclusions were drawn for the effectiveness of the present approach.

Key words: teaching methods, creative approach, pedagogic, grammar.

**ПРОБЛЕМЫ СТУДЕНТОВ 1-го КУРСА ФАКУЛЬТЕТА
ЭКОНОМИКИ И МЕНЕДЖМЕНТА МЕЖДУНАРОДНОГО
ГУМАНИТАРНОГО УНИВЕРСИТЕТА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ
ЛЕКСИКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА**

Аннотация. Значительное место в современных высших учебных заведениях занимает изучение английского языка. Статья раскрывает особенности процесса обучения лексике английского языка студентов экономического факультета, основные проблемы первокурсников, актуализация занятий, совершенствование лексических навыков студентов неязыкового вуза.

Ключевые слова: обучение, первокурсник, лексика, английский язык, лексический навык.

Одной из актуальных проблем обучения английскому языку – обучение иноязычной профессиональной лексике, как одной из форм выражению содержания иноязычной речи. Формы обучения лексике как иноязычной компетенции находится в естественном изменении в соответствии с изменениями многих составляющих самого учебного процесса в вузе. Безусловно, простого пути в обучении иностранному языку не существует. Преподавание сталкивается с проблемами как психологического, так и методического характера. Студенты, особенно начального этапа обучения, т.е. первокурсники, стремятся поскорее освоить иностранный язык. Однако, начиная с первого года обучения и студенты, и преподаватели сталкиваются со сложнейшей проблемой. В основе этой проблемы лежит обоюдное, как студентов, так и преподавателей, устремление к формированию навыков профессиональной подготовки.

Актуальность поднятой в данной работе проблемы заключается в требованиях сегодняшнего дня к специалистам сферы «Экономики и

менеджмента» в их иноязычной подготовленности. Реализация выдвигаемых требований по данной теме предполагает разработку методов подготовки к формированию лексического запаса с целью создания базы дальнейшей самостоятельной обработки (чтение, прослушивание, говорение) профессиональной литературы.

Целью нашей работы является определение основной проблемы первокурсников на занятиях по английскому языку при обучении лексике студентов 1 курса. Для этого мы решали ряд задач: определение понятия лексика с лингвистической позиции, разработка практических приёмов введения, рассмотрения, автоматизации новой и освоенной лексики английского языка, определение эффективных способов подготовки студентов к восприятию иностранного языка, изучение лексики путем выполнения упражнений.

В процессе работы мы изучали и анализировали лингвистическую, психолого-педагогическую литературу отечественных и зарубежных авторов, наблюдали за поведением студентов и выявляли усвояемость английских слов. Такая объективная позиция связана с многочисленными причинами организационного, методического и психологического характера.

Исследования Шадрикова В.Д., проведенные в разных вузах страны, показывают, что особо «хрупкими» и уязвимыми в процессе обучения являются студенты первого и второго курсов. От того, как осуществляется переход от «школярства» к «нормальной» студенческой жизни, зависит эффективность дальнейшего обучения и физическое и моральное самочувствие студентов в процессе их обучения на младших курсах.

Согласно исследованиям таких психологов, как Бим И.Л., Гурвич П.Б., Зимняя И.А., Китайгородская Г.А., Леонтьев А.А., Пассов Е.А., Рогов Г.В., Шубина Э.П., на занятиях первокурсники часто неактивны, стараются поменьше задавать вопросов, к помощи преподавателя самостоятельно не обращаются, но согласны на помощь своих сокурсников. Такая форма поведения отражает психологические возрастные особенности, социальные

изменения, т.е. быть студентом. Молодой человек обретает новый статус – студента, т.е. свободного человека. Свобода в сознании студента первокурсника это - свободна от детских обязанностей в семье; свободна от школы; свободна от «детских» обязанностей в школе, т.е. учёбы в регулярном режиме. Свободный – значит, стремящийся разобраться в происходящем самому или вместе со сверстником. Сделать это – значит признать собственную некомпетентность и нанести удар по самооценке и системе представлений о себе. Студент стремится самоутвердиться. Представления о себе – одно из самых сложных образований в психологической жизни человека; они имеют свойство оставаться неизменными в течение длительного времени.

Многим из первокурсников, которые в школе были отличниками и хорошистами, может быть, впервые в жизни приходится сталкиваться с тем, что они не справляются с учебной программой, или кто-то быстрее овладевает материалом и лучше в нем разбирается. Возникает противоречие между образом самого себя (в считанные минуты решающего «олимпиадные» задачи) и сегодняшним «Я» – растерянным и неуверенным. Это противоречие болезненно переживается. Поэтому, чтобы избежать излишней неприятной информации о себе, некоторые предпочитают «не высываться». Составляющей жизни первокурсника является и бытовая сторона, т.е. студенты, живущие вне семьи, сталкиваются с совершенно иной формой жизни. Организованность первого года является залогом дальнейшей успешности во всём. Умение понять, что учеба - это не только успешное получение допуска к сессии или сдача экзаменов, но накопление знаний, которые трансформируются в профессиональный навык – это основная проблема каждого первокурсника.

Прохождение педагогической практики студентами-магистрами факультета Лингвистики и перевода 5 года обучения на «неязыковом» факультете показывало, что это позитивный опыт. Студенты-практиканты оттачивали методы обучения иностранным языкам, а студенты первого курса старались не быть в своих ответах на высоте.

Студенты, поступающие на факультет «Экономики и менеджмента», не сдавали ВНО (Внешнее независимое оценивание) по английскому языку. Фактически на первом занятии практиканты предложили провести тестирование по английскому языку, т.е. показать студентам первокурсникам уровень их знаний по данной дисциплине, описать дальнейшие перспективы при тщательной работе над данной дисциплиной. Именно практиканты указали на необходимость донести до первокурсников, что со знаниями английского языка они смогут обмениваться информацией, профессионально ориентировано общаться устно и письменно, умело анализировать, обобщать и критически оценивать информацию, применять знания в новой ситуации, вырабатывать и отстаивать свою точку зрения, формулировать и обосновывать свое мнение по профессиональным вопросам.

Одним из направлений оптимизации английского языка является расширение лексического запаса, освоение профессиональной лексики. В отличие от грамматики, которая отражает отношения между классами слов, и всегда обобщает, лексика индивидуализирует высказывание, придает ему конкретный смысл. Лексика является центральной частью языка, именующей, формирующей и передающей знания о каких-либо объектах, явлениях.

Совершенствование лексических навыков студентов неязыкового вуза возможно за счет объединения известных студентам и новых для них лексических единиц в системные семантические группировки - семантические поля и использования их для количественного и качественного обогащения словарного запаса студентов, обеспечивающего, во-первых, точность выбора том или иной лексической единицы для выражения мыслей, во-вторых, правильную сочетаемость лексических единиц в соответствии с языковой нормой, в-третьих, безошибочное употребление лексики семантических полей в различных контекстах, в-четвертых, «осознанность», автоматизированного», прочность и гибкость навыков студентов, в-пятых, увеличение активного словарного запаса студентов.

Сроки педагогической практики приходится на начало учебного года, т.е. это период начала освоения программы. В соответствии с программой в начале учебного года у студентов-первокурсников проводится повторное тестирование. Студенты-практиканты активно включились в работу и провели тестирование в одной из групп 1-го курса направления МЭВ по теме «Family». В тестировании принимала участие вся группа, которая состоит из четырнадцати студентов. Тест состоял из нескольких заданий: первокурсникам был предоставлен перечень лексических слов по данной теме (110 слов), которые необходимо прочитать; - первокурсникам необходимо было подчеркнуть те слова, которые знакомы и перевести их на родной язык. Результатами данного теста были следующие: одна студентка узнала и перевела 8 тематических слов, одна студентка перевела 19 слов, две студентки – по 29 слов, три студента – по 51 слову, два студента – по 50 слов, пять студентов – по 68 слов. Результаты данного теста оказались, к сожалению, не особенно удовлетворительными. Не смотря на то, что данная тема является одной из наиболее популярных в школьной программе, далеко не все студенты сумели дать перевод даже половине общераспространённых слов.

Исходя из проведенных тестов был выбран учебник «English For Businessmen». Цель учебника – научить студентов читать, переводить тексты и вести беседу по экономической специальности на английском языке. Учебник соориентирован на пошаговую подготовку студентов. Темой, которую мы начали рассматривать была тема «In The Office». Особенность данного учебника в том, что он рассчитан на студентов, начинающих изучать английский язык идвигающихся достаточно быстро. Лексическая составляющая учебника соориентирована так же на поэтапное её освоение. Тематика текстов охватывает такие разделы экономики, как теория спроса и предложения, факторы, или средства производства, различные виды торговли, финансовые рынки и так далее. При формировании лексических навыков мы использовали упражнения в разных режимах: в группах, в парах, индивидуально. Некоторые упражнения из выбранного пособия были соориентированы на самостоятельную работу

(прочитать слова про себя, прочитать и перевести слова, спрочитать вслух, потренировать правописание слов).

Комплекс упражнений для обучения профессионально-ориентированной лексике, включающий некоммунитивные, условно-коммуникативные и подлинно коммуникативные упражнения; работа над извлечением информации из специального текста; работа над объяснением и описанием иллюстративного материала (схемы, графики, таблицы, диаграммы, сопровождающие текст и упражнения); работа по перекодированию информации из одной формы ее представления в другую; работа по систематизации полученных из текста информации; упражнения на развитие устной речи – это всё позволило оптимизировать процесс формирования лексических навыков при обучении профессионально ориентированной лексике.

В данной работе можно провести пример работы практикантов при семантизации лексики по теме «In The Office». Проходила семантизация основываясь на условно-коммуникативное упражнение с опорой на картинку. Практиканты самостоятельно подготовили одну сюжетную картинку по теме и разработали ряд заданий. Первокурсникам практиканты предложили выполнить следующие задания: - прочитать поурочные слова, - рассмотреть сюжетную тематическую картинку; - выбрать из поурочного словаря слово необходимое для наименования предмета, который изображён на картинке; - перевести слово на родной язык; - произнести его с верной артикуляцией, т.к. программа по иностранному языку первого курса характеризуется особым вниманием к вводно-коррективному фонетическому курсу. Далее студенты-первокурсники использовали это же слово в предложениях на английском языке, т.е. использовали упражнение с пятью моделями предложений условно-коммуникативной ориентацией. Несмотря на то, что студенты-первокурсники не чувствовали себя уверенно, говоря на английском языке, именно упражнение с подстановочными моделями способствовало заинтересованности и подготовленности к дальнейшему чтению.

Следующим упражнением было чтение текста «In The Office», содержащего лексический минимум данного раздела. Для выявления уровня усвоенности лексического материала на первом же уроке прочитанный текст был переведён. Домашним заданием было правильно читать слова из поурочного словарика, также корректно читать текст, письменно выполнить упражнения с предложенными моделями. Так же первокурсникам было предложено творческое задание: нарисовать свой собственный офис. Это задание выполнили не все студенты исключительно по причине отсутствия самодисциплины. Однако с большим удовольствием все рассматривали и описывали рисунки своих одногруппников.

Постепенно в процесс работы над словом практиканты вводили непосредственно тренировочные упражнения по грамматике с новым лексическим наполнением. Заключительный этап занятия был связан с применением новых лексических единиц и их сочетаний в процессе подготовленного акта коммуникации, с последующим переходом к неподготовленной диалогической и монологической речи.

Таким образом, активный лексический навык предусматривает владение рядом операций, таких как перевод ЛЕ из долговременной памяти в оперативную, сочетание слов по смыслу и форме по определенным схемам, замещение свободных позиций в рамках предложений, самостоятельное использование ЛЕ в устных и письменных формах общения.

Работа с темой «Обучение лексике», мы обратили внимание на важность учебного пособия и суммировали требования к нему:

- соответствие учебных пособий целям обучения и требованиям современной методики обучения иностранным языкам (четко поставленные цели и их последовательная реализация);

- комплексность в обучении профессионально ориентированной лексике, предусматривающая осуществление тренировки и практики во всех видах речевой деятельности;

- соблюдение логичности и последовательности в построении курса: организация материала, обеспечивающая его преемственность; многократная повторяемость для лучшего усвоения профессионально ориентированной лексики и знаний по темам;

- полнота содержания материала по изучаемой теме;

- аутентичность учебных материалов, разнообразие жанров учебных текстов;

- эффективность и разнообразие упражнений, правильное соотношение языковых (некоммуникативных), условно-коммуникативных и подлинно-коммуникативных упражнений;

- наличие словаря с транскрипцией, включающего всю профессионально ориентированную лексику, подлежащую усвоению и, следовательно, являющегося словарем-минимумом по изучаемой теме;

- наличие определений из лингвистических словарей к основным лексическим единицам по изучаемой теме;

- возможность использования пособия для самообразования (наличие четкой структуры пособия, выбор альтернативных видов речевой деятельности, наличие ключей к упражнениям).

Выводами нашей работы могут служить следующие: решение проблем по формированию лексических навыков - это их предотвращение; автоматизация лексики должна проходить исключительно в условиях регулярной работы; требуется методическое обеспечение (учебник, пособие, карточки, наглядность); необходима комфортная обстановка на занятиях для придания уверенности студентам-первокурсникам. При правильном прохождении данного процесса преподавателю удаётся достичь цели, а именно – формирования механизма восприятия и порождения высказывания, создания прочного устойчивого лексического навыка, основанного на автоматически правильном словоупотреблении и словообразовании лексических единиц в ситуациях речевого иноязычного общения.

Литература

1. Алексеева Л. Е. Методика обучения профессионально ориентированному иностранному языку / Л.Е.Алексеева. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2007.—136с.
2. Коломейцева Е.М., Лицманенко Т.Н., Гвоздева А.А., Рябцева Е.В. Английский язык / Е.М.Коломейцева. - Тамбов: Издательство ТГТУ, 2005. - 20 с.
3. Воевода Е.В., Тимченко М.В. Учебное пособие по английскому языку для студентов экономических ВУЗов / Е.В.Воевода. – Раздел I. – Изд. МГИМО, 2003.
4. www.tpu.ru
5. Самоорганизация студентов первого курса: Учеб. пособие / Под ред. П.Е. Рыженкова. – Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1990. – 120 с.

Ярмолович О.І., Шумакова Д.В. Проблеми студентів 1-го курсу факультету економіки та менеджменту Міжнародного гуманітарного університету в процесі навчання лексики англійської мови. - Стаття.

Анотація. Значне місце в сучасних вищих навчальних закладах займає вивчення англійської. Стаття розкриває особливості процесу навчання лексики англійської мови студентів економічного факультету, основні проблеми першокурсників, актуалізація занять, вдосконалення лексичних навичок студентів немовного вузу.

Ключові слова: навчання, першокурсник, лексика, англійська мова, лексичний навик.

Yarmolovych O.I., Shumakova D.V. The problems of the first-year students of the Faculty of Economics and Management of International Humanitarian University in learning English vocabulary. - Article.

Summary. An important place in modern higher educational establishments is knowledge of a foreign language, especially English. This article discloses features of learning English lexic by the student of economic faculty, the main problems of freshmen, updating lessons, what is lexic, improvement of the lexic skills of the not language high school students.

Keywords: education, freshman, lexic, English language, lexical skill.

АВТОРИ 6 ВИПУСКУ

1. **Желясков В.Я.** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних мов і перекладу, Ізмаїльський інститут водного транспорту
2. **Зварич В.Ю.** – викладач кафедри німецької філології і перекладу, Запорізький національний університет
3. **Малецкая И.В.** – старший викладач кафедри іноземних мов професійного спілкування, Міжнародний гуманітарний університет
4. **Масловська Т.О.** – старший викладач кафедри перекладу та мовознавства, Міжнародний гуманітарний університет
5. **Морошану (Дем'янова) Л. І.** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу та мовознавства, Міжнародний гуманітарний університет
6. **Рыжих В.И.** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германських та східних мов, Міжнародний гуманітарний університет
7. **Слободцова І. В.** – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької та перекладу, Одеський національний політехнічний університет
8. **Степанова О. К.** – викладач кафедри перекладу та мовознавства, Міжнародний гуманітарний університет
9. **Ступак І.В.** – доктор філологічних наук, професор кафедри германських та східних мов, Міжнародний гуманітарний університет
10. **Таланова Л.Г.** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу та мовознавства, Міжнародний гуманітарний університет
11. **Таранець В. Г.** – доктор філологічних наук, професор кафедри германських та східних мов, Міжнародний гуманітарний університет
12. **Федоренко Л.В.** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології і перекладу, Запорізький національний університет
13. **Швачко С.А.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, Сумський державний університет

14. **Шкворченко Н.М.** - кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу та мовознавства, Міжнародний гуманітарний університет

15. **Ярмолевич О. І.** - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов професійного спілкування, Міжнародний гуманітарний університет

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО

<i>Ступак І.В.</i> Функціонування похідних каузативних дієслів зі значенням «каузувати бути в місці»	3
<i>Зварич В.Ю., Федоренко Л.В.</i> Лінгвосеміотичні коди соціальної реклами	12
<i>Морошану (Демьянова) Л. И.</i> Лексические материалы к словарю говора села Липовень (Соколинцы) Сучавского округа (Румыния) (II)	19
<i>Рыжих В.И.</i> Второстепенные члены арабского глагольного предложения ...	32
<i>Ставертій Г.О.</i> Концепт ‘gut’ в німецькій мовній картині світу	39
<i>Таранець В. Г., Слободцова І. В.</i> Тексти «Велесової Книги»: час написання (фоностатистичний аналіз)	46
<i>Швачко С.А.</i> Алломорфизм единиц языка и речи: контрастивные аспекты ..	54
<i>Шкворченко Н.М.</i> Гендерні особливості просодичного оформлення англомовного офіційно-ділового діалогічного дискурсу комунікантами рівного службового рангу	62

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

<i>Масловська Т.О.</i> Фольклор та символи у поезіях Василя Симоненка	73
<i>Морошану (Демьянова) Л. И.</i> Серия «Неизвестные страницы итальянской литературы: итальянские писатели XIX века и их творчество в Одессе». Статья 3. Творчество Энрико Мустона (часть I)	82

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

<i>Коренькова А.А.</i> Особенности перевода материалов и документов по вопросу языковой политики в Украине	97
<i>Stepanova O. K.</i> Linguistic and Semantic Aspects of Translating English Legal Terminology	103

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВ І ЛІТЕРАТУР

<i>Talanova L.</i> Speech Culture as a Feature of a Language	110
<i>Таланова Л.Г., Желясков В.Я.</i> Актуальність проблеми професійної компетентності вчителя іноземних мов	118
<i>Ярмолович И.О., Малецкая И.В., Бурлака А.Н.</i> Творческий подход в обучении грамматике иностранного языка	124
<i>Ярмолович О.И., Шумакова Д.В.</i> Проблемы студентов 1-го курса факультета экономики и менеджмента МГУ в процессе обучения лексике английского языка	130

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РУКОПИСІВ СТАТЕЙ НАУКОВОГО ВІСНИКА МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Матеріали для опублікування приймаються від спеціалістів у галузі філології та методики викладання іноземних мов.

Мова публікації: українська, російська, англійська, німецька, французька, арабська.

Обсяг публікацій: 8-12 стор.

Правила оформлення рукописів

• Зміст статей повинен відповідати вимогам ДАК України (див. Бюлетень ВАК, 2003, №1; 2008, №2):

- постановка наукової проблеми та її значення;
- аналіз досліджень цієї проблеми;
- мета і завдання статті;
- виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження;
- висновки та перспективи подальшого дослідження.

• **Послідовність структурних елементів статті:** ліворуч – **УДК** (кегель 14), у наступному рядку праворуч – **ім'я та прізвище автора** (напівжирний шрифт, кегль 14). Через рядок – **назва статті** (напівжирний шрифт, кегль 14). Після назви статті через один рядок потрібно подати **анотацію** (250-300 знаків) та **ключові слова** (5-6 слів чи словосполучень) українською мовою (кегель 12, слово «анотація» не пишеться). Через рядок – **основний текст**, через рядок після основного тексту – *Джерела та література* (кегель 12), через рядок після цього – розширена анотація статті російською та англійською мовами (кожна не менше 850 знаків) разом із зазначенням імені та прізвища автора і перекладом теми та ключових слів.

• Основний текст рукопису необхідно друкувати через інтервал 1,5 без перенесень, 14 кеглем, шрифт – Times New Roman. Параметри сторінки: ліве поле – 2,5 см, праве – 1,5 см, верхнє та нижнє – 2 см. Абзацний відступ – 1,25 см (прохання не створювати абзацний відступ за допомогою клавіші Tab і знаків пропуску).

Обов'язкове розрізнення знаків дефіс (-) та тире (–), а також використання лапок такого формату: «» («текст»).

Виділення фрагмента тексту можливе курсивом (підкреслення не допускається).

• Бібліографічні покликання потрібно оформляти так: на одне джерело – [1: 4], де 1 – номер джерела, 4 – сторінка; на кілька джерел – [4: 55; 10: 15].

Можливе покликання й без зазначення сторінки, якщо йдеться про джерело загалом.

- Назву рисунка розміщують після самого рисунка, під ним (зліва) слово «Рис. №» виділяється напівжирним курсивом; назва рисунка – прямим напівжирним шрифтом.

Використовуючи таблиці, саме слово «Таблиця» потрібно розмістити справа і виділити напівжирним курсивом; нижче (в центрі) – назву таблиці прямим напівжирним шрифтом. Таблиці нумеруйте арабськими цифрами.

- Через один рядок після основного тексту – перелік цитованих джерел під назвою *Література*. Оформлювати бібліографію потрібно алфавітному порядку згідно з «Бюлетенем ВАК України» № 3, 2008 р.

- Через один рядок подаються розширені анотації українською та англійською мовами, що друкуються 12 кеглем з міжрядковим інтервалом 1,0 одразу після *Літератури*. Над анотаціями потрібно зазначити ім'я і прізвище автора, назву статті російською та англійською мовами, під анотаціями – ключові слова.

- Рукопис потрібно надсилати в електронному варіанті в режимі .doc версії Word 1997–2007 рр. та роздрукованому варіанті, завіреному підписом автора, на адресу редколегії. Назви файлів (латиницею) мають відповідати прізвищу автора (glushko.doc.).

- До статті на окремому аркуші необхідно додати інформацію про автора:
 - прізвище, ім'я, по батькові;
 - науковий ступінь, місце роботи, посада;
 - домашня адреса (або ж адреса для листування), e-mail, мобільний чи робочий телефон.

- **Аспіранти та здобувачі подають рецензію наукового керівника**(сканований і роздрукований варіанти).

- Подані матеріали не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за достовірність фактів, покликань, власних імен, а також правильність перекладу покладено на автора статті. Матеріали, опубліковані в журналі, відображають погляди авторів, які не завжди можуть збігатися з позицією редакційної колегії.

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія: Філологія

Науковий збірник

Виходить двічі на рік
№ 6, 2013

Заснований у 2010 р.

Підписано до друку 19.07.2013 р. Формат 60×84/8
Ум.-друк. арк. 7,2. Замовл. №456. Тираж 100 прим.
Надруковано з готових оригінал-макетів
ФОП Попова Н.М., вул. Палубна, 9/4. Тел. 777-80-61